

Πρεσβεία της Ελλάδος στην Κύπρο
Γραφείο Οικονομικών και Εμπορικών Υποθέσεων

Ετήσια Έκθεση
2010

ΠΕΡΙΕΧΟΜΕΝΑ

A. ΟΙΚΟΝΟΜΙΚΗ ΠΟΛΙΤΙΚΗ - ΡΥΘΜΙΣΤΙΚΟ ΠΛΑΙΣΙΟ	1
1. Γενικά Χαρακτηριστικά	1
2. Το διεθνές οικονομικό περιβάλλον ως πλαίσιο της κυπριακής οικονομίας	1
3. Δημογραφικά Στοιχεία	2
4. Κυπριακή οικονομία	4
4.1 Ιστορικό της εξέλιξης της και γενική επισκόπηση της οικονομίας	4
4.2 Εξέλιξη Βασικών Οικονομικών Μεγεθών	6
4.3 Το Πρόγραμμα Σταθερότητας 2009-2014	18
B. ΔΙΑΡΘΡΩΣΗ ΤΗΣ ΚΥΠΡΙΑΚΗΣ ΟΙΚΟΝΟΜΙΑΣ ΚΑΙ ΤΟΜΕΑΚΕΣ ΠΟΛΙΤΙΚΕΣ	20
1. Η πολιτική της Κύπρου στον τομέα των υπηρεσιών	20
1.1 Το Χρηματοπιστωτικό σύστημα	20
1.2 Χρηματιστήριο Κύπρου	28
1.3 Ναυτιλία	29
1.4 Τουρισμός	30
2. Βιομηχανική πολιτική	37
3. Αγροτική πολιτική	38
4. Ξένες επενδύσεις	41
4.1 Επενδυτικό Καθεστώς	41
4.2 Άμεσες Ξένες Επενδύσεις (ΑΞΕ)	43
4.3 Φορολόγηση-νομική μορφή-χαρακτηριστικά κυπριακών εταιρειών	45
Γ. Η ΚΥΠΡΟΣ ΕΝΑΝΤΙ ΤΟΥ ΕΘΝΙΚΟΥ ΚΑΙ ΠΕΡΙΦΕΡΕΙΑΚΟΥ ΕΝΕΡΓΕΙΑΚΟΥ ΓΙΓΝΕΣΘΑΙ	48
Δ. ΕΛΛΗΝΙΚΑ ΟΙΚΟΝΟΜΙΚΑ ΣΥΜΦΕΡΟΝΤΑ ΣΤΗΝ ΚΥΠΡΟ	55
1. Γενική Επισκόπηση	55
2. Εξωτερικό εμπόριο Κύπρου – Ελλάδα	55
3. Ελληνικές Επενδύσεις στην Κύπρο	57
3.1 Ορισμένα ενδεικτικά προβλήματα που αντιμετωπίζουν ελληνικές (κ.ά.) εταιρείες στην Κυπριακή αγορά	59
4. Κυπριακές Επενδύσεις στην Ελλάδα	60
Ε. ΤΡΟΠΟΙ ΑΝΑΠΤΥΞΗΣ ΤΗΣ ΔΙΜΕΡΟΥΣ ΟΙΚΟΝΟΜΙΚΗΣ ΚΑΙ ΕΜΠΟΡΙΚΗΣ ΣΥΝΕΡΓΑΣΙΑΣ	62
ΠΑΡΑΡΤΗΜΑ: Κατάλογοι Πινάκων και Διαγραμμάτων	71

Α. ΟΙΚΟΝΟΜΙΚΗ ΠΟΛΙΤΙΚΗ-ΡΥΘΜΙΣΤΙΚΟ ΠΛΑΙΣΙΟ

1. Γενικά Χαρακτηριστικά

Η Κυπριακή Δημοκρατία βρίσκεται στο άκρο του βορειανατολικού τμήματος της Μεσογείου, στη διασταύρωση της Ευρώπης, της Ασίας και της Αφρικής και συγκεκριμένα, 71 χιλιόμετρα νοτίως της Τουρκίας, 105 χιλιόμετρα δυτικά της Συρίας και περίπου 800 χιλιόμετρα ανατολικά της Ελλάδος. Η Κύπρος με συνολική επιφάνεια 9.251 τετραγωνικά χιλιόμετρα (από τα οποία τα 3.355 βρίσκονται από το 1974 υπό τουρκική κατοχή) αποτελεί το τρίτο μεγαλύτερο Μεσογειακό νησί μετά την Σικελία και την Σαρδηνία, με ακτογραμμή 648 χιλιομέτρων, με μέγιστο γεωγραφικό πλάτος 240 χιλιομέτρων και κάθετο διαμήκη 100 χιλιομέτρων.

Η Κύπρος, πρώην Βρετανική αποικία, απέκτησε την ανεξαρτησία της το 1961 και αποτελεί μέλος της Βρετανικής Κοινοπολιτείας. Το πολίτευμα της είναι αυτό της Προεδρευόμενης Δημοκρατίας. Παρά την τουρκική εισβολή (1974) και τη διχοτόμηση του νησιού, το νότιο τμήμα (ελληνοκυπριακό) αναγνωρισμένο από τη διεθνή κοινότητα ως νόμιμος εκπρόσωπος όλης της νήσου, μετά το 1974 κατόρθωσε ν' αναπτυχτεί γρήγορα και σε διάστημα τριάντα ετών, δηλαδή το έτος 2004, έγινε πλήρες μέλος της Ευρωπαϊκής Ένωσης. Το 2008 εντάχθηκε επίσης στην Ευρωζώνη, υιοθετώντας ως νόμισμα το Ευρώ. Πρωτεύουσα της χώρας είναι η επίσης διχοτομημένη Λευκωσία (315.400 κατοίκους), με κυριότερο λιμάνι και τουριστικό, επιχειρηματικό κέντρο τη Λεμεσό (230.800 κατοίκους), ακολουθούμενη από τη Λάρνακα (134.400 κατοίκους) και την Πάφο (77.800 κατοίκους).

2. Το διεθνές οικονομικό περιβάλλον ως πλαίσιο της κυπριακής οικονομίας

Η παγκόσμια οικονομία βρίσκεται από τον Αύγουστο του 2007 αντιμέτωπη με την μεγαλύτερη χρηματοπιστωτική κρίση από το 1929 που είχε δυσμενείς επιπτώσεις στις οικονομίες πολλών χωρών. Κατά τη διάρκειά της ελήφθησαν διάφορα μέτρα νομισματικής και δημοσιονομικής πολιτικής από μεγάλο αριθμό χωρών. Το 2009 ήταν το πρώτο έτος απολογισμού για την αποτελεσματικότητα των νομισματικών και δημοσιονομικών πολιτικών που εφαρμόστηκαν. Κατά το 2010 δόθηκε αρχικά η εντύπωση ότι η κρίση ξεπεράστηκε αλλά η συνέχεια διέψευσε τις σχετικές προσδοκίες.

Σύμφωνα με το Δ.Ν.Τ., η παγκόσμια οικονομία συρρικνώνεται από το 2009, μετά από πολλά έτη συνεχούς ανάπτυξης, με ρυθμούς που κυμάνθηκαν στο διάστημα 2006-2008 από 2,7-5,3%. Οι οικονομίες των ανεπτυγμένων χωρών επλήγησαν περισσότερο από την κρίση και συρρικνώθηκαν κατ' ελάχιστο κατά 3,2%, ενώ οι αναπτυσσόμενες και αναδυόμενες οικονομίες, που είχαν εκτεθεί σε χαμηλότερο βαθμό στα χρηματοοικονομικά προβλήματα, συνέχισαν την ανάπτυξή τους σημειώνοντας όμως σημαντική επιβράδυνση έναντι προγενεστέρων ετών.

Υψηλοί ρυθμοί ανάπτυξης σημειώθηκαν μόνο στην Κίνα (8,7%) και στην Ινδία (6,7%) και συνεπώς οι δύο αυτές χώρες συνεχίζουν να αυξάνουν την επιρροή τους στην παγκόσμια οικονομική σκηνή.

Στην Ευρωπαϊκή Ένωση των 27, η οικονομική δραστηριότητα μειώθηκε δραστικά και ο ρυθμός ανάπτυξης παρουσίασε αρχικά πτώση κατά 4,2%. Η χωρίς προηγούμενο οικονομική κρίση από ιδρύσεως της Ε.Ε. επηρέασε αρνητικά το σύνολο των κρατών μελών. Στις χώρες της Ευρωζώνης ο ρυθμός ανάπτυξης σημείωσε πτώση κατά 4,1%, δηλαδή στα ίδια περίπου επίπεδα της Ε.Ε. των 27, ενώ η πτώση αυτή ήταν η μεγαλύτερη που καταγράφηκε μετά τον Β' Παγκόσμιο Πόλεμο. Αρκετές χώρες της Ε.Ε. βρέθηκαν ενώπιον σοβαρότατων οικονομικών προβλημάτων, με αποτέλεσμα για 24 από αυτές (μεταξύ των οποίων και η Κύπρος) να έχει ενεργοποιηθεί από την Ευρωπαϊκή Επιτροπή η διαδικασία του υπερβολικού ελλείμματος. Τα μεγαλύτερα δημοσιονομικά ελλείμματα, ως ποσοστά επί του ΑΕΠ, κατεγράφησαν στις Ιρλανδία, Ελλάδα, Ηνωμένο Βασίλειο, Ισπανία και Πορτογαλία.

Το παγκόσμιο εμπόριο μειώθηκε με τη σειρά του κατά 10,7% λόγω της χαμηλής ζήτησης και παραγωγής. Στην Ευρωπαϊκή Ένωση ο Εναρμονισμένος Δείκτης Τιμών Καταναλωτή (ΕΔΤΚ) ανήλθε σε 1,0%, αλλά η ανεργία αυξήθηκε στο 8,9%, ενώ επιδείνωση παρουσίασε το δημόσιο χρέος των περισσότερων χωρών.

Το δημόσιο χρέος αποτελεί πρόβλημα για αρκετές χώρες της Ε.Ε. και της ευρωζώνης ειδικότερα, όπου ο μέσος όρος του δημοσίου χρέους ανερχόταν ήδη από το 2009 στο 73,6% του ΑΕΠ. Υψηλό δημόσιο χρέος, ως ποσοστό του ΑΕΠ, κατέγραψαν η Ιταλία, η Ελλάδα και το Βέλγιο.

Συνεπώς, την περίοδο 2009-2010 η ανάπτυξη της παγκόσμιας οικονομίας ήταν καθηλωμένη. Η δραστηριότητα του τομέα των υπηρεσιών ήταν αναιμική στις ΗΠΑ και την Ευρώπη. Ο συγκεκριμένος κλάδος είναι κυρίαρχος στην Ευρώπη (70% του ΑΕΠ) και κατά την τελευταία διετία ήταν στάσιμος, εξέλιξη ιδιαίτερα ανησυχητική σε συνδυασμό με την κρίση χρέους στην Ευρωζώνη. Στα τέλη του 2010 ο πανευρωπαϊκός δείκτης PMI σχετικά με τη δραστηριότητα στον τομέα των υπηρεσιών και ο σύνθετος δείκτης υπηρεσιών και μεταποίησης της Ευρωζώνης υποχώρησαν στα όρια μεταξύ ανάπτυξης και ύφεσης ή στο χαμηλότερο επίπεδο από το 2009. Ο επιμέρους δείκτης τιμών παραγωγής διαμορφώθηκε στο χαμηλότερο επίπεδο το β' εξάμηνο, εξέλιξη που δείχνει πως οι εταιρείες προσπαθούν να συγκρατήσουν τις αυξήσεις τιμών. Η σημαντική επιβράδυνση των ρυθμών του κλάδου της μεταποίησης αφορά χώρες όπως τις ΗΠΑ, την Ευρωζώνη, την Κίνα και τη Βρετανία. Οι εθνικοί δείκτες PMI κατέγραψαν σημαντική επιβράδυνση σε ολόκληρη την Ευρώπη, ακόμη και σε χώρες όπως η Γερμανία και η Γαλλία. Οι χώρες του Νότου υποχώρησαν πιο βαθιά στο πεδίο της ύφεσης.

Τα στατιστικά στοιχεία κάνουν να φαίνεται δυσκολότερη η δημοσιονομική πρόκληση που αντιμετωπίζουν, εάν μάλιστα συνεχιστούν τα αναιμικά μακροοικονομικά μεγέθη. Για το έτος 2011, οι εκτιμήσεις προβλέπουν υποχώρηση του PMI ακόμη και στην Κίνα, την ατμομηχανή της παγκόσμιας ανάπτυξης, στο χαμηλότερο επίπεδο της τελευταίας διετίας.

3. Δημογραφικά Στοιχεία

Ο πληθυσμός της Κύπρου αποτελεί ποσοστό 0,18% του συνολικού πληθυσμού της Ευρώπης των 27. Η Κύπρος είναι η τρίτη πιο μικρή σε πληθυσμό χώρα, μετά την Μάλτα και το Λουξεμβούργο.

Ο συνολικός πληθυσμός στις περιοχές που ελέγχει το κράτος, ανέρχεται σε 803,2 χιλιάδες. Τα τελευταία χρόνια η αύξηση του πληθυσμού οφείλεται, κυρίως, στη σημαντική θετική καθαρή μετανάστευση. Ο αριθμός παλιννοστούντων Κυπρίων και ξένων που έρχονται για εγκατάσταση ή προσωρινή απασχόληση πέραν του ενός έτους, ανέρχεται κατά τη τελευταία πενταετία σε 14.000 ετησίως. Το ποσοστό γήρανσης του πληθυσμού για την Κύπρο, δηλαδή το ποσοστό πέραν των 65 ετών στο σύνολο, κυμαίνεται σε 12% και αποτελεί ένα από τα χαμηλότερα ποσοστά γήρανσης του πληθυσμού ανάμεσα στις χώρες μέλη της ΕΕ. Το 1992 το ποσοστό γήρανσης ανερχόταν σε 11,0%. Επίσης, το ποσοστό των παιδιών κάτω των 15 ετών έχει μειωθεί σε 17%, από 25% το 1992, ενώ το τμήμα του πληθυσμού ηλικίας 45-64 ετών καταλαμβάνει πλέον ποσοστό 24,8 % από 19,3% το 1992, πράγμα που δείχνει τη γήρανση του πληθυσμού και στις εργάσιμες ηλικίες. Τα τελευταία χρόνια η Κύπρος κατέχει τη δεύτερη θέση στην Ε.Ε. σε φυσική αύξηση πληθυσμού μετά την Ιρλανδία και την πρώτη σε ετήσια γενική αύξηση πληθυσμού. Επίσης, η ηλικιακή δομή του πληθυσμού είναι σχετικά νεαρότερη από τον μέσο όρο της Ευρώπης. Το ποσοστό των ατόμων άνω των 65 ετών είναι από τα χαμηλότερα, ενώ το ποσοστό των παιδιών κάτω των 15 ετών είναι από τα υψηλότερα.

Η σύνθεση του πληθυσμού, κατά φύλο, δείχνει ελαφρά αυξημένο το ποσοστό των γυναικών (50,4%) έναντι των ανδρών (49,6%), γεγονός που εξηγείται από τη μακροβιότητα των γυναικών σε σχέση με τους άνδρες, αφού το προσδόκιμο ζωής για τους άνδρες υπολογίζεται σε 78,3 έτη, ενώ για τις γυναίκες σε 81,9 έτη. Εδώ και τρεις τουλάχιστον δεκαετίες, οι γεννήσεις αγοριών υπερβαίνουν αυτές των κοριτσιών. Η βρεφική θνησιμότητα έχει φθάσει σε χαμηλά επίπεδα και υπολογίζεται σε 3,5 θανάτους βρεφών ανά 1.000 γεννήσεις. Το συνολικό ποσοστό γονιμότητας παραμένει πολύ χαμηλότερο από το 2,46 που ήταν την περίοδο 1982-1985. Από το 1996 και εντεύθεν το ποσοστό γονιμότητας είναι χαμηλότερο από 2,10, το οποίο θεωρείται ως βάση για την εξασφάλιση της αναπλήρωσης του πληθυσμού.

Όπως προαναφέρθηκε, στην Κύπρο ζουν πολλοί αλλοδαποί, ο αριθμός των οποίων δεν είναι δυνατόν να υπολογισθεί με ακρίβεια, δεδομένου ότι ένα σεβαστό ποσοστό εξ αυτών έχει εισέλθει παράνομα στην χώρα και εκτιμάται ότι σήμερα αποτελούν το 20% περίπου του συνολικού πληθυσμού. Μέχρι το 2003 υπήρχε ισορροπία σε ό,τι αφορά το φύλο των αλλοδαπών που μεταναστεύουν στην Κύπρο, αλλά αυτή η ισορροπία ανετράπη από το 2004

και εντεύθεν, με τις γυναίκες να αποκτούν σημαντικό προβάδισμα έναντι των ανδρών. Εκ των αλλοδαπών που διαμένουν νόμιμα στην Κύπρο, η συντριπτική πλειοψηφία προέρχεται από χώρες της Ε.Ε. και κυρίως από την Ρουμανία, την Ελλάδα, την Βουλγαρία, το Ηνωμένο Βασίλειο, την Πολωνία και τη Σλοβακία. Επίσης, σημαντικός αριθμός νομίμων μεταναστών προέρχεται από τη Σρι Λάνκα, τη Ρωσία και τις Φιλιππίνες.

Από τα στοιχεία της Υπηρεσίας Κοινωνικών Ασφαλίσεων, προκύπτει ότι οι ασφαλισμένοι αλλοδαποί που εργάζονται στην Κύπρο υπερβαίνουν τους 110,000. Εκ του συνόλου των ασφαλισμένων αλλοδαπών το 45,6% προέρχεται από χώρες της Ε.Ε. και το υπόλοιπο 54,4% από τρίτες χώρες. Οι περισσότεροι αλλοδαποί εργάζονται ως Οικιακοί Βοηθοί (22 χιλ.), σε Ξενοδοχεία/Εστιατόρια(18 χιλ.), στο Λιανικό/Χονδρικό Εμπόριο (15χιλ.), στις Κατασκευές (14 χιλ.), στη Μεταποίηση (9.8χιλ.) κλπ.

Ένας μη αμελητέος αριθμός αλλοδαπών (9.4χιλ.) εργάζεται στον τομέα διαχείρισης ακίνητης περιουσίας ή ασκεί επιχειρηματική δραστηριότητα, ενώ περί τους 7 χιλ. αλλοδαπών απασχολείται στην εκπαίδευση, στην υγεία, στην κοινωνική μέριμνα, στη δημόσια διοίκηση, στους ενδιάμεσους χρηματοπιστωτικούς οργανισμούς κλπ.. Εκ των κοινοτικών αλλοδαπών, το 24,6% είναι Ρουμάνοι και ακολουθούν οι Βούλγαροι με 18,3%. Οι προερχόμενοι από την Ελλάδα αποτελούν το 18,8%, ενώ αξίζει να σημειωθεί ότι σύμφωνα με τα στοιχεία του Υπουργείου Παιδείας και Πολιτισμού της Κύπρου, όπου για τον διορισμό των εκπαιδευτικών ισχύει η επετηρίδα, το 20% περίπου των εγγεγραμμένων εκπαιδευτικών είναι Έλληνες πολίτες.

ΣΥΝΟΛΙΚΟΣ ΠΛΗΘΥΣΜΟΣ **(Περιοχές που Ελέγχει το Κράτος)**

(000)

Έτος	1992	2004	2005	2006	2007	2008	2009
Κάτοικοι	619,2	749,2	766,4	778,7	789,3	796,9	803,2

Πηγή: Στατιστική Υπηρεσία Κύπρου

ΠΡΟΒΟΛΗ ΠΛΗΘΥΣΜΟΥ 2017 – 2052

(000)

Έτος	2017	2022	2027	2032	2037	2042	2047	2052
Κάτοικοι	813,4	832,1	845,5	851,8	851,8	845,8	835,8	822,1

Πηγή: Στατιστική Υπηρεσία Κύπρου

Κατά την τελευταία απογραφή που πραγματοποιήθηκε το 2001, προέκυψε μια τάση αστικοποίησης του πληθυσμού. Όμως, ο ρυθμός αύξησης του πληθυσμού των αστικών κέντρων παρουσιάζει μια ελαφρά διαχρονική επιβράδυνση, η οποία είναι άρρηκτα συνδεδεμένη με την καλή οικονομική ανάπτυξη της χώρας, τη βελτίωση των συνθηκών διαβίωσης στις αγροτικές περιοχές, τη μικρή έκταση της χώρας η οποία διαθέτει σύγχρονους αυτοκινητόδρομους, αλλά και τις υψηλές τιμές που κυριαρχούν στην αγορά γης στα αστικά κέντρα και ιδιαίτερα στην πρωτεύουσα. Σήμερα το 70% των κατοίκων ζουν σε αστικές περιοχές και το υπόλοιπο 30% σε αγροτικές, πολλές όμως εκ των οποίων έχουν σχεδόν ενοποιηθεί με τα μεγάλα αστικά κέντρα. Το 1992 τα αντίστοιχα ποσοστά ήσαν 67,% και 32,3%. Την μεγαλύτερη πληθυσμιακή αύξηση στην παρελθούσα πενταετία παρουσίασαν οι επαρχίες της Πάφου και της Λεμεσού με ποσοστά αύξησης 7,1% και 6,6% αντίστοιχα. Σε ό,τι αφορά τα αστικά κέντρα, οι μεγαλύτερες αυξήσεις πληθυσμού, κατά το ίδιο διάστημα, σημειώθηκαν στην Πάφο (8,9%), στη Λάρνακα (7,4%) και στη Λεμεσό (7,3%).

Το μέσο μέγεθος των νοικοκυριών στην Κύπρο μειώθηκε από τα 3,5 άτομα ανά νοικοκυριό το 1985, στα 2,86 άτομα. Αυτή η σταθερή τάση μείωσης του μέσου μεγέθους του νοικοκυριού οφείλεται στη μείωση του αριθμού των γεννήσεων, στην τάση των νέων με την ενηλικίωσή τους να δημιουργούν ανεξάρτητη εστία διαβίωσης, στην αύξηση της ηλικίας που παντρεύονται οι νέοι, αλλά και στη μεγάλη αύξηση των διαζυγίων, τα οποία από 304 το 1991 αυξήθηκαν κατά 439%. Το γεγονός αυτό επιβεβαιώνεται και από την κατανομή κατά μέγεθος,

καθώς τη δεκαετία 1992 - 2002 παρατηρείται μεγάλη αύξηση του ποσοστού των νοικοκυριών ενός και δύο ατόμων, ενώ τα ποσοστά των νοικοκυριών με 3 ή περισσότερα άτομα μειώνονται.

Αξίζει να σημειωθεί ότι κατά την περίοδο 1992 - 2010 τα νοικοκυριά των αστικών περιοχών αυξήθηκαν κατά 52%, ενώ εκείνα των αγροτικών περιοχών μόνον κατά 30%. Όσον αφορά στα αστικά κέντρα, η μεγαλύτερη αύξηση νοικοκυριών παρατηρήθηκε στην πόλη της Πάφου (89,2%), ενώ στις αγροτικές περιοχές η μεγαλύτερη αύξηση σημειώθηκε στην επαρχία Αμμοχώστου (60.9%).

4. Κυπριακή οικονομία

4.1. Ιστορικό της εξέλιξής της και γενική επισκόπηση της οικονομίας

Από την ανεξαρτησία της Κυπριακής Δημοκρατίας (1961) έως της τουρκικής εισβολής και κατοχή του βορείου τμήματος της νήσου (1974), η τοπική οικονομία χαρακτηριζόταν από την εξαγωγή πρώτων υλών (π.χ. χαλκού, αμιάντου) και γεωργικών προϊόντων (εσπεριδοειδή). Το έδαφος που κατέλαβαν τα τουρκικά στρατεύματα, συνεισέφερε μέχρι το έτος 1974 στο 75% της τότε κυπριακής οικονομίας. Από τα τέλη της δεκαετίας του '70 έως τις αρχές αυτής του '80, η κυπριακή οικονομία (περιοριζόμενη στο νότιο πλέον τμήμα του νησιού) έγινε μεταποιητική εξάγοντας κυρίως ενδύματα και υποδήματα. Τέλος, τις δεκαετίες του '80 και του '90 η Κύπρος, χάρις στο καθεστώς "offshore", μετατράπηκε σε ένα διεθνές τουριστικό και χρηματοπιστωτικό κέντρο.

Τα φορολογικά πλεονεκτήματα έναντι των επιχειρήσεων σε συνδυασμό με την σύναψη πολλών διμερών διακρατικών συμφωνιών αποφυγής διπλής φορολογίας (45), προσέλκυσαν στη Κύπρο άνω των 230.000 εταιρών και αντίστοιχων ξένων επενδύσεων, κεφαλαίων κλπ. Το φαινόμενο αυτό δημιούργησε μια τοπική «βιομηχανία» μεγάλων διεθνών δικηγορικών, λογιστικών, ασφαλιστικών, ναυτιλιακών (κλπ) γραφείων, καθώς και ενός τοπικού τραπεζικού συστήματος με συνολικό ενεργητικό οκταπλάσιο περίπου του ΑΕΠ της χώρας. Στο πλαίσιο αυτό, η Παγκόσμια Τράπεζα ενέταξε την Κύπρο στην κατηγορία των χωρών υψηλού εισοδήματος και το ΔΝΤ με τη σειρά του, την κατέταξε στις 33 πιο αναπτυγμένες οικονομίες διεθνώς (2010), παρά τα όποια προβλήματα παρουσιάστηκαν από το 2009.

Το έτος 2004 η Κυπριακή Δημοκρατία έγινε μέλος της Ε.Ε. (και το έτος 2008 της Ευρωζώνης) και συνεπώς αναγκάστηκε να καταργήσει το καθεστώς «offshore», εισάγοντας την έννοια της «Κυπριακής Εταιρείας Διεθνών Επιχειρήσεων (ΚΕΔΕ)», συμβατή με το κοινοτικό δίκαιο. Οι ΚΕΔΕ είναι πλέον εγχώριες εταιρείες, μπορούν να δραστηριοποιούνται και εντός Κύπρου (αντίθετα με τις "offshore"), η εταιρική φορολογία είναι η χαμηλότερη στην Ε.Ε. (10% επί των καθαρών κερδών) και με το κατάλληλο φορολογικό σχεδιασμό –π.χ. εταιρικές διαρθρώσεις ή "structures"- δύναται να μειωθεί περαιτέρω κλπ.

Σήμερα, η τρίτη μικρότερη οικονομία (από 1.1.2011) της Ευρωπαϊκής Ένωσης (Ε.Ε.), χαρακτηρίζεται από τον τομέα των υπηρεσιών (80% του ΑΕΠ και 75% του συνολικού εργατικού δυναμικού), όπως ο τραπεζικός (π.χ. χρηματοοικονομικά, διαχείριση κεφαλαίων, εμπιστευμάτων ή "trusts", σύσταση εταιριών, ασφάλειες κλπ), η ναυτιλία, ο τουρισμός, τα κτηματομεσιτικά, η ιδιωτική ανώτατη εκπαίδευση και έρευνα, ο ιδιωτικός νοσοκομειακός τομέας, οι συμβουλευτικές υπηρεσίες κλπ.. Ο τομέας της μεταποίησης ή ελαφριάς βιομηχανίας συμβάλλει μόνον κατά 6,5% στο ΑΕΠ (φθίνουσας ανταγωνιστικότητας λόγω του αυξανόμενου εργατικού κόστους), ενώ μόλις το 2,2% του ΑΕΠ προσέρχεται από τους παραδοσιακούς τομείς (μεταλλευτικό και αγροτικό).

Όπως συνέβη και στην περίπτωση της Ελλάδος, μετά το 1981, το κυπριακό βιοτικό επίπεδο γνώρισε ξαφνική άνοδο λόγω της ένταξης της Κύπρου στην Ευρωπαϊκή Ένωση. Μάλιστα, μετά την είσοδό της και στην Ευρωζώνη (2008), αυξήθηκε εντυπωσιακά και το εργατικό κόστος της Κύπρου με αντίστοιχη όμως επιδείνωση της ανταγωνιστικότητάς της. Ως παράδειγμα αναφέρουμε ότι το έλλειμμα τρεχουσών συναλλαγών της χώρας γνώρισε μια ξαφνική άνοδο φθάνοντας στο -16,8% του ΑΕΠ (2008) πριν υποχωρήσει στο -7,8% τα έτη 2009 και 2010. Τα οφέλη από την υιοθέτηση του Ευρώ και η επί σειρά ετών αύξηση της κατανάλωσης και των επενδύσεων παγίου κεφαλαίου, είχαν δημιουργήσει ένα θετικό κλίμα, συνοδευόμενο από καλή ψυχολογία και επέδρασαν θετικά στην αποφυγή δυσμενέστερων εξελίξεων. Τελικά όμως το έτος 2009, η συνεχής 30χρονη σταθερή οικονομική ανάπτυξη -ή

«Κυπριακό οικονομικό θαύμα»- έλαβε τέλος από τη διεθνή οικονομική κρίση. Για πρώτη φορά μετά από τρείς δεκαετίες η Κύπρος γνώρισε αρνητική ανάπτυξη (-1,7% του ΑΕΠ). Το γεγονός αυτό είχε να συμβεί από την τουρκική εισβολή του 1974.

Μέχρι το έτος 2010 η ανάπτυξη της κυπριακής οικονομίας βασίσθηκε κυρίως στον τομέα των υπηρεσιών, με το ενεργητικό των χρηματοπιστωτικών ιδρυμάτων να είναι, όπως προαναφέρθηκε, περίπου οκταπλάσιο του κυπριακού ΑΕΠ. Η προσέλκυση υπεράκτιων εταιρειών ή Εταιρειών Διεθνών Δραστηριοτήτων (μετά το 2004) έδωσαν σημαντική ώθηση στην ανάπτυξη, με αποτέλεσμα να σημειωθούν, επί πέντε συνεχή έτη, υψηλοί ρυθμοί ανάπτυξης που κυμάνθηκαν από 3,7-5,1%. Θα πρέπει να υπογραμμιστεί ότι την τελευταία δεκαετία ο τουριστικός τομέας δεν παρουσίασε σημαντική βελτίωση των μεγεθών του. Ο αριθμός των περιηγητών παραμένει στάσιμος, κοντά στα επίπεδα του 2000.

Η άνηση της οικοδομικής δραστηριότητας στην Κύπρο έλαβε επίσης τέλος. Οι πωλήσεις εξοχικών κατοικιών σε μη Κύπριους πολίτες σημείωσαν μεγάλη πτώση, η οποία σε ορισμένες Επαρχίες όπως π.χ. στην Πάφο έφθασε το 75% (2009). Μεγάλος αριθμός εξοχικών κατοικιών αναμένει αγοραστές που παρά τις μειώσεις των τιμών, έως και 20%, παραμένουν επιφυλακτικοί λόγω της διεθνούς οικονομικής κρίσης. Οι επιχειρήσεις αντιμετωπίζουν προβλήματα ρευστότητας, τα επενδυτικά τους σχέδια τίθενται σε αναμονή και η απασχόληση είναι σε πολύ χαμηλά επίπεδα, αφού οι εγγεγραμμένοι άνεργοι του τομέα αποτελούν το 15% του συνόλου. Η πτώση στον κατασκευαστικό τομέα είχε μεγάλες επιπτώσεις στο ρυθμό ανάπτυξης, καθώς ο κλάδος αυτός διαθέτει διακλαδικές σχέσεις και επηρεάζει το εγχώριο παραγωγικό σύστημα και τη ζήτηση σε μια σειρά υπηρεσιών και προϊόντων, η οποία απευθύνεται, κατά μεγάλο τμήμα, στους εγχώριους παραγωγούς.

Το οικονομικό λοιπόν μοντέλο ανάπτυξης της Κύπρου διαφέρει προφανώς από αυτό της Ελλάδος. Επί είκοσι τουλάχιστον χρόνια η Κύπρος υπήρξε ένα υπεράκτιο τραπεζικό και χρηματοπιστωτικό κέντρο, με πλειάδα ξένων εταιριών (κυρίως ρωσικών), με σημαντικό τουριστικό, κατασκευαστικό και επιχειρηματικό τομέα. Μια σύγχρονη οικονομία, με πολλά κοινά με τα δυτικοευρωπαϊκά κράτη-μέλη της ΕΕ που γειτνιάζουν στην λεκάνη της Μεσογείου και σημαντικότερους οικονομικούς εταίρους τη Ρωσία (χρηματοπιστωτικό και τουριστικό τομέα), το Ην. Βασίλειο (τουρισμός) και την Ελλάδα (διμερές εμπόριο).

Η διεθνής οικονομική κρίση έφερε στην επιφάνεια τα διαρθρωτικά προβλήματα της κυπριακής οικονομίας. Η ανταγωνιστικότητα της οικονομίας της σε διεθνές επίπεδο, γνωρίζει συνεχή επιδείνωση μετά το 2009 όταν κατείχε την 34^η θέση. Έκτοτε υποβαθμίστηκε στην 40^η το 2010 και αναμένεται να απολέσει άλλες 7 θέσεις το 2011 στην σχετική κλίμακα του World Economic Forum. Ένα σημαντικό πρόβλημα της κυπριακής οικονομίας είναι, επίσης, η μεγάλη αύξηση των απασχολούμενων, κατά την τελευταία εικοσαετία, στο δημόσιο τομέα, με ό,τι αυτό συνεπάγεται για το κρατικό μισθολόγιο και τα δημόσια ελλείμματα.

Η Κυπριακή οικονομία εξακολούθησε, σύμφωνα με τις εκθέσεις της Ευρωπαϊκής Επιτροπής, να βρίσκεται σε ευαίσθητη ισορροπία λόγω του δημογραφικού προβλήματος και των επιβαρύνσεων που επιφέρει στα ασφαλιστικά ταμεία η συνεχιζόμενη γήρανση του πληθυσμού, δια της καταβολής των συντάξεων και της ιατροφαρμακευτικής περίθαλψης. Κατά την υιοθέτηση του προγράμματος σύγκλισης 2007-2010, η ΕΕ επεσήμανε ότι η Κύπρος βρίσκεται μεταξύ των 6 κρατών-μελών της κοινότητας, που χαρακτηρίζονται ως χώρες «υψηλού κινδύνου», καθώς θα βρίσκεται μέχρι το 2050 στη θέση κατά την οποία θα υποχρεούται να καταβάλει το 11,5% του ΑΕΠ για πληρωμή συντάξεων. Η συντηρητική, επίσης, πολιτική που ακολούθησαν οι τράπεζες (π.χ. υψηλά επιτόκια χορηγήσεων και σημαντικό κόστος τραπεζικών εργασιών) επηρέασε αρνητικά την ιδιωτική κατανάλωση, περιόρισε την ανάπτυξη και κατά συνέπεια δεν δημιούργησε συνθήκες για την αύξηση της απασχόλησης.

Τέλος, το τεράστιο μέγεθος του τραπεζικού τομέα που σε περίπτωση απρόβλεπτου προβλήματος δεν θα είναι δυνατό να αντιμετωπισθεί από το κράτος (βλ. ιρλανδική κρίση 2010), σε συνδυασμό με τις δημοσιονομικές ανισορροπίες της χώρας και τη διεθνή οικονομική κρίση, ή κάποιο άλλο ατυχές γεγονός (π.χ. καταστροφή μέρους της ενεργειακής-ηλεκτροπαραγωγικής- υποδομής της χώρας) αποδεικνύουν το μεγάλο βαθμό ευαισθησίας της κυπριακής οικονομίας. Από το Φθινόπωρο του έτους 2010 η κυπριακή οικονομία ετέθη στο στόχαστρο των διεθνών οίκων αξιολόγησης και σε διάστημα οχτώ μηνών διολίσθησε από τη

κατηγορία ΑΑ- σε αυτή της BBB+ όπου κατατάσσεται και η Ιρλανδία. Το κυπριακό οικονομικό μοντέλο αντιμετωπίζει πλέον σοβαρό υπαρξιακό κίνδυνο.

4.2 Εξέλιξη Βασικών Οικονομικών Μεγεθών

Όπως προαναφέρθηκε, η οικονομία της Κύπρου μετά από ανοδική πορεία μερικών δεκαετιών, που είχε ως επιστέγασμα την ένταξη της χώρας στην Ε.Ε. και την Ευρωζώνη, εισήλθε σε ύφεση το 2009, η οποία επιδεινώθηκε καθ' όλη τη διάρκεια του 2010, για να βρεθεί σε έντονη περιδίνηση στη συνέχεια.

Η μεγάλη εμπιστοσύνη στις δυνατότητες της οικονομίας και στο υγιές τραπεζικό σύστημα, δημιούργησαν κατ' αρχήν προσδοκίες ότι η Κύπρος θα ξεπερνούσε την διεθνή οικονομική κρίση. Η υπερεκτίμηση αυτή χαρακτήριζε μεγάλη μερίδα πολιτών και κυβερνητικών αξιωματούχων, με αποτέλεσμα να μην ληφθούν τα κατάλληλα μέτρα για την αντιμετώπιση της κρίσης, παρά τις έγκαιρες και έντονες προειδοποιήσεις των παραγωγικών φορέων, όπως του Κυπριακού Εμπορικού & Βιομηχανικού Επιμελητηρίου (ΚΕΒΕ) και της Ομοσπονδίας Εργοδοτών & Βιομηχάνων (ΟΕΒ).

ΕΞΕΛΙΞΗ ΒΑΣΙΚΩΝ ΟΙΚΟΝΟΜΙΚΩΝ ΜΕΓΕΘΩΝ

(Εκατομύρια ευρώ – τρέχουσες τιμές)

	2006	2007	2008	2009	2010**
Α.Ε.Π.	14.435,2	15.879,1	17.286,8	16.945,7	17.465,1
<i>Μεταβολή %*</i>	4,1	5,1	3,6	- 1,7	1,0
ΚΑΤΑ ΚΕΦΑΛΗΝ Α.Ε.Π.	19.000	20.300	21.800	21.200	21.700
<i>Μεταβολή %</i>	5,6	6,8	7,4	-2,7	2,4
ΠΡΟΫΠΟΛΟΓΙΣΜΟΣ	6.271,1	6.693,6	7.375,8	7.765,7	8.626,8
<i>Μεταβολή %</i>	6,9	6,7	10,2	5,3	11,1
ΔΗΜ. ΙΣΟΖΥΓΙΟ ΓΕΝ. ΚΥΒ. (% ΑΕΠ)	-1,2	3,4	0,9	-6,0	-5,3
ΔΗΜ. ΧΡΕΟΣ	9.330,9	9.261,5	8.346,7	9.826,3	10.618,5
<i>% επί ΑΕΠ</i>	64,6	58,3	48,3	58	60,8
ΠΛΗΘΩΡΙΣΜΟΣ %	2,50	2,37	4,67	0,33	2,43
ΑΝΕΡΓΙΑ % επί του οικ. εν. πληθ.	3,3	3,0	2,9	4,3	5,5
ΙΣΟΖ. ΤΡΕΧΟΥΣΩΝ ΣΥΝΑΛΛΑΓΩΝ % ΑΕΠ	-7,0	-11,7	-16,8	- 7,8	-7,8
ΚΑΤΑ ΚΕΦΑΛΗΝ ΑΕΠ ΣΕ ΜΟΝ. ΑΓΟΡ. ΑΞΙΑΣ (PPS) - (ΕΕ27=100)	91	93	97	98	98

Πηγή: Κεντρική Τράπεζα Κύπρου - Στατιστική Υπηρεσία Κύπρου – Υπουργείο Οικονομικών

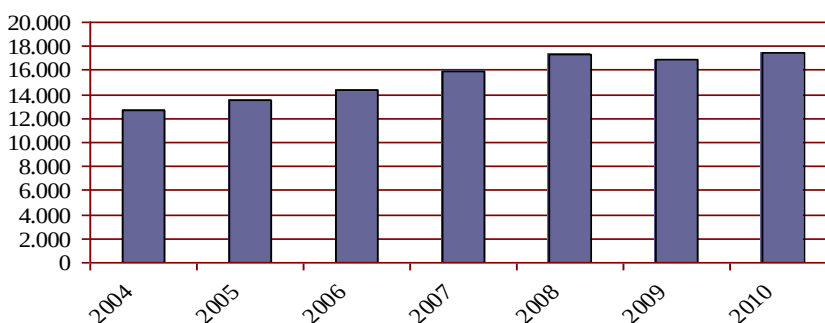
(*) σε σταθερές τιμές 2005

(**) προκαταρκτικά στοιχεία

(Α) Ακαθάριστο Εγχώριο Προϊόν

Η οικονομία της Κύπρου σημείωνε κατά τα τελευταία έτη σημαντικούς ρυθμούς ανάπτυξης, υψηλότερους από αυτούς της ευρωζώνης που πλησίαζαν κατά πολύ τους ρυθμούς ανάπτυξης της παγκόσμιας οικονομίας. Ωστόσο, το 2009 το ΑΕΠ συρρικνώθηκε κατά 1,7%, για πρώτη φορά μετά από 35 χρόνια. Η σημειωθείσα επιβράδυνση στον ρυθμό ανάπτυξης, που το 2010 περιορίστηκε στο +1%, οφείλεται στην γενικότερη οικονομική ύφεση, όπου ο τομέας των κατασκευών και ο τουρισμός είχαν τις δυσμενέστερες επιπτώσεις. Αυτή η δυσμενής τάση αναμένεται να επιδεινωθεί κατά τα έτη 2011 και 2012.

ΕΞΕΛΙΞΗ ΚΥΠΡΙΑΚΟΥ ΑΕΠ 2004-2010
(εκ. ευρώ, τρέχουσες τιμές)

Πηγή: Στατιστική Υπηρεσία Κύπρου

Το έτος 2010 η αξία του κυπριακού ΑΕΠ ανήλθε στο ποσό των 17,4 δις. ευρώ περίπου. Η μεγαλύτερη συνεισφορά στο ΑΕΠ προέρχεται παραδοσιακά από τις υπηρεσίες (73,3%) και συγκεκριμένα από τον τομέα των ενδιάμεσων χρηματοπιστωτικών οργανισμών και διαχείρισης ακίνητης περιουσίας. Το χονδρικό, λιανικό εμπόριο και τα ξενοδοχεία-εστιατόρια αποτελούν τη δεύτερη πηγή του ΑΕΠ και ακολουθεί ο τομέας της δημόσιας διοίκησης και εκπαίδευσης. Ο δευτερογενής τομέας (κατασκευές, βιομηχανία, ορυχεία, λατομεία) εκπροσωπεί το 14,5% του ΑΕΠ και εξακολουθεί να παρουσιάζει αρνητικούς ρυθμούς ανάπτυξης. Τέλος ο τομέας της γεωργίας και αλιείας αποτελούν πλέον πολύ μικρούς παραγωγικούς κλάδους με αμελητέα επίδραση στην οικονομία (2,4% του ΑΕΠ).

(B) Κατά Κεφαλήν ΑΕΠ

Η ανάπτυξη της κυπριακής οικονομίας αντικατοπτρίζεται, ως είναι φυσικό και στην αύξηση του κατά κεφαλήν ΑΕΠ. Κατά το 2009 το κατά κεφαλήν εισόδημα συρρικνώθηκε, για πρώτη φορά, κατά 3,0%. Σύμφωνα με τα στοιχεία της EUROSTAT, το 2010 παρέμεινε στάσιμο (98 μονάδες ή 21.700 Ευρώ κατά κεφαλή) και κατώτερο του μέσου όρου της Ευρώπης (100 μονάδες). Όμως το κατά κεφαλήν Ακαθάριστο Εγχώριο Προϊόν της Κύπρου σε μονάδες αγοραστικής αξίας (PPS) παραμένει υψηλότερο αυτού της Ελλάδος (89) και των περισσότερων νέων κρατών - μελών Ε.Ε..

ΚΑΤΑ ΚΕΦΑΛΗ ΑΕΠ 2010
(ΣΕ ΟΡΟΥΣ ΑΓΟΡΑΣΤΙΚΗΣ ΔΥΝΑΜΗΣ)

Λουξεμβούργο	283	Κύπρος	98
Ολλανδία	134	Ελλάδα	89
Δανία	125	Μάλτα	83
Ιρλανδία	125	Πορτογαλία	81
Αυστρία	125	Τσεχία	80
Σουηδία	123	Σλοβακία	74
Γερμανία	119	Εσθονία	65
Βέλγιο	118	Ουγγαρία	64
Φινλανδία	116	Πολωνία	62
Η. Βασίλειο	113	Λιθουανία	58
Ευρωζώνη	108	Λετονία	52
Γαλλία	107	Ρουμανία	45
Ισπανία	101	Βουλγαρία	43
Ιταλία	100		

Πηγή: Eurostat

Σαν μέτρο σύγκρισης, το κατά κεφαλή ΑΕΠ της Ελλάδας, Σλοβενίας, Μάλτας, Πορτογαλίας και Τσεχίας ήταν κατά 10%-20% κάτω του κοινοτικού μέσου όρου, ενώ της Σλοβακίας υστερούσε ακόμη περαιτέρω (25%). Ο αντίστοιχος δείκτης για χώρες όπως Εσθονία, Ουγγαρία, Πολωνία, Λιθουανία, Λετονία, Ρουμανία και Βουλγαρία υπολείπεται κατά 35%-55% του κοινοτικού μέσου όρου.

(Γ) Προϋπολογισμός

Το έλλειμμα του εγκεκριμένου προϋπολογισμού (8.626,8 εκατ. Ευρώ) περιορίστηκε το έτος 2010 στο 5,3% του ΑΕΠ και εκτιμάται από τους διεθνείς οίκους αξιολόγησης ότι θ' ανέλθει στο 6-7% το 2011. Ο αναθεωρημένος κρατικός προϋπολογισμός του 2009 είχε ανέλθει σε 7.765,7 εκατομ. ευρώ. Τα Υπουργεία που δραστηριοποιούνται κυρίως στους τομείς της υγείας, παιδείας, κοινωνικής προστασίας, οδικής ασφάλειας και ενέργειας, έλαβαν μεγαλύτερες, συγκριτικά αυξήσεις από τα άλλα υπουργεία.

Προτεραιότητα δόθηκε στις δαπάνες για κοινωνικές παροχές, στα αναπτυξιακά προγράμματα και για έργα που βρίσκονται υπό κατασκευή.

(Δ) Δημοσιονομικό Ισοζύγιο

Το δημοσιονομικό ισοζύγιο της Κύπρου ήταν για πολλά χρόνια ελλειμματικό, αλλά η ασκηθείσα οικονομική πολιτική, πριν την ένταξη στην ΟΝΕ είχε θετικά αποτελέσματα και έτσι το έλλειμμα μειώθηκε διαχρονικά από -4,1% του ΑΕΠ που ήταν το 2004, σε -1,2% το 2006. Τα αποτελέσματα της πολιτικής αυτής ξεπέρασαν κάθε προσδοκία, αφού το 2007 το έλλειμμα του δημοσιονομικού ισοζυγίου όχι μόνον εξαλείφθηκε, αλλά μετατράπηκε σε πλεόνασμα +3,4% επί του ΑΕΠ και σε +0,9% στο 2008.

ΕΞΕΛΙΞΗ ΔΗΜΟΣΙΟΝΟΜΙΚΟΥ ΙΣΟΖΥΓΙΟΥ ΓΕΝΙΚΗΣ ΚΥΒΕΡΝΗΣΗΣ

Έτος	2003	2004	2005	2006	2007	2008	2009	2010
Σε εκ. €	-763,2	-515,6	-325,5	-172,5	537,4	157,6	-1.011,1	-926,1
% ΑΕΠ	- 6,5	- 4,1	- 2,4	- 1,2	3,4	0,9	-6,9	- 5,3

Πηγή: Στατιστική Υπηρεσία Κύπρου

Από το 2009 που είναι η πρώτη χρονιά που η παρούσα Κυβέρνηση είχε την ευθύνη για τον σχεδιασμό της οικονομίας και την εκτέλεση του προϋπολογισμού, το δημοσιονομικό ισοζύγιο παρουσίασε έλλειμμα της τάξης του -6,9%. Οι δημόσιες δαπάνες αυξήθηκαν κατά 4,5% εκ. ευρώ. Οι δαπάνες για την καταβολή συντάξεων και μισθών σε υπαλλήλους του δημόσιου τομέα αποτέλεσαν το 29,4% των συνολικών δαπανών. Έκτοτε οι δημόσιες δαπάνες εξακολουθούν να λειτουργούν ανασταλτικά για την εξυγίανση των δημοσίων οικονομικών, κάτι που έχει επισημανθεί από τους διεθνείς οργανισμούς (ΔΝΤ, Παγκόσμια Τράπεζα). Ακολουθώντας τις τάσεις αυτές, το έλλειμμα του δημοσιονομικού ισοζυγίου της γενικής κυβέρνησης κατά το έτος 2010 συγκρατήθηκε στο -5,3%.(ή -926,1 εκ. Ευρώ).

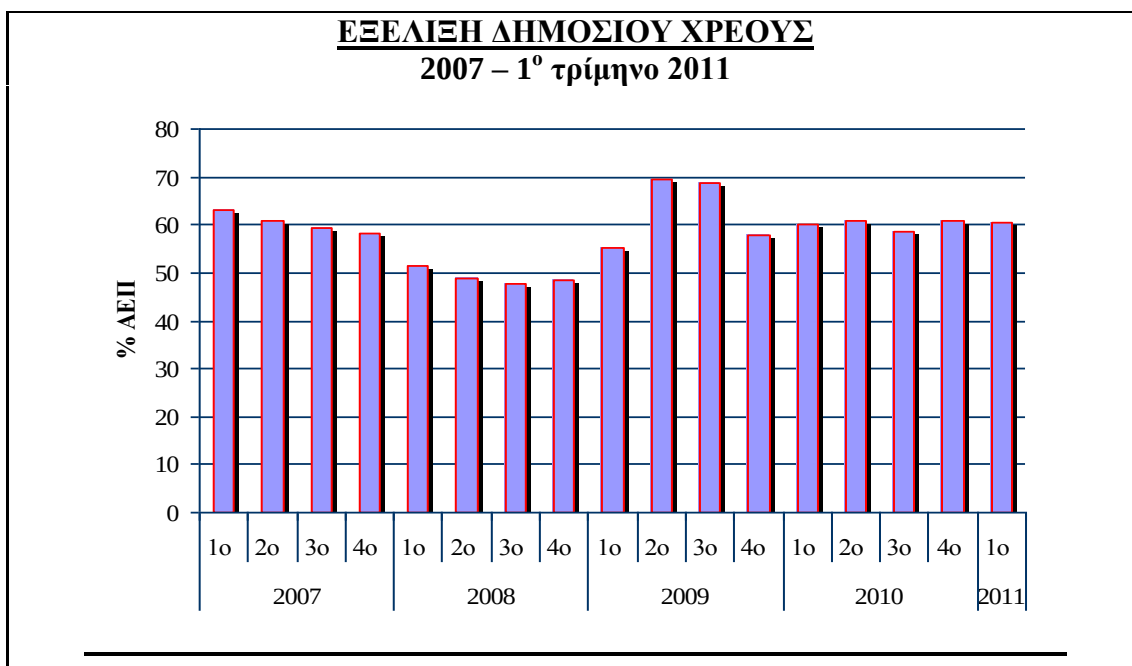
Σημειώνεται ότι το δημοσιονομικό έλλειμμα στην Ευρωζώνη μειώθηκε οριακά από 6,3% σε 6% και στην Ελλάδα σε 10,5% του ΑΕΠ.

(Ε) Δημόσιο Χρέος

Το Δημόσιο Χρέος ξεπέρασε τα 9,8 δισ. ευρώ το 2009, ή 58% του ΑΕΠ και το 2010 ανήλθε σε 10,6 δισ. (60,8% του ΑΕΠ). Η Κύπρος, στο θέμα αυτό, είναι μια από τις λίγες χώρες που εκπληρώνουν τα κριτήρια του Μάαστριχ, αφού ο μέσος κοινοτικός όρος ανέρχεται στο 85,1% (έναντι 79,3% το 2009), ενώ στην Ελλάδα ανήλθε σε 142,8% του ΑΕΠ (2010). Το ΔΝΤ εκτιμά ότι το κυπριακό δημόσιο χρέος θα ανέλθει στο 62% το έτος 2011 και θα συνεχίσει να αυξάνεται τουλάχιστον μέχρι το 2014 (63,7%).

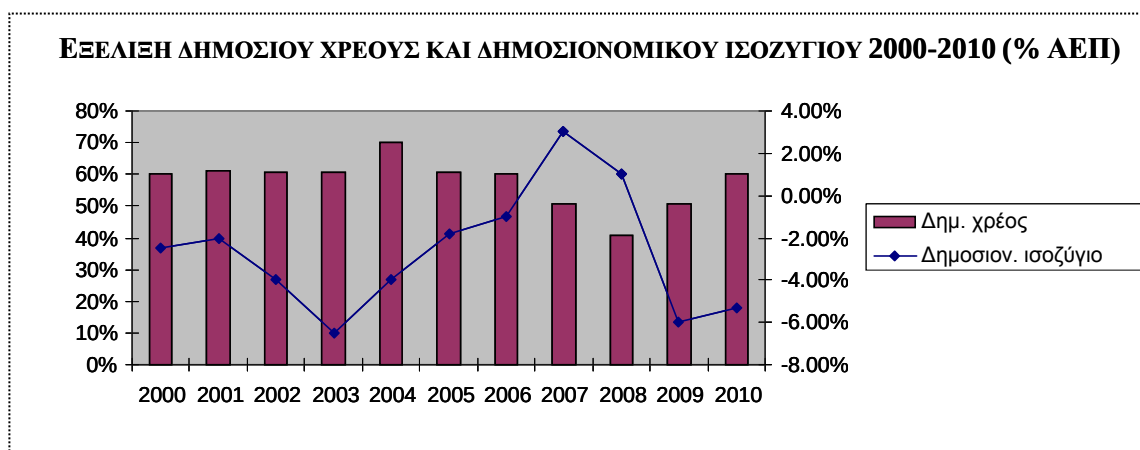
Τα Δημόσια Έσοδα, μειώνονται από το 2009 (-12%), λόγω της γενικότερης επιβράδυνσης της οικονομίας και της σημαντικής μείωσης των μεταβιβάσεων ακινήτων.

Αντίθετα οι δαπάνες αυξήθηκαν λόγω του κόστους εξυπηρέτησης του χρέους και φυσικά του δημόσιου τομέα.

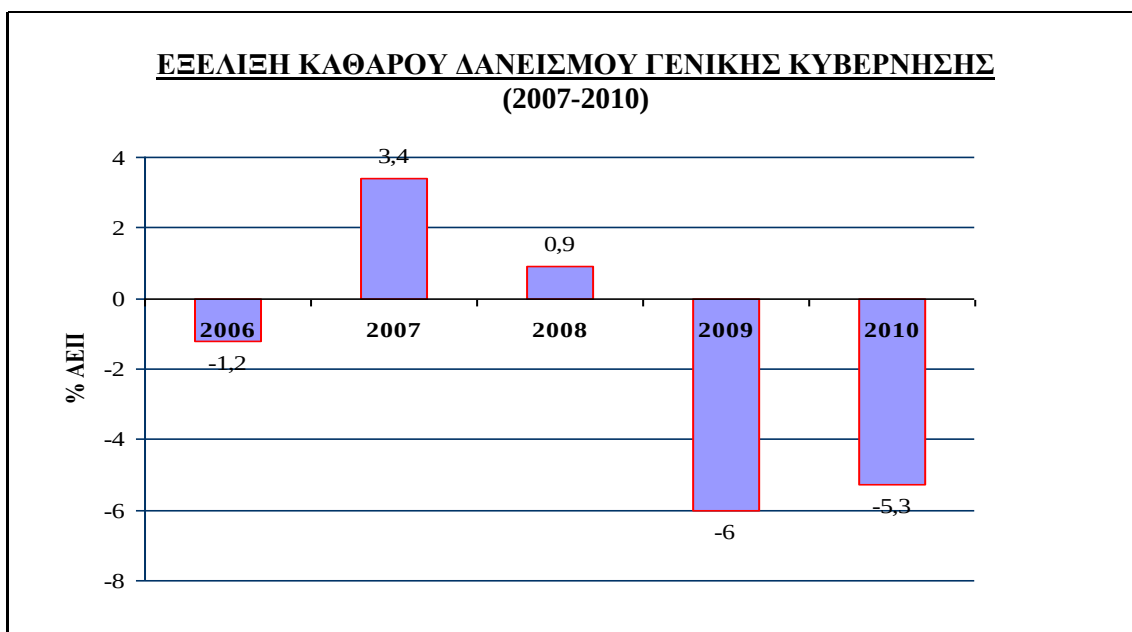

Πηγή: Υπουργείο Οικονομικών

Η Κύπρος, μια χώρα 803 χιλιάδων κατοίκων, διαθέτει την τέταρτη πολυπληθέστερη δημόσια υπηρεσία στην Ε. Ένωση και κατά 44% την πιο δαπανηρή από το μέσο όρο των υπολοίπων χωρών της Ευρωζώνης. Συγκεκριμένα η κυπριακή δημόσια υπηρεσία απορροφά το 38% των εσόδων του κράτους, σε σύγκριση με το 24% των αντιστοίχων υπηρεσιών των χωρών της Ευρωζώνης. Ο σχετικά μεγάλος αριθμός δημοσίων υπαλλήλων του στενού δημόσιου τομέα (άνω των 52.000 ατόμων) καθώς και του ευρύτερου δημοσίου (περισσότεροι από 70.000 υπάλληλοι), σε συνδυασμό με το υψηλό μισθολόγιο, αποτελούν ιδιαίτερο βάρος για τα δημόσια οικονομικά.

Το μισθολογικό κόστος του Δημοσίου το έτος 2010 αυξήθηκε κατά 1,7%, την τετραετία 2006-2010 κατά 35%, ενώ την τελευταία 20ετία περισσότερο από 500%. Οι ετήσιες αυξήσεις των δημοσίων υπαλλήλων αγγίζουν κατά κανόνα το 7% (ΑΤΑ, ετήσιες προσαυξήσεις και γενικές αυξήσεις) και η μέση ετήσια σύνταξη ανέρχεται σε 23.100 Ευρώ (έναντι 7.300 Ευρώ στον ιδιωτικό τομέα). Ως συνέπεια των ανωτέρω, το 2010 σημειώθηκε αύξηση κατά 20% στις δημόσιες δαπάνες (σε σχέση με το 2008) και διπλασιασμός των κρατικών συντάξεων έναντι του 2003 (από 224 εκ. Ευρώ σε 495 εκ. Ευρώ). Το πάγωμα νέων προσλήψεων και οι περικοπές που έγιναν σε υπερωρίες, οδοιπορικά (κλπ) των δημοσίων υπαλλήλων κρίνοντα ανεπαρκή (από την Ε. Επιτροπή, το ΔΝΤ κλπ) για τη βελτίωση του δημοσιονομικού ισοζυγίου.

Πηγή: Κεντρική Τράπεζα Κύπρου

Υπενθυμίζεται ότι η Κύπρος, το Δεκέμβριο του 2007, ως επικείμενο μέλος της ζώνης του Ευρώ, κατέθεσε στην Ευρωπαϊκή Επιτροπή, το πρώτο Πρόγραμμα Σταθερότητας (ΠΣ) για τα έτη 2007-2011. Κύριοι άξονες της οικονομικής πολιτικής που περιλαμβάνονταν στο ΠΣ ήταν η διατήρηση πλεονάσματος ή εμφάνιση ελάχιστου ελλείμματος στο δημοσιονομικό ισοζύγιο και σημαντική μείωση του δημοσίου χρέους. Η Ευρωπαϊκή Επιτροπή ζήτησε, τότε, την αξιοποίηση των εκτάκτων εσόδων για περαιτέρω μείωση του δημοσίου χρέους και όχι για την διενέργεια δαπανών και παράλληλα κάλεσε την Κύπρο να προβεί σε μεταρρυθμίσεις στα ταμεία κοινωνικών ασφαλίσεων και στον τομέα υγείας ούτως ώστε να διασφαλισθεί η μακροπρόθεσμη βιωσιμότητα των δημοσίων οικονομικών. Το Δημόσιο χρέος, μειώθηκε αρχικά, το 2008, στο 48% του ΑΕΠ από το 59,4% που ήταν το 2007. Αλλά όπως προαναφέρθηκε, το 2009 το δημόσιο χρέος αυξήθηκε ως ποσοστό του ΑΕΠ, για πρώτη φορά μετά την ένταξη της χώρας στην Ευρωπαϊκή Ένωση (58% του ΑΕΠ).

Το εξωτερικό χρέος αποτελεί το ήμισυ περίπου του συνολικού δημόσιου χρέους (συμπεριλαμβανομένου και του ενδοκυβερνητικού). Από το συνολικό εξωτερικό χρέος το μεγαλύτερο μέρος (άνω του 64%) αφορά ευρωπαϊκά μεσοπρόθεσμα γραμμάτια και το υπόλοιπο ποσοστό μακροπρόθεσμα και βραχυπρόθεσμα δάνεια. Δεν υπάρχουν υποχρεώσεις της Κεντρικής Κυβέρνησης προς το Δ.Ν.Τ..

(ΣΤ) Πληθωρισμός

Ο πληθωρισμός αυξήθηκε το έτος 2010 σε 2,6% λόγω της διεθνούς τιμής πετρελαίου από το οποίο η Κύπρος είναι σε μεγάλο βαθμό εξαρτημένη. Αναμένεται όμως για το 2011 να γνωρίσει περιθωριακή μείωση εξ αιτίας των πιέσεων στις υπηρεσίες κλπ. Η αυξανόμενη αυτή τάση κατέταξε σύντομα τον εν λόγω κυπριακό δείκτη μεταξύ των υψηλότερων της Ε. Ένωσης και αναμένεται από το ΔΝΤ να αναρριχηθεί στο 3,9% (2011), ενώ στη συνέχεια να υποχωρήσει στο 2,8% (2012).

Το 2009 ο πληθωρισμός μειώθηκε στα χαμηλότερα επίπεδα από το 1965 και με βάση τον Εναρμονισμένο Δείκτη Τιμών Καταναλωτή (ΕΔΤΚ) περιορίστηκε στο 0,2%, έναντι 4,4% στο 2008 και 2,2% στο 2007. Κυριότερες αυξήσεις τιμών παρατηρήθηκαν στους τομείς υγείας, ξενοδοχείων/εστιατορίων, εκπαίδευσης και τροφίμων/μη αλκοολούχων ποτών. Στα τρόφιμα, οι μεγαλύτερες αυξήσεις παρατηρήθηκαν στα φρούτα και λαχανικά των εγχωρίως παραγομένων προϊόντων, αλλά και σε αυτά των εισαγωγών.

ΕΞΕΛΙΞΗ ΠΛΗΘΩΡΙΣΜΟΥ

Έτος	2003	2004	2005	2006	2007	2008	2009	2010
Ποσοστό	4,0	1,9	2,0	2,2	2,2	4,4	0,2	2,6

Πηγή: Στατιστική Υπηρεσία Κύπρου

(Ζ) Ανεργία και Αγορά Εργασίας

Από το έτος 2008 η ανεργία σημειώνει σταθερή επιδείνωση. Το ποσοστό της ανήλθε στο 4,3% το 2009 και το έτος 2010 εκτινάχθηκε στο 6,8%. Το 2011 αναμένεται να υπερβεί το 7,6% και να παραμείνει σε υψηλά επίπεδα τουλάχιστον μέχρι το 2013.

Το κατά προσέγγιση εργατικό δυναμικό, δηλαδή οι απασχολούμενοι και οι άνεργοι, υπολογίζονται στα 407.000 άτομα (άνδρες 224.000 και γυναίκες 183.000) και ο αριθμός αυτός δεν περιλαμβάνει τους νεοεισερχόμενους στην αγορά εργασίας. Το ποσοστό συμμετοχής στο εργατικό δυναμικό των ηλικιών 15-64 υπολογίζεται σε 75% του συνολικού πληθυσμού των ηλικιών αυτών. Το αντίστοιχο ποσοστό για τους άνδρες είναι 82% και για τις γυναίκες 67%.

ΚΑΤΑΝΟΜΗ ΕΡΓΑΤΙΚΟΥ ΔΥΝΑΜΙΚΟΥ**(% επί του συνόλου)**

Τομέας	2005	2006	2007	2008	2009*	2010*
Πρωτογενής	8,8	8,2	7,6	7,2	7,4	7,5
Δευτερογενής	20,2	20,3	20,4	20,3	19,9	19,1
Τριτογενής	71,0	71,5	72,0	72,5	72,7	73,4

Πηγή: Στατιστική Υπηρεσία Κύπρου

(*) προκαταρκτικά στοιχεία

Ο αριθμός των απασχολούμενων εκτιμάται σε 383.000 περίπου άτομα (άνδρες 210.000 και γυναίκες 173.000) και το ποσοστό απασχόλησης των ηλικιών 20-64 σε 76% (άνδρες 83% και γυναίκες 69%). Οι απόφοιτοι της τριτοβάθμιας εκπαίδευσης αποτελούν το 35% του συνόλου των απασχολούμενων και οι απόφοιτοι Λυκείου το 40%. Οι Κύπριοι απασχολούμενοι αποτελούν το 86% του συνολικού εργατικού δυναμικού και υπόλοιπο είναι αλλοδαποί, στους οποίους περιλαμβάνονται και οι πολίτες της Ε.Ε.

ΚΑΤΑΝΟΜΗ ΕΡΓΑΤΙΚΟΥ ΔΥΝΑΜΙΚΟΥ**(χιλιάδες)**

Τομέας	2005	2006	2007	2008	2009*	2010*
Πρωτογενής	30,9	29,5	28,2	27,2	28,0	28,6
Δευτερογενής	71,4	73,2	75,7	77,5	75,1	72,1
Τριτογενής	250,0	258,1	266,9	276,2	275,1	278,3

Πηγή: Στατιστική Υπηρεσία Κύπρου

(*) προκαταρκτικά στοιχεία

Μεταξύ 2004 και 2009 παρατηρείται μια συνεχής μείωση των απασχολούμενων στον πρωτογενή τομέα, με ανάλογη μετακίνηση του εργατικού δυναμικού στους άλλους τομείς. Ο τριτογενής τομέας αποδεικνύεται ιδιαίτερα παραγωγικός και είναι σημαντικός για την οικονομική ανάπτυξη της χώρας, αφού συγκεντρώνοντας τα $\frac{3}{4}$ των απασχολούμενων, συμμετέχει στην διαμόρφωση του ΑΕΠ με 80% περίπου. Ο μέσος όρος των κανονικών ωρών εργασίας την εβδομάδα στην κύρια εργασία, για τους εργαζόμενους με πλήρη απασχόληση, είναι 41 περίπου ώρες και για τους εργαζόμενους με μερική απασχόληση 21,5 ώρες.

Κατά τα τελευταία χρόνια, με μοναδική εξαίρεση το 2005 η ανεργία κυμαινόταν σε χαμηλά επίπεδα και το 2008 υπολογίστηκε 3,7%, πράγμα που σημαίνει ότι επρόκειτο ουσιαστικά για ανεργία «τριβής» και η κυπριακή οικονομία λειτουργούσε για μεγάλο διάστημα σε συνθήκες πλήρους απασχόλησης. Η δυναμική που παρατηρήθηκε στην αγορά εργασίας και η απασχόληση μεγάλου αριθμού ξένων εργατών, έχει συμβάλλει σημαντικά στην αύξηση του ΑΕΠ, την ανταγωνιστικότητα των επιχειρήσεων και σε κάποιο βαθμό στην συγκράτηση του πληθωρισμού, αφού οι ξένοι εργάτες βρίσκονται στο κατώτατο επίπεδο της μισθολογικής κλίμακας. Η εικόνα αυτή ανετράπη από το 2009 με δραματική αύξηση του αριθμού των ανέργων, που ανήλθε σε 24.273 άτομα και η ανεργία σε 6,1%.

Η ανεργία πλήττει περισσότερο τους νέους 15-24 ετών, περί το 17% του εργατικού δυναμικού των ηλικιών αυτών, χωρίς να παρατηρούνται διαφοροποιήσεις ποσοστών μεταξύ ανδρών και γυναικών. Σε ό,τι αφορά τη διάρκεια της ανεργίας, άνω του 62% του συνόλου των ανέργων είναι σε αναζήτηση εργασίας για περίοδο λιγότερη των έξι μηνών. Εκείνοι που είναι σε αναζήτηση εργασίας για περισσότερο από ένα χρόνο αποτελούν το 13% του συνόλου των ανέργων.

Οι εργαζόμενοι του ιδιωτικού τομέα απασχολούνται, κατά κανόνα, σε μικρές επιχειρήσεις, οι οποίες αποτελούν το 99,9% του συνόλου. Σύμφωνα με τα στοιχεία της Eurostat το 40% των εργαζομένων απασχολείται σε επιχειρήσεις που έχουν 1-9 εργαζόμενους, το 44% σε επιχειρήσεις που έχουν κάτω των 250 εργαζομένων και τέλος μόνον το 15% απασχολείται στις μεγάλες επιχειρήσεις, δηλαδή αυτές που διαθέτουν περισσότερους από 250 εργαζόμενους, που ως ποσοστό είναι το χαμηλότερο στην ΕΕ των 27, όπου ο μέσος όρος ανέρχεται σε 33%.

Οι μισθοί των δημοσίων υπαλλήλων είναι ιδιαίτερα υψηλοί και για λόγους απλής σύγκρισης, θα μπορούσε να λεχθεί ότι σε γενικές γραμμές είναι τριπλάσιοι των μισθών των Ελλήνων δημοσίων υπαλλήλων.

Ο κατώτατος κυπριακός μισθός (υπερβαίνει τα 800 Ευρώ) για νεοπροσλαμβανόμενους ή για όσους συμπλήρωσαν συνεχή εργασία έξι μηνών στον ίδιο εργοδότη, είναι υψηλότεροι από τους αντίστοιχους πολλών χωρών της Ε.Ε. (Ισπανία, Ελλάδα, Μάλτα, Πορτογαλία, κλπ). Οι διατάξεις περί κατωτάτου μισθού ή ωρομισθίου καλύπτουν μόνον οκτώ επαγγέλματα, ήτοι πωλητές, γραφείς, νοσηλευτικούς βοηθούς, βοηθούς παιδοκόμους, βοηθούς βρεφοκόμους, σχολικούς βοηθούς, φρουρούς και φροντιστές. Για τις λοιπές κατηγορίες επαγγελματιών δεν υπάρχει νομοθετική ρύθμιση, εκτός εκείνων που καλύπτονται από τις συλλογικές συμβάσεις. Για όσους δεν καλύπτονται από τα ανωτέρω, ισχύει μόνον η όποια ιδιωτική συμφωνία μεταξύ εργοδότη και εργαζόμενου, χωρίς να υπάρχει θεσμοθετημένο κατώτατο όριο.

Όσον αφορά στους συντελεστές εισφορών κοινωνικής ασφάλισης, η συνοπτική τους κατάσταση είναι η ακόλουθη:

- Ο συντελεστής εισφορών κοινωνικής ασφάλισης για τους ελεύθερους επαγγελματίες ανέρχεται σε 12,6%
- Για τους υπαλλήλους ο ανωτέρω συντελεστής ανέρχεται σε 6,8%
- Για τους εργοδότες σε 6,8%
- Η συνεισφορά των εργοδοτών στο Ταμείο Πλεονάζοντος Προσωπικού ανέρχεται στο 1,2%
- Η συνεισφορά των εργοδοτών στο Ταμείο Βιομηχανικής Κατάρτισης ανέρχεται στο 0,5%
- Η συνεισφορά των εργοδοτών στο Ταμείο Κοινωνικής Συνοχής ανέρχεται στο 2%.

Η συνεχιζόμενη αύξηση του ποσοστού ανεργίας στην Κύπρο, το οποίο ξεπερνά το 7%, αποκτώντας, πλέον, δομικό χαρακτήρα, έχει αναχθεί σε ένα από τα σημαντικότερα προβλήματα της κυπριακής οικονομίας, συνδεδεμένο άμεσα με την απορρύθμιση της κυπριακής αγοράς εργασίας. Δεδομένου, δε, ότι οι προσδοκίες αποκλιμάκωσης των επιπέδων ανεργίας, κατά την τουριστική περίοδο, φαίνεται να διαψεύδονται, η κυπριακή κυβέρνηση προσανατολίζεται στη λήψη μέτρων για την αντιμετώπιση του φαινομένου.

**ΠΑΡΑΓΩΓΙΚΟΤΗΤΑ ΕΡΓΑΣΙΑΣ
(ΑΕΠ ΑΝΑ ΑΠΑΣΧΟΛΟΥΜΕΝΟ)**

Βάση: ΕΕ-27=100			
Λουξεμβούργο	177,8	ΕΕ27	100,0
Ιρλανδία	136,8	Ελλάδα	95,9
Βέλγιο	127,8	Μάλτα	91,3
Αυστρία	115,5	Κύπρος	89,4
Γαλλία	115,2	Σλοβακία	82,8
Ολλανδία	113,8	Πορτογαλία	77,3
Φινλανδία	113,5	Τσεχία	71,9
Σουηδία	113,3	Ουγγαρία	71,1
Ισπανία	110,5	Εσθονία	69,3
Δανία	109,3	Πολωνία	66,7
ΕΕ17	108,6	Λιθουανία	63,0
Ιταλία	108,4	Λετονία	55,0
Ην. Βασίλειο	107,6	Ρουμανία	47,5
Γερμανία	105,2	Βουλγαρία	41,5

Πηγή: Κέντρο Παραγωγικότητας

Κύρια αιτία της απορρύθμισης της κυπριακής αγοράς εργασίας, πέραν της οικονομικής συγκυρίας και της, εν γένει, απορρύθμισης των εργασιακών σχέσεων, αποτελεί η μαζική έλευση εργαζομένων από κράτη μέλη της Ευρωπαϊκής Ένωσης (κυρίως, Ελλάδα, Βουλγαρία και Ρουμανία). Συγκεκριμένα, υπολογίζεται ότι, κατά την τελευταία τριετία, ο αριθμός των «κοινοτικών» εργαζομένων διπλασιάστηκε, ξεπερνώντας τους 100.000 (σε σύνολο 200.000 ξένων εργαζομένων). Σημειώνεται, δε, ότι μεγάλος αριθμός «κοινοτικών» είτε έρχεται στην Κύπρο, χωρίς να έχει, εκ των προτέρων, εξασφαλίσει εργασία, είτε χάνει την εργασία του κατά την παραμονή του στη χώρα. Επιπλέον, σύμφωνα με εκτιμήσεις, το 1/3 των «κοινοτικών» εργαζομένων δεν έχει δηλωθεί, επισήμως, με αποτέλεσμα να μην είναι δυνατόν να ελεγχθούν οι συνθήκες εργασίας τους και οι μισθολογικές τους απολαβές και να εντείνεται η απορρύθμιση των εργασιακών σχέσεων.

Δεδομένου ότι η κυπριακή οικονομία φαίνεται να αγγίζει τα όριά της ως προς τις δυνατότητες απορρόφησης ξένων εργαζομένων, η κυβέρνηση εξετάζει τρόπους μείωσης της εισροής ξένου εργατικού δυναμικού και αντιμετώπισης της αδήλωτης εργασίας. Το ενδεχόμενο θέσεως ενός γενικότερου ανωτάτου ορίου (οροφής) δεν εξετάζεται, μέχρι στιγμής, θετικά, καθώς, ακόμα και σε περίπτωση θετικής απάντησης από την Ευρωπαϊκή Επιτροπή, η εφαρμογή του θα έθιγε και τον ολοένα αυξανόμενο αριθμό «κοινοτικών» εργαζομένων εξ Ελλάδος. Όσον αφορά στην προοπτική καθιέρωσης της γνώσης της ελληνικής γλώσσας ως απαραίτητης προϋπόθεσης για όσους αναζητούν εργασία στην Κύπρο και αυτή η λύση φαίνεται να προσκρούει σε προβλήματα, καθώς, πρώτον, είναι αμφίβολο κατά πόσον είναι συμβατή με το κοινοτικό κεκτημένο και, δεύτερον, επίσημη γλώσσα της Κυπριακής Δημοκρατίας είναι και η τουρκική.

Αναφορικά με το πρόβλημα της αδήλωτης εργασίας, ως πιθανές λύσεις εξετάζονται η καθιέρωση της άμεσης εγγραφής στο αρμόδιο Υπουργείο του ξένου εργαζομένου από τον εργοδότη του και η υποχρεωτική τήρηση των συλλογικών συμβάσεων εργασίας από τις κατασκευαστικές εταιρείες που αναλαμβάνουν δημόσια έργα, ακόμα και εάν δεν τις έχουν υπογράψει. Επιπλέον, καθώς το κόστος των επιδομάτων ανεργίας για τους «κοινοτικούς»

ανέργους είναι, ήδη, ιδιαιτέρως υψηλό (υπολογίζεται σε 20 εκ. ευρώ) και ελλοχεύει ο κίνδυνος εξάπλωσης του φαινομένου του “welfare shopping” και στην Κύπρο, διερευνώνται οι δυνατότητες θέσεως ελαχίστου ορίου ετών παραμονής στη χώρα για την καταβολή προνομιακών επιδομάτων.

(Η) Ισοζύγιο Τρεχουσών Συναλλαγών

Το ισοζύγιο τρεχουσών συναλλαγών παρέμενε υπό έλεγχο για αρκετά χρόνια, αλλά από το 2004 και εντεύθεν άρχισε να επιδεινώνεται επικίνδυνα. Το 2005 το έλλειμμα στο ισοζύγιο τρεχουσών συναλλαγών ανήλθε σε 5,9% του ΑΕΠ και εκτοξεύθηκε στο 16,8% του ΑΕΠ στο 2008, για να μειωθεί τα επόμενα δύο χρόνια.

ΙΣΟΖΥΓΙΟ ΤΡΕΧΟΥΣΩΝ ΣΥΝΑΛΛΑΓΩΝ

Έτος	2005	2006	2007	2008	2009	2010
Ισοζύγιο Τρεχουσών Συναλλαγών (εκ. ευρώ)	-787,8	-1.005,3	-1.865	-2.907,4	-1.318,8	-1.354,8
Ισοζύγιο Τρεχουσών Συναλλαγών / % ΑΕΠ	- 5,9	-7,0	-11,7	-16,8	- 7,8	-7,8

Πηγή: Στατιστική Υπηρεσία Κύπρου

Οι δυσμενείς εξελίξεις στο ισοζύγιο τρεχουσών συναλλαγών ήταν αποτέλεσμα, κυρίως, της διεύρυνσης του ελλείμματος του εμπορικού ισοζυγίου και της μικρότερης αύξησης του πλεονάσματος στο ισοζύγιο των υπηρεσιών. Μετά την ένταξη της Κύπρου στην ΕΕ οι εισαγωγές συνέχισαν να αυξάνονται με υψηλούς ρυθμούς, ενώ οι μικρές αυξήσεις που σημειώνονταν στις εξαγωγές αγαθών δεν ήταν δυνατόν να αντισταθμίσουν το συνολικό αποτέλεσμα. Η άνοδος των τιμών στα πετρελαιοειδή και οι αυξημένες εισαγωγές αυτοκινήτων και άλλων ενδιάμεσων αγαθών και πρώτων υλών, λόγω μειωμένων δασμών, επιβάρυναν σημαντικά το εμπορικό ισοζύγιο της χώρας.

Κατά το 2009 το ισοζύγιο τρεχουσών συναλλαγών παρέμεινε ελλειμματικό και μειώθηκε σημαντικά (-7,8%% του ΑΕΠ) λόγω της μείωσης των εισαγωγών αγαθών κατά 23,2% και μειωμένων δαπανών των Κυπρίων πολιτών που ταξίδευαν στο εξωτερικό. Το έτος 2010 το αντίστοιχο ποσοστό διατηρήθηκε σταθερά το ίδιο (-7,8%) με αυτό του προηγούμενου χρόνου. Η Ε. Επιτροπή και το ΔΝΤ είχαν εκτιμήσει το έλλειμμα στο 7% για το 2010, στο 8,9% για το 2011 και 8,7% για το 2012. Οι εκτιμήσεις αυτές ενδέχεται να αναθεωρηθούν επειδή αναμένεται, κατά το 2011, να μειωθεί τελικά το έλλειμμα του εμπορικού ισοζυγίου από την ταυτόχρονη αύξηση των εξαγωγών και μείωση των εισαγωγών.

Η κυπριακή οικονομία στηρίζεται παραδοσιακά στο πλεόνασμα του λογαριασμού υπηρεσιών για την μείωση του ελλείμματος του ισοζυγίου τρεχουσών συναλλαγών. Ως συνήθως, η χρηματοδότηση του ελλείμματος του ισοζυγίου τρεχουσών συναλλαγών προέρχεται από τις άμεσες επενδύσεις και τον εξωτερικό δανεισμό του δημόσιου και ιδιωτικού τομέα.

ΙΣΟΖΥΓΙΟ ΠΛΗΡΩΜΩΝ 2010 (ΕΚ. ΕΥΡΩ)

ΚΑΤΗΓΟΡΙΕΣ	ΠΙΣΤΩΣΗ	ΧΡΕΩΣΗ	ΚΑΘΑΡΟ ΠΟΣΟ
ΤΡΕΧΟΥΣΕΣ ΣΥΝΑΛΛΑΓΕΣ	10.767,3	12.122,1	-1.354,8
ΑΓΑΘΑ, ΥΠΗΡΕΣΙΕΣ ΚΑΙ ΕΙΠΛΟΔΗΜΑΤΑ	9.880,4	11.237,7	-1.357,3
ΑΓΑΘΑ ΚΑΙ ΥΠΗΡΕΣΙΕΣ	7.366,9	8.250,5	-883,5
ΑΓΑΘΑ	1.151,4	5.832,8	-4.681,4
ΥΠΗΡΕΣΙΕΣ	6.215,5	2.417,6	3.797,9
Μεταφορές	1.453,3	970,1	483,1
Ταξιδιωτικό	1.646,9	866,4	780,4
Επικοινωνίες	69,4	56,2	13,2
Κατασκευαστικές υπηρεσίες	38,5	11,0	27,5
Ασφάλειες	35,1	31,1	3,9
Χρηματοοικονομικές υπηρεσίες	873,6	160,8	712,7
Μηχανοργάνωση και πληροφόρηση	73,6	29,6	44,0
Πνευματικά δικαιώματα	6,4	23,1	-16,6
Λοιπές επιχειρηματικές υπηρεσίες	1.849,3	168,3	1.681,0
Προσωπικές, πολιτιστικές και ψυχαγωγικές	31,6	34,9	-3,4
Υπηρεσίες δημοσίου π.δ.κ.α.	137,9	66,0	71,9
Υπηρεσίες που δεν έχουν κατανεμηθεί	0,0	0,0	0,0
ΕΙΣΟΔΗΜΑΤΑ	2.513,5	2.987,2	-473,8
Εισοδήματα από εργασία	30,9	161,4	-130,5
Εισοδήματα από επενδύσεις	2.482,5	2.815,8	-343,3
Εισοδήματα από άμεσες επενδύσεις	353,6	1.303,6	-950,0
Εισοδήματα από επενδύσεις χαρτοφυλακίου	935,6	711,4	224,2
Εισοδήματα από λοιπές επενδύσεις	1.193,4	810,8	382,6
ΤΡΕΧΟΥΣΕΣ ΜΕΤΑΒΙΒΑΣΕΙΣ	886,9	884,4	2,5
Γενική κυβέρνηση	158,8	235,1	-76,2
Λοιποί τομείς	728,1	649,3	78,7
ΚΙΝΗΣΗ ΚΕΦΑΛΑΙΩΝ & ΧΡΗΜΑΤΟΟΙΚΟΝΟΜΙΚΕΣ ΣΥΝΑΛΛΑΓΕΣ			1.430,6
Κίνηση κεφαλαίων	58,8	31,3	27,5
Χρηματοοικονομικές συναλλαγές			1.403,0
Άμεσες επενδύσεις			762,9
Κατοίκων Κύπρου στο εξωτερικό			-593,6
Μη κατοίκων στην Κύπρο			1.356,5
Επενδύσεις χαρτοφυλακίου			-1.429,7
Απαιτήσεις			-2.445,3
Υποχρεώσεις			1.015,6
Χρηματοοικονομικά παράγωγα			-125,3
Λοιπές επενδύσεις			1.995,0
Απαιτήσεις			1.368,8
Υποχρεώσεις			626,2
Συναλλαγματικά διαθέσιμα			200,1
ΚΑΘΑΡΑ ΛΑΘΗ ΚΑΙ ΠΑΡΑΛΕΙΨΕΙΣ			-75,7

Πηγή: Κυπριακή στατιστική υπηρεσία

Θ) Το Εξωτερικό εμπόριο της Κύπρου

Το εξωτερικό εμπόριο της Κύπρου χαρακτηρίζεται από χρόνια ελλειμματικότητα. Το γεγονός αυτό γίνεται εύκολα αντιληπτό αν ληφθεί υπόψη ότι η κυπριακή οικονομία βασίζεται σε ποσοστό 80% στις υπηρεσίες. Περισσότερο από τα δύο τρίτα του εξωτερικού εμπορίου της χώρας διενεργείται με άλλα κράτη μέλη της Ευρωπαϊκής Ένωσης με τις κυριότερες χώρες – εισαγωγείς κυπριακών προϊόντων να είναι το Ηνωμένο Βασίλειο, η Ελλάδα, η Γερμανία και το Λίβανο. Οι κυπριακές εξαγωγές περιλαμβάνουν, κυρίως, φαρμακευτικά προϊόντα, διόδους εκπομπής φωτός, γεωργικά προϊόντα και τρόφιμα. Οι κυριότερες χώρες προέλευσης των κυπριακών εισαγωγών είναι η Ελλάδα, η Ιταλία και το Ηνωμένο Βασίλειο, ενώ στα εισαγόμενα προϊόντα περιλαμβάνονται, κατά κύριο λόγο, πετρελαιοειδή, μηχανές, χημικά, οχήματα, σίδηρος και ατσάλι.

ΕΞΩΤΕΡΙΚΟ ΕΜΠΟΡΙΟ ΤΗΣ ΚΥΠΡΟΥ (ΕΚΑΤ. €)

Έτος	Εξαγωγές		Εισαγωγές		Έλλειμμα Ε.Ι.		Όγκος Εμπορίου	
	Αξία	%Δ	Αξία	%Δ	Αξία	%Δ	Αξία	%Δ
	1		2		3=1-2		4=1+2	
2006	1.111,7	-9,6	5.513,4	8,7	-4.401,6	14,0	6.625,2	5,1
2007	1.082,6	-2,7	6.353,4	15,2	-5.270,7	19,7	7.436,1	12,2
2008	1.190,4	9,9	7.366,7	15,9	-6.176,3	17,1	8.557,1	15,0
2009	970,4	-18,5	5.691,8	-22,7	-4.721,4	-23,5	6.662,2	-22,1
2010	1.144,2	17,9	6.460,9	13,5	-5.316,7	12,6	7.905,1	18,6

Πηγή: Στατιστική Υπηρεσία Κύπρου

Κύριο χαρακτηριστικό του έτους 2010 είναι τόσο η σημαντική αύξηση στις συνολικές εισαγωγές αγαθών (13,5%) μετά από μια εντονότατη μείωση τους το 2009 (-22,7%) λόγω της ύφεσης της κυπριακής οικονομίας, όσο και η αξιοσημείωτη αύξηση στις συνολικές εξαγωγές αγαθών (17,9%), η οποία αντιστάθμισε την μεγάλη μείωση των κυπριακών εξαγωγών το 2009 (-18,5%). Η **αύξηση της αξίας των εισαγωγών** οφείλεται κυρίως στην αύξηση στις εισαγωγές πετρελαιοειδών (κατά 31,6%) έναντι του προηγούμενου έτους, λόγω και της μεγάλης ανόδου στη τιμή τους, αλλά και στην αύξηση των εισαγωγών ενδιάμεσων αγαθών (10%) και οχημάτων και ανταλλακτικών αυτών (45,3%).

Η **αύξηση στις εξαγωγές** οφείλεται τόσο στη σημαντική αύξηση των εγχώριων εξαγωγών (18,3%) όσο και των επανεξαγωγών (17,1%), οι οποίες ήσαν περισσότερες (50,3% του συνόλου των εξαγωγών) από τις εγχώριες εξαγωγές.

ΕΞΩΤΕΡΙΚΟ ΕΜΠΟΡΙΟ ΚΑΤΑ ΠΕΡΙΟΧΗ 2010 (ΣΕ ΕΚΑΤ. €)

Περιοχή	Εισαγωγές		Εξαγωγές		Εμπ. Ισοζύγιο		Όγκος Εμπορίου	
	Αξία	%	Αξία	%	Αξία	%	Αξία	%
	1		2		3=2-1		4=1+2	
Χώρες Ε.Ε.	4.444,4	68,7	585,0	51,1	-3.859,4	72,5	5.029,4	66,1
Ασία	663,7	10,2	79,5	6,9	-584,2	10,9	743,2	9,7
Χώρες Εγγύς-Μέσης Ανατολής	659,9	10,2	166,2	14,5	-493,7	9,2	826,1	10,8
Λοιπή Ευρώπη	274,2	4,2	48,5	4,2	-225,7	4,2	322,7	4,2
N.- Κ. Αμερική	90,5	1,4	3,0	0,02	-87,5	1,6	93,5	1,2
Αφρική	90,1	1,4	62,9	5,5	-27,2	0,05	153,0	2,0
B. Αμερική	102,0	1,6	18,2	0,15	-83,8	1,5	120,2	1,5
Αυστραλία & N. Ζηλανδία	17,0	0,02	6,8	0,05	-10,2	0,02	23,8	0,03
Λοιπές Χώρες	118,8	1,8	10,4	0,09	-108,4	0,2	129,2	1,6
Προμήθειες καυσίμων			163,3	1,4				
ΣΥΝΟΛΟ	6.460,9	100	1.144,2	100	-5.316,7	100	7.605,1	100

Πηγή: Στατιστική Υπηρεσία Κύπρου

ΣΗΜΑΝΤΙΚΟΤΕΡΟΙ ΕΜΠΟΡΙΚΟΙ ΕΤΑΙΡΟΙ ΚΥΠΡΟΥ 2010 (ΣΕ ΕΚΑΤ. €)

Χώρα	Εισαγωγές		Εξαγωγές		Εμπ. Ισοζύγιο		Όγκος Εμπορίου	
	Αξία	%	Αξία	%	Αξία	%	Αξία	%
	1		2		3=2-1		4=1+2	
Ελλάδα	1.217,8	18,8	243,9	21,3	-973,9	18,3	1.461,7	19,2
Ιταλία	604,9	9,4	25,8	2,3	-579,1	10,9	630,7	8,3
Γερμανία	575,7	8,9	105,6	9,2	-470,1	8,8	681,3	9,0
Ηνωμένο Βασίλειο	535,3	8,3	79,6	7,0	-455,7	8,6	614,9	8,1
Ισραήλ	510,4	7,9	21,0	1,8	-489,4	9,2	531,4	7,0
Κίνα	343,0	5,3	15,6	1,4	-327,4	6,2	358,6	4,7
Γαλλία	329,6	5,1	12,9	1,1	-316,7	6,0	342,5	4,5
Ολλανδία	291,7	4,5	18,6	1,6	-273,1	5,1	310,3	4,1
Ισπανία	180,1	2,8	5,0	0,4	-175,1	3,3	185,1	2,4
Βέλγιο	134,0	2,1	8,1	0,7	-125,9	2,4	142,1	1,9
Ιρλανδία	116,6	1,8	3,1	0,3	-113,5	2,1	119,7	1,6
Μάλτα	100,9	1,6	4,0	0,3	-96,9	1,8	104,9	1,4
Η.Π.Α.	93,5	1,4	15,8	1,4	-77,7	1,5	109,3	1,4
Ελβετία	78,2	1,2	3,3	0,3	-74,9	1,4	81,5	1,1
Ιαπωνία	68,8	1,1	0,5	0,0	-68,3	1,3	69,3	0,9
Ρουμανία	68,0	1,1	13,1	1,1	-54,9	1,0	81,1	1,1
Αίγυπτος	59,9	0,9	20,0	1,7	-39,9	0,8	79,9	1,1
Ρωσία	46,5	0,7	19,7	1,7	-26,8	0,5	66,2	0,9
Γενικό Σύνολο	6.460,9	100	1.144,2	100	-5.316,7	100	7.605,1	100

Πηγή: Στατιστική Υπηρεσία Κύπρου

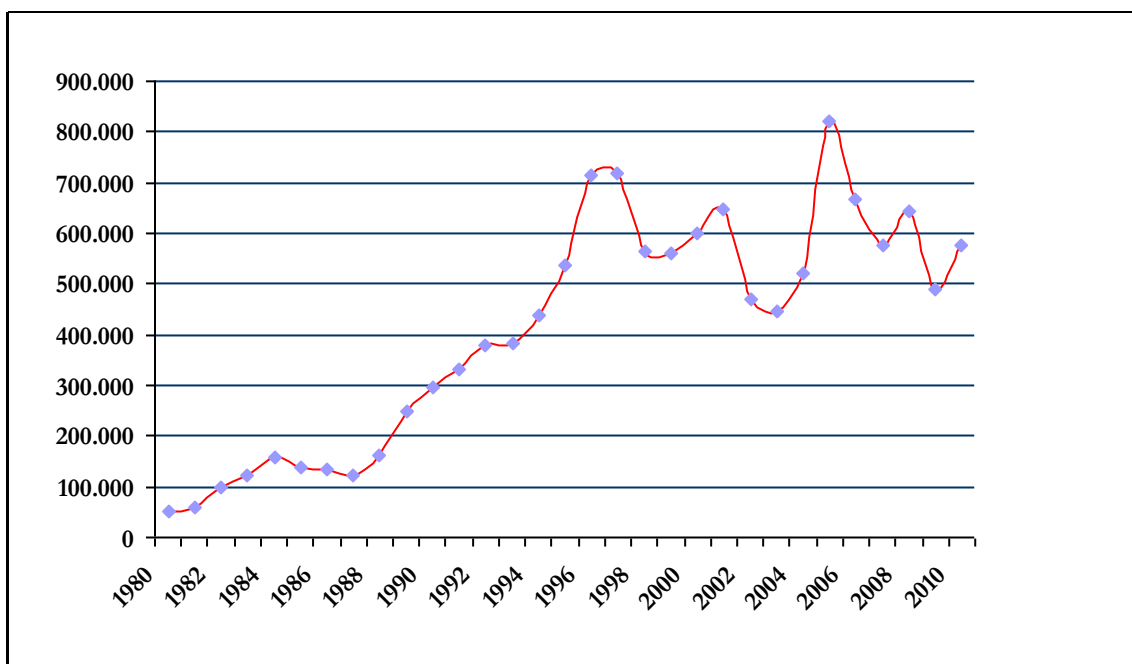
I. Επανεξαγωγές

Σημαντική πηγή εσόδων για την Κύπρο αποτελούν οι επανεξαγωγές, οι οποίες αντιπροσώπευαν, το 2010, περισσότερο από το μισό των κυπριακών εξαγωγών (50,3% επί του συνόλου των εξαγωγών). Συγκεκριμένα, ανήλθαν σε 575,4 εκ. ευρώ, σημειώνοντας αύξηση της τάξεως του 17,9% σε σχέση με πέρυσι (βλ. κατωτέρω διάγραμμα διαχρονικής εξέλιξης επανεξαγωγών).

Όσον αφορά στη σύνθεση των επανεξαγωγών, εξαιρουμένων των προμηθειών καυσίμων, το μεγαλύτερο ποσοστό συγκεντρώνουν τα οργανικά χημικά (13%), ενώ ακολουθούν οπτικά και συσκευές ιατροχειρουργικής (10%), τσιγάρα και είδη καπνού (9,7%), φαρμακευτικά προϊόντα (6,7%), ηλεκτρικές συσκευές (4,5%) και μηχανές- λέβητες (4,3%).

Οι σημαντικότερες χώρες - εισαγωγής των κυπριακών επανεξαγωγών είναι αυτές της Ευρ. Ένωσης και κυρίως η Ελλάδα (31,1%) και το Ηνωμένο Βασίλειο (6,6%). Ένα σημαντικό ποσοστό κατευθύνεται σε χώρες της Μέσης Ανατολής όπως ο Λίβανος (5,1%) και η Συρία (3,9%) κλπ. Τέλος ένα ποσοστό 3% περίπου κατευθύνεται σε άλλες χώρες της Ευρώπης ενώ ποσοστά της τάξεως του 2% και 1,7% απορροφώνται από χώρες της Ασίας και της Νοτίου Αφρικής.

ΔΙΑΓΡΑΜΜΑ ΔΙΑΧΡΟΝΙΚΗΣ ΕΞΕΛΙΞΗΣ ΚΥΠΡΙΑΚΩΝ ΕΠΑΝΕΞΑΓΩΓΩΝ

Πηγή: Στατιστική Υπηρεσία Κυπριακής Δημοκρατίας

4.3 Το Πρόγραμμα Σταθερότητας 2009-2014

Η Κύπρος υπέβαλε στην Ευρωπαϊκή Επιτροπή (01-04-2010) το Πρόγραμμα Σταθερότητας 2009-2014. Στόχος του ΠΣ ήταν η εξασφάλιση της οικονομικής σταθερότητας εντός του 2010, μετά τις αρνητικές εξελίξεις του προηγούμενου έτους.

Για την αντιμετώπιση της κατάστασης η κυπριακή κυβέρνηση υιοθέτησε κάποια μέτρα που συνοψίζονται ως εξής.

- Παροχή πολεοδομικής αμνηστίας σε κατασκευές που κατασκευάστηκαν με μικρές αποκλίσεις από τις διατάξεις του πολεοδομικού κώδικα.
- Αναθεώρηση του συστήματος φορολόγησης ακίνητης περιουσίας.
- Μεταρρυθμίσεις στον δημόσιο τομέα,
- Μεταρρύθμιση στο σύστημα των κοινωνικών παροχών, με στόχο την παροχή βοήθειας στους πολίτες που έχουν τις μεγαλύτερες ανάγκες.
- Συστηματική προσπάθεια για περιορισμό των τρεχουσών κρατικών δαπανών.
- Εφαρμογή Μεσοπρόθεσμου Πλαισίου Προϋπολογισμού μέσω του οποίου θα θεσμοθετηθούν κανόνες για την πραγματοποίηση δαπανών, θα δοθεί περισσότερη ανεξαρτησία στα Υπουργεία για την διαχείριση των οικονομικών τους και παράλληλα θα αυξηθεί η λογοδοσία των κρατικών υπηρεσιών και φορέων.
- Βελτίωση της φοροεισπρακτικής ικανότητας με πάταξη της φοροδιαφυγής και της φοροαποφυγής.
- Βελτίωση του συστήματος διαχείρισης δημοσίου χρέους και κρατικών αποθεμάτων.
- Μεταρρυθμίσεις στην αγορά εργασίας με στόχο την ενίσχυση της προσφοράς εργασίας των γυναικών, θέτοντας προς εξέταση το ζήτημα του μεγάλου χάσματος των αμοιβών μεταξύ ανδρών και γυναικών.
- Μεταρρυθμίσεις που θα στοχεύουν στην ενδυνάμωση του ανταγωνισμού στον τομέα των επαγγελματικών υπηρεσιών.
- Μεταρρυθμίσεις στο Εθνικό Σύστημα Υγείας, με την αναδιοργάνωση των δημοσίων νοσοκομείων και την σταδιακή εφαρμογή Εθνικού Ασφαλιστικού

Προγράμματος Υγείας που περιλαμβάνουν την βαθμιαία αύξηση των εισφορών, των εργαζομένων, εργοδοτών και κράτους μέχρι το 2035. Θέσπιση αυστηρότερων κριτηρίων για παροχή συντάξεων στους πραγματικά δικαιούχους.

Οι βασικοί τομείς της οικονομικής δραστηριότητας όπως το λιανικό εμπόριο, οι κατασκευές και οι πωλήσεις ακινήτων είχαν αρνητικό ή μηδενικό ρυθμό ανάπτυξης, ενώ η οικονομική δραστηριότητα των τουριστικών επιχειρήσεων έχει υπολογισθεί ότι στο 2010 είχε ρυθμό ανάπτυξης 2,4%. Όσον αφορά το κόστος του δημόσιου τομέα στο κρατικό προϋπολογισμό, δεν ελήφθησαν κάποια μέτρα ως προς την ΑΤΑ κλπ.. Ενδεικτικά, σημειώνεται ότι οι δημόσιοι υπάλληλοι από 33.978 το 1990, αυξήθηκαν σε 54.480 το 2010, σημειώνοντας αύξηση κατά 60,3%. Στην ίδια περίοδο οι δαπάνες για την μισθοδοσία των δημοσίων υπαλλήλων αυξήθηκαν από 371,9 εκατομ. ευρώ, σε 2.024,0 εκατομ. ευρώ, σημείωσαν δηλαδή αύξηση κατά 444,2%.

Η Ευρωπαϊκή Επιτροπή κατά την αξιολόγηση της κυπριακής οικονομίας πρότεινε προς το Συμβούλιο των Υπουργών Οικονομικών της Ένωσης (ECOFIN) την ενεργοποίηση της διαδικασίας υπερβολικού ελλείμματος (Excessive Deficit Procedure). Το Συμβούλιο των Υπουργών Οικονομικών στην Σύνοδο της 13^{ης} Ιουλίου 2010, έκανε αποδεκτή την πρόταση της Ε.Ε., και έτσι η Κυπριακή οικονομία ετέθη υπό επιτήρηση.

Η Κύπρος κλήθηκε να λάβει τα αναγκαία μέτρα για να μειώσει το έλλειμμα του δημοσιονομικού ισοζυγίου κάτω από 6,0% στο τέλος του 2010 και να εφαρμόσει ένα πολυετές σχέδιο αναφορικά με τους κρατικούς προϋπολογισμούς για τον περιορισμό των κρατικών δαπανών μεσοπρόθεσμα. Επίσης, το Συμβούλιο ζήτησε τον περιορισμό των δαπανών ως προς τις συντάξεις και την ιατροφαρμακευτική περίθαλψη, ούτως ώστε συγκρατηθεί η αύξηση τους που οφείλεται στη γήρανση του πληθυσμού. Πέραν των ανωτέρω, η κυπριακή κυβέρνηση κλήθηκε να λάβει τα μέτρα που απαιτούνται προκειμένου το δημοσιονομικό έλλειμμα να μειώνεται κατά 1,75% ετησίως κατά την περίοδο 2010-2012, ώστε να είναι σε επίπεδα κάτω του 3,0% στο τέλος του 2012, σύμφωνα με τα προβλεπόμενα στο Άρθρο 126 της Συνθήκης της Ε.Ε..

ΕΞΕΛΙΞΗ ΟΙΚΟΝΟΜΙΚΩΝ ΜΕΓΕΘΩΝ ΠΡΟΓΡΑΜΜΑΤΟΣ ΣΤΑΘΕΡΟΤΗΤΑΣ

	2009	2010	2011	2012	2013	2014
ΑΝΑΠΤΥΞΗ ΠΡΑΓΜΑΤΙΚΟΥ ΑΕΠ (%)						
Προγενέστερη Πρόβλεψη	-1,7	0,5	1,5	3,0	3,2	-
Παρούσα Πρόβλεψη	-1,7	0,9	1,5	2,5	2,7	3,0
Διαφορά	-0,0	-0,4	-0,0	-0,5	-0,5	-
ΚΑΘΑΡΟΣ ΔΑΝΕΙΣΜΟΣ ΓΕΝΙΚΗΣ ΚΥΒΕΡΝΗΣΗΣ (% ΑΕΠ)						
Προγενέστερη Πρόβλεψη	-6,1	-6,0	-4,5	-3,4	-2,6	-
Παρούσα Πρόβλεψη	-6,0	-5,3	-4,0	-2,6	-2,0	-1,6
Διαφορά	0,1	0,7	0,5	0,8	0,6	-
ΣΥΝΟΛΙΚΟ ΧΡΕΟΣ ΓΕΝΙΚΗΣ ΚΥΒΕΡΝΗΣΗΣ (% ΑΕΠ)						
Προγενέστερη Πρόβλεψη	56,2	61,0	63,2	63,1	62,3	-
Παρούσα Πρόβλεψη	58,0	60,9	61,6	62,0	61,3	60,1
Διαφορά	1,8	-0,1	-1,6	-1,1	-1,0	-

Πηγή: Υπουργείο Οικονομικών Κύπρου/Πρόγραμμα Σταθερότητας 2009-2014

Η εφαρμογή των προαναφερθέντων μέτρων δεν κρίθηκε ικανοποιητική από αρκετούς αναλυτές, διεθνούς οίκους αξιολόγησης κλπ, με αποτέλεσμα, όπως προαναφέρθηκε, από το Νοέμβριο του 2010 να αρχίσει μια ταχεία διαδικασία αλληπάλληλων υποβαθμίσεων της πιστοληπτικής ικανότητας της κυπριακής οικονομίας, ή των κυπριακών τραπεζών κλπ.. Λίγους μήνες μετά, βασικές προβλέψεις κάποιων οικονομικών μεγεθών του προγράμματος σταθερότητας κρίνονταν ως μη ρεαλιστικές (πχ. ΑΕΠ έτους 2011, συνολικό χρέος Γενικής

Κυβέρνησης έτους 2014 κλπ). Παράλληλα διαδοχικά οικονομικά μέτρα λαμβάνονται από καιρού εις καιρόν για αντιμετώπιση της κατάστασης.

Β. ΔΙΑΦΘΩΣΗ ΤΗΣ ΚΥΠΡΙΑΚΗΣ ΟΙΚΟΝΟΜΙΑΣ ΚΑΙ ΤΟΜΕΑΚΕΣ ΠΟΛΙΤΙΚΕΣ

Ο τομέας των υπηρεσιών αποτελεί τη «σπονδυλική στήλη» της κυπριακής οικονομίας. Εδώ και αρκετά χρόνια συμμετέχει με ποσοστά που πλησιάζουν το 80% στη διαμόρφωση του ΑΕΠ. Για το 2010, η συμμετοχή των τομέων στη σύνθεση του ΑΕΠ είχε ως ακολούθως: πρωτογενής 2,4%, δευτερογενής 14,5% και Υπηρεσίες 73,3%.

ΣΥΝΘΕΣΗ ΤΟΥ ΑΕΠ ΚΑΤΑ ΔΡΑΣΤΗΡΙΟΤΗΤΑ (% Τρέχουσες τιμές)

Τομέας	2005	2006	2007	2008	2009	2010*
Πρωτογενής	2,8	2,5	2,3	2,4	2,3	2,4
Δευτερογενής	17,2	16,7	16,5	16,0	15,3	14,5
Τριτογενής	69,9	70,5	70,1	70,1	72,3	73,3
Δασμοί/ ΦΠΑ	10,1	10,4	11,2	11,6	10,1	9,8

Πηγή: Στατιστική Υπηρεσία Κύπρου

(*) προκαταρκτικά στοιχεία

1. Η πολιτική της Κύπρου στον τομέα των υπηρεσιών

Διαχρονικά οι κυπριακές κυβερνήσεις ακολουθούν μια σταθερή πολιτική στον τομέα αυτό που στοχεύει στη μετεξέλιξη και ανάδειξη της Κύπρου σε διεθνές επιχειρηματικό κέντρο παροχής υπηρεσιών υψηλού επιπέδου. Με κορωνίδα τον διεθνοποιημένο και τεράστιο για το μέγεθος της χώρας (7-8 φορές το ΑΕΠ) χρηματοπιστωτικό υποτομέα, ο τριτογενής τομέας περιλαμβάνει, επίσης, το χονδρικό και λιανικό εμπόριο, τη διαχείριση ακίνητης περιουσίας, τα ξενοδοχεία και μονάδες εστίασης, τις μεταφορές και επικοινωνίες και τέλος τις κρατικές υπηρεσίες Δημόσιας Διοίκησης, Παιδείας, Υγείας, Άμυνας και Κοινωνικής Μέριμνας.

Για να καταστεί η Κύπρος διεθνές επιχειρηματικό κέντρο παροχής ποιοτικών υπηρεσιών, επιδιώκεται η βελτίωση και επέκταση των υποδομών της χώρας. Αναφέρουμε ενδεικτικά τα εν εξελίξει έργα για τον εκσυγχρονισμό των λιμένων, των συγκοινωνιών, τη κατασκευή μεγάλων τερματικών σταθμών στα αεροδρόμια Λάρνακας και Πάφου, τη δημιουργία ενεργειακού κέντρου και τερματικού σταθμού φυσικού αερίου, τη πάταξη της γραφειοκρατίας, τον εκσυγχρονισμό της δημόσιας διοίκησης, την απασχόληση του αλλοδαπού εργατικού δυναμικού κλπ.

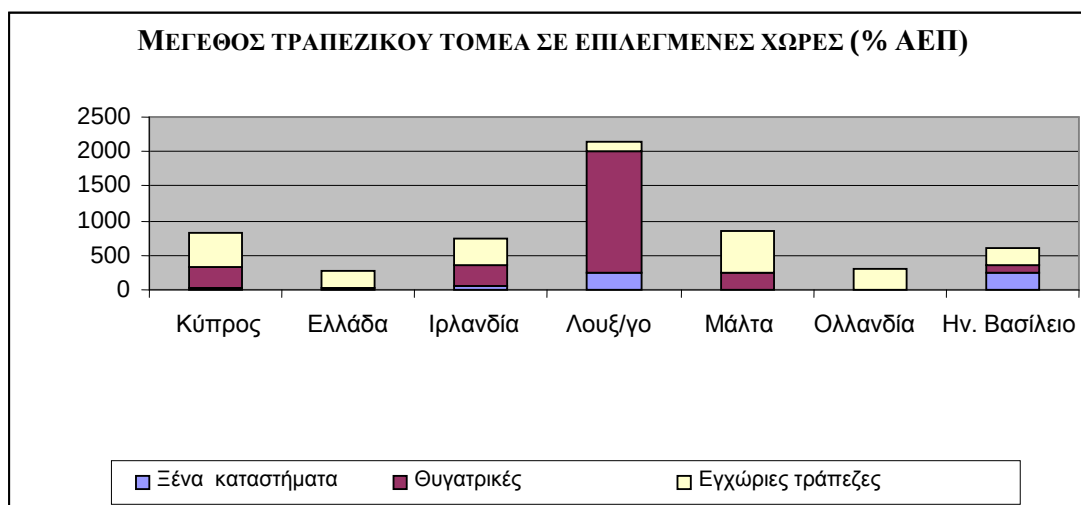
Από τους προαναφερθέντες υποτομείς των υπηρεσιών, λόγω της σπουδαιότητάς τους, αξίζει να εξετάσει κάποιος διεξοδικότερα, τον σχετικά τεράστιο τραπεζικό τομέα έναντι του μεγέθους της κυπριακής οικονομίας, μαζί με το μικρό, αντίθετα, υποτονικό Χρηματιστήριο, την ανταγωνιστική ναυτιλία και τον τουρισμό.

1.1 Το Χρηματοπιστωτικό σύστημα

Την τελευταία δεκαετία η ευημερία της Κύπρου αυξήθηκε χάρις στην ταχεία επέκταση του χρηματοπιστωτικού συστήματος. Το συνολικό ενεργητικό όλων των τραπεζών αντιπροσωπεύουν το 896% του ΑΕΠ της Κύπρου (2010), το υψηλότερο ποσοστό στην Ευρωπαϊκή Ένωση και στην Ευρωζώνη.

Σύμφωνα με στατιστικά στοιχεία της Κεντρικής Τράπεζας Κύπρου, οι συνολικές καταθέσεις του κυπριακού τραπεζικού συστήματος ανέρχονται σε 70,9 δισ. Ευρώ, από τα οποία το ποσό των 21,6 δισ. ανήκει σε κατοίκους τρίτων χωρών (πχ πρώην Σοβιετικής Ένωσης) και τα 4,7 δισ. Ευρώ σε κατοίκους λοιπών χωρών Ευρωζώνης. Τα υπόλοιπα 44,4 δισ. Ευρώ είναι κεφάλαια Κυπρίων πολιτών. Το 2010 οι καταθέσεις όλων των μη κατοίκων αυξήθηκαν κατά 40%. Κάποια κάμψη των κερδών αποδίδεται στη μείωση των περιθωρίων στα

επιτόκια, στην απώλεια ενεργητικού, στις προβλέψεις για τα μη εξυπηρετούμενα δάνεια, στη μείωση της ζήτησης για στεγαστικά δάνεια (-30%) κλπ..

Πηγή: European Central Bank (ECB, September 2010)

Ο τραπεζικός κλάδος αποτελεί τον μοναδικό τομέα που συνεχίζει να αυξάνει τη συνεισφορά του στο ΑΕΠ αδιάλειπτα, από 6,2% το 2003 σε 8,6% το 2009, ενώ η διεθνής ανταγωνιστικότητα του είναι αξιόλογη. Ο κλάδος αυτός συνέβαλε κατά 26% στην οικονομική ανάπτυξη της τελευταίας δεκαετίας και μεγεθύνθηκε ακόμη και την τελευταία διετία όταν το σύνολο της οικονομίας συρρικνώθηκε. Χωρίς την συνεισφορά του αυτή, η οικονομική ανάπτυξη της Κύπρου θα ήταν υποτονική, ενώ τα δύο τελευταία χρόνια η οικονομία θα είχε βυθιστεί στην ύφεση.

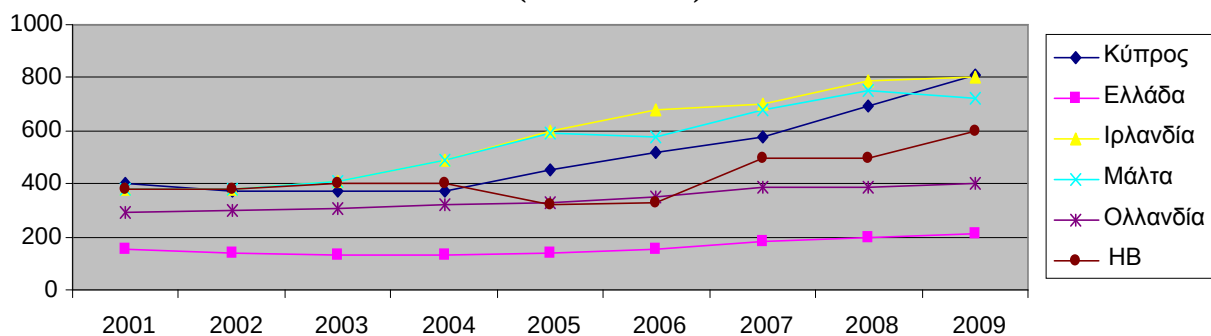
Οι κυπριακές τράπεζες παίζουν πρωταρχικό ρόλο στις διεθνείς «τριγωνικές συναλλαγές» που πραγματοποιούνται μέσω Κύπρου, λόγω του ευνοϊκού φορολογικού συστήματος (πχ 10% φόρος επί των κερδών των επιχειρήσεων) και της ύπαρξης πλειάδας διμερών συμφωνιών αποφυγής διπλής φορολογίας μεταξύ της Κύπρου και 45 άλλων χωρών.

Η Κεντρική Τράπεζα της Ρωσίας κατονομάζει την Κύπρο ως τη μεγαλύτερη πηγή άμεσων ξένων επενδύσεων (ΑΞΕ) στη Ρωσική Ομοσπονδία με σύνολο 41,7 δισ. δολάρια ΗΠΑ των εισερχόμενων άμεσων επενδύσεων. Το ύψος των ξένων επενδύσεων από την Κύπρο είναι 2,7 φορές μεγαλύτερο από τις αντίστοιχες επενδύσεις από τη Γερμανία. Το ίδιο φαινόμενο παρατηρείται, επίσης, σύμφωνα με στατιστικές της Εθνικής Τράπεζας της Ουκρανίας, όπου οι προερχόμενες από την Κύπρο ΑΞΕ ανέρχονται σε 16 δισ. δολάρια ΗΠΑ ή το 12% του ΑΕΠ, δηλαδή διπλάσιες από τις αντίστοιχες γερμανικές ΑΞΕ στην ίδια χώρα.

Η μεγάλη και απότομη αύξηση των τραπεζικών ισολογισμών (τετραπλασιασμός του ενεργητικού τη τελευταία δεκαετία) είναι αποτέλεσμα της στρατηγικής προώθησης της Κύπρου σαν διεθνές κέντρο χρηματοοικονομικών υπηρεσιών, ιδίως μετά την είσοδο της στην Ευρωπαϊκή Ένωση (2004). Ένα εύγλωττο παράδειγμα αποτελεί η ροή σημαντικών κεφαλαίων από τη ρωσική αγορά. Το αποτέλεσμα ήταν να προκαλέσουν οι κυπριακές τράπεζες τη «φούσκα» των ακινήτων στο εσωτερικό και να επεκταθούν περαιτέρω σε αγορές του εξωτερικού. Επίσης, σύμφωνα με την κριτική που ασκείται από οικονομικούς αναλυτές, ο μεγαλύτερος σε σχέση με μια δεκαετία πριν κυπριακός τραπεζικός τομέας, δεν κατάφερε να εξασφαλίσει ανταγωνιστική χρηματοδότηση για τις επιχειρήσεις. Η δομή των επιτοκίων που προσφέρουν οι κυπριακές τράπεζες ενισχύει μόνο τους καταθέτες.

ΕΞΕΛΙΞΗ ΤΡΑΠΕΖΙΚΟΥ ΣΥΣΤΗΜΑΤΟΣ ΓΙΑ ΕΠΙΛΕΓΜΕΝΕΣ ΧΩΡΕΣ (2001-09)

(ASSETS % ΑΕΠ)

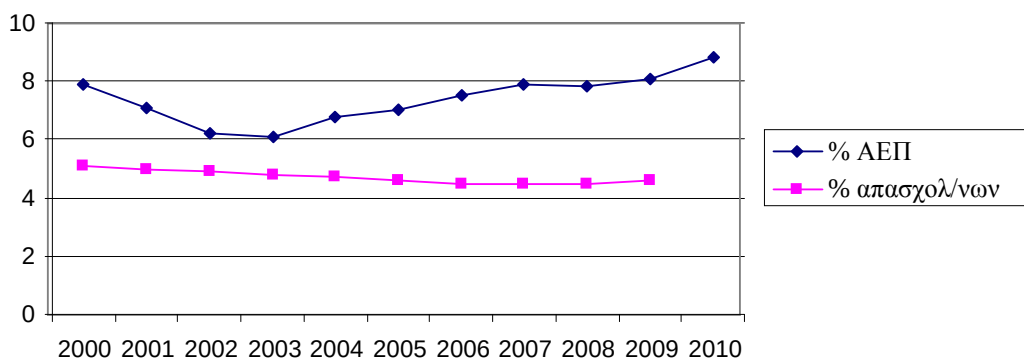

Πηγή: European Central Bank (ECB, October 2006 - September 2010)

Το μεγαλύτερο μέρος των εξασφαλίσεων που έχουν οι τράπεζες είναι ακίνητα των οποίων όμως, οι αξίες υπέστησαν μειώσεις τη τελευταία διετία. Εν μέσω διεθνούς οικονομικής κρίσης, γνωστής ως “sub primes”, οι κυπριακές τράπεζες χορήγησαν, μόνο στην κυπριακή αγορά, δάνεια συνολικούς αξίας μεγαλύτερης των 17 δισ. Ευρώ, δηλαδή τριπλάσιο ποσό των καταθέσεων τους. Επιπλέον, η κυπριακή κυβέρνηση έχει και άμεση έκθεση στους χρηματοπιστωτικούς κινδύνους λόγω των ειδικών ομολόγων που εκδόθηκαν το 2009 προς όφελος των τραπεζών (ανταλλαγή τους με το 5% του χαρτοφυλακίου χορηγήσεων των τραπεζών-αξίας 3 δις Ευρώ- με την εγγύηση της Κυπριακής Δημοκρατίας). Κατά την S&P το ποσό των 3 δις. Ευρώ, ως υποχρέωση της Κυπριακής Δημοκρατίας, πρέπει να περιλαμβάνεται στο δημόσιο χρέος.

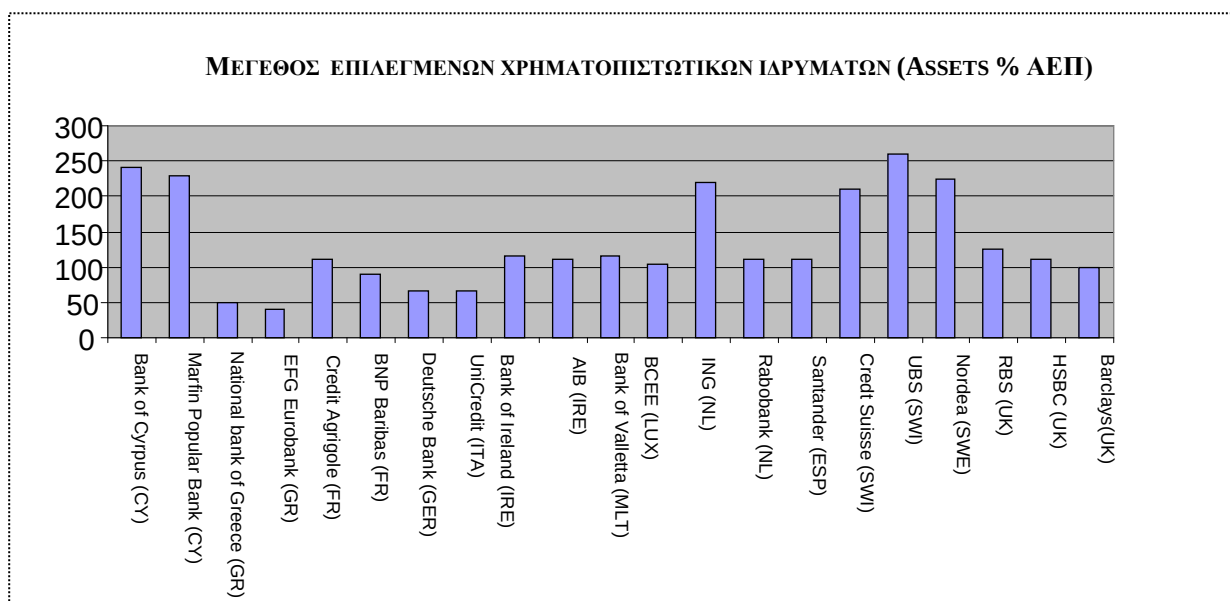
Το πολύ μεγάλο κυπριακό τραπεζικό σύστημα, περιλαμβανομένων και των συνεργατικών πιστωτικών ιδρυμάτων, σε σύγκριση με την οικονομία της χώρας υπερβαίνει το μέσο όρο του τραπεζικού τομέα στις χώρες της Ευρωπαϊκής Ένωσης και της Ευρωζώνης (357% και 334% του ΑΕΠ αντίστοιχα). Τόσο η Ιρλανδία όσο και η Μάλτα έχουν παρόμοιο μέγεθος τραπεζικού συστήματος σε σύγκριση με την οικονομία τους, ενώ αυτό του Λουξεμβούργου είναι εντυπωσιακά μεγαλύτερο (21 φορές το ΑΕΠ). Όμως στην Κύπρο οι ντόπιες τράπεζες είναι πιο σημαντικές από τις ξένες τράπεζες και υποκαταστήματα, ενώ οι δύο μεγαλύτερες (Τράπεζα Κύπρου και Λαϊκή Marfin), αν και μικρές σε μέγεθος διεθνώς, είναι τεράστιες σε σχέση με την κυπριακή οικονομία. Το ενεργητικό της κάθε μιας από αυτές είναι περίπου 2,5 φορές το μέγεθος του ΑΕΠ της Κύπρου. Τα αντίστοιχα παραδείγματα διεθνώς είναι σπάνια (πχ UBS και Credit Suisse στην Ελβετία, ING στην Ολλανδία).

ΣΥΜΒΟΛΗ ΧΡΗΜΑΤΟΟΙΚΟΝΟΜΙΚΩΝ ΥΠΗΡΕΣΙΩΝ ΣΤΗΝ ΚΥΠΡΙΑΚΗ ΟΙΚΟΝΟΜΙΑ (2000-10)

Πηγή: Cystat

Κατά τη γνώμη πολλών αναλυτών καθώς και των διεθνών οίκων αξιολόγησης, το μέγεθος του κυπριακού τραπεζικού τομέα ενδέχεται να εγκυμονεί συστημικούς κινδύνους. Το θεωρητικό ενδεχόμενο της κατάρρευσης μιας μεγάλης κυπριακής τράπεζας θα είχε ανυπολόγιστες επιπτώσεις στην κυπριακή οικονομία, ανάλογων αυτών που παρατηρήθηκαν στην Ισλανδία και την Ιρλανδία.

Πηγή: The Banker, World Bank.

Παρά την αυστηρή εποπτεία της Κεντρικής Τράπεζας Κύπρου (ΚΤΚ) επί του τραπεζικού συστήματος (πχ εφαρμογή κριτηρίων κεφαλαιακής επάρκειας σύμφωνα με τη Βασιλεία III- ή Basel III), τις καθησυχαστικές επεξηγήσεις του Ευρωπαϊκού Επιτρόπου, κ. Όλι Ρεν περί των ικανοποιητικών κεφαλαιουχικών αποθεμάτων των κυπριακών τραπεζών, ικανών να απορροφήσουν οποιεσδήποτε απώλειες από ενδεχόμενο ελληνικό πιστωτικό επεισόδιο, οι διάφοροι οίκοι αξιολόγησης άρχισαν να προβληματίζονται από το φθινόπωρο του 2010, για τη ποιότητα του ενεργητικού των κυπριακών τραπεζών.

Η έκθεση των κυπριακών τραπεζών σε κυπριακά ομόλογα βαίνει συνεχώς αυξανόμενη, η αντίστοιχη έκθεση τους στην Ελλάδα (5,8 δις Ευρώ σε ελληνικά ομόλογα, χορηγήσεις ύψους 24 δις. Ευρώ, 0,6 δις. Ευρώ σε χρέος ελληνικών τραπεζών, επισφάλειες κλπ) εκτιμάται από τον οίκο "S&P" ότι αντιπροσωπεύει το 2,5% του κυπριακού ΑΕΠ, ενώ ταυτόχρονα οι ανωτέρω τράπεζες επεκτάθηκαν στη Ρωσία, Ρουμανία, Ουκρανία, Σερβία, Ινδία και Κίνα. Το συνολικό τους «άνοιγμα» είναι της τάξεως των 30,5 δις Ευρώ (ή 168% του κυπριακού ΑΕΠ). Ο συνδυασμός κυπριακής και ελληνικής κρίσης δημιουργεί πρόσθετους κινδύνους για τα κυπριακά τραπεζικά ιδρύματα. Για τους ανωτέρω αρχικά λόγους και κυρίως τις ανησυχητικές δημοσιονομικές ανισορροπίες της Κύπρου, η τελευταία έγινε στόχος των διεθνών οίκων αξιολόγησης που από τον Νοέμβριο του 2010 υποβιβάζουν κατά διαστήματα την πιστοληπτική της ικανότητα.

Λίγους μήνες αργότερα ήρθε και η σειρά των τριών σημαντικότερων κυπριακών τραπεζών (Τράπεζας Κύπρου, Marfin Popular και Ελληνικής Τράπεζας) να γνωρίσουν την υποβάθμιση της πιστοληπτικής τους ικανότητας. Εκτός από την έκθεση τους σε τίτλους και τραπεζικές εργασίες στην ελληνική αγορά, οι διεθνείς οίκοι αξιολόγησης εκτιμούν ότι τα ανωτέρω τραπεζικά ιδρύματα είναι εύαλωτα σε δυνητικές εκροές καταθέσεων ξένων εταιρικών φορέων, σε περίπτωση που η εμπιστοσύνη της διεθνούς αγοράς (πχ Ρωσικής κλπ) προς τη Κύπρο και τις τράπεζες της αποδυναμωθεί.

Πάντως οι κύπριοι τραπεζίτες, εκτιμούν ότι ένα "haircut" των ελληνικών ομολόγων της τάξης του 50%, θα μπορεί να αντιμετωπισθεί από τις τράπεζες τους (πχ μέσω αύξησης κεφαλαίου κλπ).

Όπως προαναφέρθηκε, η αγορά ελληνικών ομολόγων από κυπριακές τράπεζες υπολείπεται κατά πολύ της έκθεσης των στην ελληνική αγορά. Όμως για τις αλληπάλληλες

υποβαθμίσεις της πιστοληπτικής ικανότητας της Κύπρου και των τραπεζών της, οι κύπριοι ιθύνοντες χρησιμοποιούν σαν βολική δικαιολογία την επένδυση τους σε ελληνικά ομόλογα. Τονίζουν μάλιστα ότι αυτή η πρακτική τηρούνταν από το 2008 με βάση τους κανόνες της Βασιλείας II και III που υποχρεώνει τις τράπεζες να επενδύουν σε διάφορα κρατικά, άνευ κινδύνου, ομόλογα και να αποφεύγουν τα τοξικά ομόλογα.

Αντίθετα οι διεθνείς οίκοι αξιολόγησης από το Νοέμβριο του 2010 επικαλούνται διάφορους, κατά καιρούς, λόγους για τις διαδοχικές υποβαθμίσεις (πχ τεράστιο μέγεθος του κυπριακού τραπεζικού τομέα, δημοσιονομικές ανισορροπίες της Κύπρου και τέλος έκθεση του κυπριακού τραπεζικού συστήματος στην αγορά και τα κρατικά ομόλογα της Ελλάδος που πρόσφεραν εξαιρετικές αποδόσεις).

ΚΑΤΟΧΗ ΕΛΛΗΝΙΚΟΥ ΧΡΕΟΥΣ ΑΠΟ ΤΡΑΠΕΖΕΣ (€ ΔΙΣ.) 2010

Τράπεζα			
Εθνική Τράπεζα	19,8	Deutsche Bank	1,1
Eurobank	7,4	Royal Bank of Scotland	2,3
Πειραιώς	8,3	HSBC Holdings	1,4
BNP Paribas	4,9	Landesbank Baden	1,4
Alpha Bank	5,1	ING Group	2,4
Ταχυδρομικό Ταμιευτήριο	5,4	Banco Comercial Portugues	0,7
Marfin Popular	2,9	DZ Bank	1,2
Commerzbank	2,9	Credit Agricole	0,9
Dexia	3,7	Intesa Sanpaolo	0,8
Societe Generale	4,0	Unicredit	0,8
Τράπεζα Κύπρου	2,9		

Πηγή: Stress Tests

Σε μια προσπάθεια να προστατευθεί η σταθερότητα του τραπεζικού τομέα, η Κεντρική Τράπεζα υποστηρίζει την επιβολή ειδικής εισφοράς στις τράπεζες ώστε να δημιουργηθεί ένα οικονομικό ταμείο σταθερότητας, τα αποθέματα του οποίου θα πρέπει να διατηρούνται για την ενίσχυση του χρηματοπιστωτικού συστήματος της Κύπρου. Βέβαια η ομαλή λειτουργία του χρηματοπιστωτικού τομέα εξαρτάται και από την μείωση του δημοσιονομικού ελλείμματος κατά τρόπο βιώσιμο. Όσον αφορά τη Κυβέρνηση φέρεται να σχεδιάζει μέτρα αντιμετώπισης χρηματοοικονομικών κρίσεων με ενίσχυση των εξουσιών της έναντι των μετόχων για εξαγορά τραπεζών, διορισμό και παύση διοικητικών συμβουλίων, τη διακριτική ευχέρεια να καλύπτει 100% την έκδοση κεφαλαίου σε τιμές ενδεχομένως κατώτερες των εκδόσεων σε ιδιώτες επενδυτές κλπ. Κατά τους κύπριους τραπεζίτες, η χωρίς συγκεκριμένους όρους και όρια κρατικοποίηση των τραπεζών θα δυσχεράνει τη προσπάθεια προσέλκυσης κεφαλαίων από ιδιώτες επενδυτές.

Επίσης, με τη σειρά τους, οι μεγάλες κυπριακές τράπεζες που δραστηριοποιούνται στην Ελλάδα, προσπαθούν να θωρακιστούν μέσω αύξησης του μετοχικού κεφαλαίου τους, της έκδοσης μετατρέψιμων ομολόγων, της ενίσχυσης του δικτύου τους, αλλά και της επέκτασης τους σε αναδυόμενες αγορές (Ρωσίας, Κίνας, Ινδίας).

Η Κεντρική Τράπεζα της Κύπρου ιδρύθηκε το 1963 και από 1-1-2008 αποτελεί μέλος του Ευρωσυστήματος (δηλαδή Ευρωπαϊκή Κεντρική Τράπεζα και κεντρικές τράπεζες των κρατών-μελών της Ευρωπαϊκής Ένωσης). Οι βασικές αρμοδιότητες της Κεντρικής Τράπεζας της Κύπρου περιλαμβάνουν:

- Την εφαρμογή των αποφάσεων νομισματικής πολιτικής της Ευρωπαϊκής Κεντρικής Τράπεζας.
- Την κατοχή, διαφύλαξη και διαχείριση των επίσημων συναλλαγματικών αποθεμάτων.

- Την εποπτεία των τραπεζών.
- Την προώθηση, ρύθμιση και επίβλεψη της ομαλής λειτουργίας των συστημάτων πληρωμών, εκκαθάρισης ή και διακανονισμού συναλλαγών.
- Την διασφάλιση της σταθερότητας του χρηματοοικονομικού συστήματος.

Η εποπτεία στα Συνεργατικά Ταμειωτήρια και Εταιρείες ασκείται από την Κεντρική Συνεργατική Τράπεζα και όχι από την Κεντρική Τράπεζα Κύπρου, με αποτέλεσμα να υπάρχουν αντιπαραθέσεις μεταξύ των δύο φορέων. Τα Συνεργατικά Ταμειωτήρια και Εταιρείες, σε αντίθεση με το λοιπό τραπεζικό σύστημα της Κύπρου, απέχουν από τη διεθνή τραπεζική.

Το τραπεζικό σύστημα της Κύπρου αποτελείται από: 4 Κυπριακές τράπεζες που είναι εισηγμένες στο Χρηματιστήριο Αξιών Κύπρου, 4 Κυπριακές τράπεζες ειδικών δραστηριοτήτων, 9 θυγατρικές ξένων τραπεζών μεταξύ των οποίων 5 Ελληνικές, 8 υποκαταστήματα τραπεζών από χώρες της Ε.Ε., 17 υποκαταστήματα τραπεζών από χώρες εκτός της Ε.Ε. και 2 τράπεζες που εκπροσωπούνται με γραφεία αντιπροσωπείας.

Ως είναι φυσικό, οι τοπικές τράπεζες κυριαρχούν στο τραπεζικό σύστημα της Κύπρου και καταλαμβάνουν την μερίδα του λέοντος τόσο στις καταθέσεις όσο και στις χορηγήσεις. Όμως, ο οξύς ανταγωνισμός που παρατηρείται στον τραπεζικό τομέα, σε συνδυασμό με την διαφοροποίηση των χρηματοπιστωτικών συνθηκών που έφερε η παγκόσμια χρηματοπιστωτική κρίση, έχει επιφέρει αλλαγές στα μερίδια χορηγήσεων και καταθέσεων των τραπεζών που δραστηριοποιούνται στην Κύπρο.

Η επιδεινούμενη κατάσταση της Κυπριακής οικονομίας, σε συνδυασμό με την χαμηλή ζήτηση δανείων, τα προβλήματα στις αποπληρωμές και την δυσκολία αντιμετώπισης της ύφεσης μόνο με δημοσιονομικά μέτρα, έχει δημιουργήσει κλίμα έντονου ανταγωνισμού στο τραπεζικό σύστημα της χώρας και έχει επιφέρει ανακατατάξεις στα μερίδια των τραπεζών τόσο στις καταθέσεις, όσο και στις χορηγήσεις. Υπό αυτές τις συνθήκες, οι τράπεζες καλούνται να αντιμετωπίσουν την πιο δύσκολη περίοδο της τελευταίας δεκαετίας, αφού το κυρίως ζητούμενο είναι η διατήρηση της ρευστότητας.

Η κυπριακή αγορά, παρά το μικρό της μέγεθος, προσφέρει στους ελληνικούς τραπεζικούς ομίλους κέρδη, βελτιώνοντας την κερδοφορία τους, σε μια περίοδο που η δραστηριότητα τους στην Ελλάδα είναι σε σοβαρή υποχώρηση. Ταυτόχρονα, το ευνοϊκό φορολογικό καθεστώς της Κύπρου, αποτελεί για την Eurobank και την Εθνική Τράπεζα, εφελτήριο για να επεκτείνουν τη δραστηριότητα τους στη ρωσική αγορά.

Οι θυγατρικές των ελληνικών τραπεζών λειτουργούν ως κυπριακές τράπεζες, δηλαδή έχουν την εταιρική μορφή που προβλέπεται από τη νομοθεσία της Κύπρου, έχουν συνεπώς ανοδική πορεία και διαθέτουν ένα ικανοποιητικό δίκτυο καταστημάτων στην Κυπριακή αγορά. Τα περισσότερα καταστήματα διαθέτει η ALPHA BANK (36) και ακολουθούν: ΕΘΝΙΚΗ ΤΡΑΠΕΖΑ ΤΗΣ ΕΛΛΑΔΟΣ (22), ΤΡΑΠΕΖΑ ΠΕΙΡΑΙΩΣ (15), ΕΜΠΟΡΙΚΗ ΤΡΑΠΕΖΑ (12) και η EUROBANK με πέντε (5) τραπεζικά κέντρα. Μεταξύ των ελληνικών τραπεζών, η ALPHA BANK με 12 χρόνια παρουσίας στην κυπριακή αγορά, βρίσκεται στην πρώτη θέση τόσο στις καταθέσεις όσο και στις χορηγήσεις.

ΚΑΤΑΘΕΣΕΙΣ ΤΡΑΠΕΖΙΚΟΥ ΣΥΣΤΗΜΑΤΟΣ 2005 – 2010 (€ ΕΚΑΤ.)

Προέλευση καταθετών	Δεκέμβριος 2005	Νοέμβριος 2010
Κύπριοι	24.873	44.117
Κάτοικοι χωρών μελών ΕΕ	1.356	3.822
Κάτοικοι τρίτων χωρών	11.843	20.731
Σύνολο	38,072	68.670

Πηγή: Κεντρική Τράπεζα Κύπρου

Οι ελληνικών συμφερόντων τράπεζες, κατά το έτος 2010, συγκέντρωσαν συνολικά το 12,19% των καταθέσεων και κάλυψαν το 16% των χορηγήσεων του κυπριακού τραπεζικού συστήματος. Σύμφωνα με στοιχεία της Κεντρικής Τράπεζας, η Alpha Bank αναρριχήθηκε στην

τρίτη θέση, μεταξύ των εμπορικών τραπεζών, στις χορηγήσεις, με μερίδιο 7,62% και σύνολο χορηγήσεων τα 4,683 δις. Ευρώ (31.12.2010).

Ιδιαίτερο ενδιαφέρον παρουσιάζει η περίπτωση της EUROBANK, η οποία δραστηριοποιείται στο “Wholesale Banking”, κυρίως, στην παροχή υπηρεσιών ιδιωτικής τραπεζικής (private-corporate banking, international business banking, treasury κλπ) και με παρουσία μόλις τεσσάρων ετών, δείχνει ότι έχει ένα πολύ σημαντικό ρόλο στην εγχώρια τραπεζική αγορά. Ήδη, στο σύντομο διάστημα της λειτουργίας της, βρίσκεται μεταξύ των πρώτων πέντε τραπεζών ως προς τις καταθέσεις και τις χορηγήσεις (3,69% ή 2,266 δις Ευρώ). Η Εθνική Τράπεζα έχει μερίδιο 2,39% (χορηγήσεις 1,464 δις Ευρώ), η Τράπεζα Πειραιώς 1,25% (ή 770 εκατ. Ευρώ) και η Εμπορική Τράπεζα μερίδιο 1,01% (ή 619 εκατ. Ευρώ). Τα ανωτέρω μεγέθη δεν είναι σημαντικά σε σύγκριση με το σύνολο της πολύ ανταγωνιστικής κυπριακής αγοράς, όπου υπάρχει μη αμελητέος συνεργατικός τομέας και δύο ισχυρές τράπεζες με παρουσία στην Ελλάδα, Ρωσία (κλπ).

Οι **ακάλυπτες επιταγές** αποτελούν το νέο πρόβλημα για τις τράπεζες της Κύπρου. Η διεθνής οικονομική κρίση έχει φέρει σε δύσκολη θέση πολλές επιχειρήσεις, που αντιμετωπίζουν πρόβλημα ρευστότητας, με φυσική συνέπεια την έκρηξη των ακάλυπτων επιταγών στην Κυπριακή αγορά. Σύμφωνα με τα στοιχεία του Κεντρικού Αρχείου Πληροφοριών (ΚΑΠ), την ευθύνη τήρησης του οποίου έχει η Κεντρική Τράπεζα Κύπρου, σημειώθηκε αύξηση κατά 49,9% του αριθμού των ακάλυπτων επιταγών. Σημειώνεται ότι στο Κεντρικό Αρχείο Πληροφοριών (ΚΑΠ) καταχωρούνται μόνο οι ακάλυπτες επιταγές που υπερβαίνουν τα 2.000 ευρώ.

Με στόχο την πάταξη του φαινομένου της έκδοσης ακάλυπτων επιταγών, η Κεντρική Τράπεζα Κύπρου, ανακοίνωσε το 2010 την παροχή μιας υπηρεσίας, η οποία δίνει στους ενδιαφερομένους τη δυνατότητα περιορισμένης πρόσβασης στις πληροφορίες του Κεντρικού Αρχείου Πληροφοριών. Στόχος αυτής της υπηρεσίας είναι να ενημερώνει τον ενδιαφερόμενο μέσω διαδικτύου, τηλεφωνικών επικοινωνιών και άμεσων μηνυμάτων (SMS), κατά πόσο ένα νομικό ή φυσικό πρόσωπο είναι καταχωρημένο στο Κεντρικό Αρχείο Πληροφοριών. Το έργο παροχής της υπηρεσίας αυτής ανέλαβε η εταιρεία First Cyprus Credit Bureau που επελέγη από την αρμόδια Διαχειριστική Αρχή του ΚΑΠ. Σύμφωνα με τη σχετική οδηγία της Κεντρικής Τράπεζας Κύπρου, τα χρηματοπιστωτικά ιδρύματα, όταν επιστρέφουν μια ακάλυπτη επιταγή, υποχρεούνται να ενημερώνουν αυθημερόν, με ηλεκτρονικό ή άλλο πρόσφορο μέσο, το ΚΑΠ.

Η έκδοση ακάλυπτης επιταγής αποτελεί ποινικό αδίκημα στην Κύπρο, αλλά μία άλλη σοβαρή επίπτωση της καταχώρησης ενός εκδότη ακάλυπτων επιταγών στο ΚΑΠ, είναι το πάγωμα όλων των τρεχούμενων λογαριασμών του. Συνέπεια αυτού, όσες επιταγές παρουσιασθούν μετά την καταχώρηση, επιστρέφονται απλήρωτες και τα χρηματοπιστωτικά ιδρύματα επιφορτίζονται με την ευθύνη να ζητούν από τα καταχωρημένα πρόσωπα, οι οποίοι είναι πελάτες τους, την επιστροφή των μη χρησιμοποιηθέντων επιταγών που είναι στην κατοχή τους.

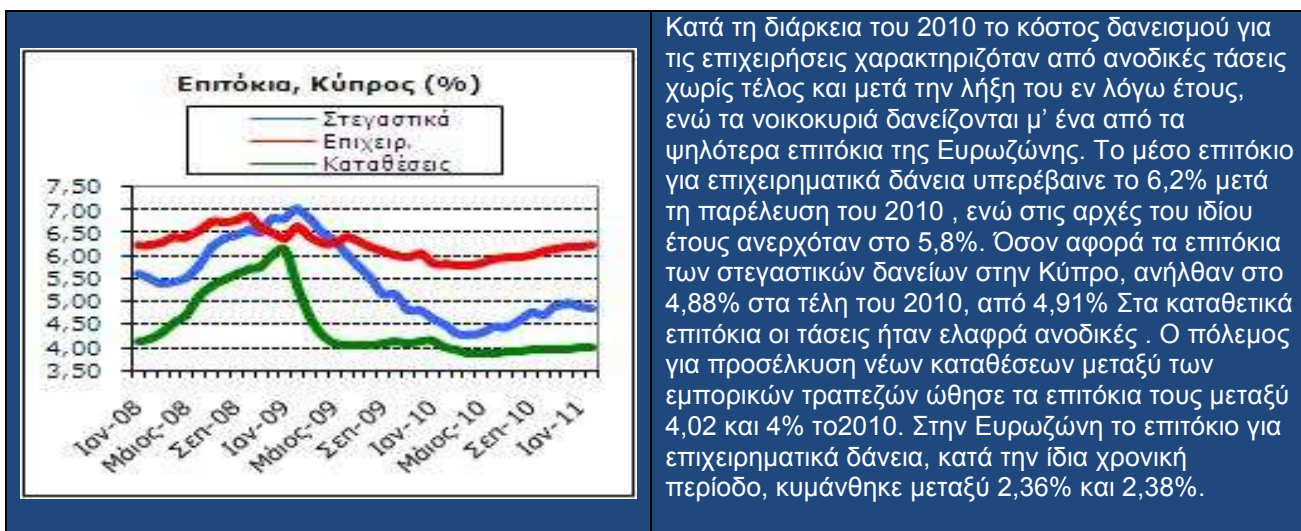
Η μείωση του ρυθμού αύξησης της **πιστωτικής επέκτασης**, η οποία βρίσκεται στο χαμηλότερο επίπεδο των τελευταίων ετών και η αύξηση των μη εξυπηρετούμενων δανείων, τα οποία εκτιμάται ότι το 2010 ανήλθαν στο 6-7%, προβληματίζουν τα τραπεζικά ιδρύματα, που είναι υποχρεωμένα να επανεξετάσουν την πολιτική τους τόσο στο θέμα των επιτοκίων, όσο στο ζήτημα των δανειοληπτών που αντιμετωπίζουν προβλήματα εξυπηρέτησης των υποχρεώσεών τους έναντι των τραπεζών.

Όσον αφορά στην **πιστωτική πολιτική**, σε γενικές γραμμές η μείωση στα εγχώρια επιτόκια, καταθέσεων και χορηγήσεων, υπολείπεται της μείωσης των αντιστοίχων επιτοκίων της ζώνης του ευρώ. Αυτό οφείλεται στον έντονο ανταγωνισμό μεταξύ των Συνεργατικών Πιστωτικών Ιδρυμάτων και των εμπορικών τραπεζών για άντληση καταθέσεων, με στόχο την αύξηση της ρευστότητάς των.

Οι σημαντικές διαφορές των δανειστικών επιτοκίων μεταξύ Κύπρου και ευρωζώνης προκαλούν την αντίδραση των επιχειρηματικών ενώσεων και φορέων, οι οποίοι επιδιώκουν να λειτουργήσει και στην Κύπρο ο μηχανισμός μετάδοσης της νομισματικής πολιτικής του Ευρωσυστήματος, πράγμα που θα είχε ως αποτέλεσμα την μείωση των επιτοκίων και την αύξηση της ανταγωνιστικότητας της Κυπριακής οικονομίας. Πολλοί κατηγορούν τις τράπεζες για κερδοσκοπική πολιτική, ανάμεσά τους και κυβερνητικοί αξιωματούχοι, άλλοι δε, τον οξύ

ανταγωνισμό μεταξύ Συνεργατικών Πιστωτικών Ιδρυμάτων και εμπορικών τραπεζών, σε συνδυασμό με την έλλειψη κοινής εποπτείας, πράγματα που δεν συμβάλλουν στην δημιουργία συνθηκών που θα οδηγήσουν, σταδιακά, σε χαμηλότερα επιτόκια.

Οι αρνητικές διεθνείς οικονομικές συγκυρίες και τα υψηλά επιτόκια επηρέασαν, αναπόφευκτα και την πιστωτική επέκταση. Μετά από μια έντονη ανοδική πορεία που διήρκησε μέχρι τα μέσα του 2008, ο ρυθμός της πιστωτικής επέκτασης επιβραδύνθηκε έντονα τα δύο επόμενα χρόνια.

Κατά τη διάρκεια του 2010 το κόστος δανεισμού για τις επιχειρήσεις χαρακτηριζόταν από ανοδικές τάσεις χωρίς τέλος και μετά την λήξη του εν λόγω έτους, ενώ τα νοικοκυριά δανείζονται μ' ένα από τα ψηλότερα επιτόκια της Ευρωζώνης. Το μέσο επιτόκιο για επιχειρηματικά δάνεια υπερέβαινε το 6,2% μετά τη παρέλευση του 2010, ενώ στις αρχές του ίδιου έτους ανερχόταν στο 5,8%. Όσον αφορά τα επιτόκια των στεγαστικών δανείων στην Κύπρο, ανήλθαν στο 4,88% στα τέλη του 2010, από 4,91% Στα καταθετικά επιτόκια οι τάσεις ήταν ελαφρά ανοδικές. Ο πόλεμος για προσέλκυση νέων καταθέσεων μεταξύ των εμπορικών τραπεζών ώθησε τα επιτόκια τους μεταξύ 4,02 και 4% το 2010. Στην Ευρωζώνη το επιτόκιο για επιχειρηματικά δάνεια, κατά την ίδια χρονική περίοδο, κυμάνθηκε μεταξύ 2,36% και 2,38%.

Η επισφαλής κατάσταση της Ελλάδας, οι ραγδαίες εξελίξεις και η βαθιά κρίση χρέους σε ολόκληρη την Ευρώπη έχει τροφοδοτήσει σε μεγάλο βαθμό τη συζήτηση στη Κύπρο για τις επιπτώσεις στην Κυπριακή οικονομία της ενός υποθετικού αρνητικού σεναρίου σχετικά με την Ελλάδα. Σημαντικοί παράγοντες που καθορίζουν την πορεία της Κύπρου είναι: η μεγάλη έκθεση των κυπριακών τραπεζών σε ιδιωτικά δάνεια της ελληνικής αγοράς, δευτερευόντως σε ελληνικά ομόλογα και η μεγάλη εξάρτηση ή οι δεσμοί της εγχώριας οικονομίας με την ελληνική. Υπενθυμίζεται ότι η Ελλάδα είναι ο μεγαλύτερος εισαγωγέας κυπριακών προϊόντων, σημαντικός αιμοδότης του κυπριακού τουρισμού και βέβαια η χώρα που δέχεται ετησίως χιλιάδες φοιτητές στα πανεπιστήμιά της δίχως κανένα αντίτιμο. Η αλληλεξάρτηση των δύο οικονομιών είναι προφανής.

Ο διεθνής οίκος Fitch σε έκθεσή του αναφέρει ότι το τεράστιο μέγεθος των τραπεζών σε σχέση με το ΑΕΠ της Κύπρου, έχει εκτεθεί κατά 50 δις ευρώ στην Ελλάδα. Σε περίπτωση αρνητικού σεναρίου οι επιπτώσεις θα είναι τεράστιες, ενώ η Κυπριακή Δημοκρατία δεν θα μπορεί να βοηθήσει τις τράπεζες να επιβιώσουν λόγω του τεράστιου μεγέθους τους» αναφέρει ο οικονομολόγος της cdbbank, Γιάννος Σταυρινίδης. Οι επισφάλειες που μπορούν να προκύψουν από την ελληνική αγορά θα είναι δυσβάστακτες για τις κυπριακές τράπεζες. Οι τράπεζες θα έχουν το μεγαλύτερο πρόβλημα στη περίπτωση αυτή, σύμφωνα με τον Σωφρόνη Κληρίδη, οικονομολόγο στο Τμήμα Οικονομικών του Πανεπιστημίου Κύπρου. «Το σενάριο (...) επιστροφής στη δραχμή είναι εντελώς υποθετικό σήμερα. Για να μπορεί να αξιολογηθεί ουσιαστικά θα πρέπει να καθοριστεί η ισοτιμία της "νέας δραχμής" και η χώρα να αναφέρει σε ποιο βαθμό μπορεί να εξυπηρετήσει τις δανειακές της υποχρεώσεις. Μόνο έχοντας υπόψη αυτά τα δεδομένα μπορεί να γίνει ακριβής πρόβλεψη για τις πιθανές συνέπειες» αναφέρει ο κ. Κληρίδης.

Συνεπακόλουθο ενός ενδεχόμενου αρνητικού σεναρίου είναι οι κυπριακές τράπεζες να προσφύγουν σε στήριξη από την ΕΚΤ και βέβαια να ακολουθήσουν μια ιδιαίτερα αυστηρή πολιτική χορήγησης δανείων. Την ίδια στιγμή το ΑΕΠ θα συρρικνωθεί αφού εις εκ των μεγαλύτερων εμπορικών εταίρων της Κύπρου θα μειώσει την εμπορική του επαφή με τη χώρα. Εξάλλου, ο Γιάννος Σταυρινίδης σημειώνει πως το χρέος ύψους 68% του κράτους είναι διαχειρίσιμο και μάλιστα χωρίς ιδιαίτερο κόπο, αυτό όμως που προκαλεί ανησυχία είναι το ιδιωτικό χρέος που φτάνει στο 120% και σε ενδεχόμενο οικονομικού «σοκ», όπως το

προαναφερθέν, τότε η ίδια η Κύπρος μπορεί να βρεθεί σε ενδεχόμενο πτώχευσης.

1.2 Χρηματιστήριο Κύπρου

Το Χρηματιστήριο Αξιών Κύπρου (ΧΑΚ) δραστηριοποιήθηκε για πρώτη φορά ως νομική οντότητα, με τη μορφή δημόσιας επιχείρησης, στις 29/3/1996. Το ΧΑΚ είναι ένα ρυθμιζόμενο χρηματιστήριο, στο οποίο πραγματοποιούνται συναλλαγές για εταιρικές και δημόσιες αξίες, όπως μετοχές, ομόλογα και δικαιώματα αγοράς μετοχών (ΔΑΜ). Σύμφωνα με την κείμενη νομοθεσία το Διοικητικό Συμβούλιο του ΧΑΚ διορίζεται από την κυβέρνηση, οι δε εισηγμένες εταιρείες ανέρχονται στις 126. Οι Κύπριοι και ξένοι επενδυτές υποχρεούνται να προβαίνουν σε αγοραπωλησίες μετοχών μόνον μέσω των χρηματιστηριακών εταιρειών που διαθέτουν την απαιτούμενη άδεια.

Από τον Ιανουάριο του 2000, η κυβέρνηση διεύρυνε τους κανονισμούς που αφορούν επενδύσεις χαρτοφυλακίου από πολίτες της ΕΕ, με αποτέλεσμα οι επενδυτές που είναι πολίτες κράτους - μέλους της ΕΕ να έχουν πλέον το δικαίωμα να αποκτούν μέχρι και το 100% του μετοχικού κεφαλαίου Κυπριακών εταιρειών. Από αυτή τη ρύθμιση εξαιρούνται οι τράπεζες. Ο νόμος δεν επιτρέπει σε Κύπριο ή ξένο επενδυτή να κατέχει, άμεσα ή έμμεσα, ποσοστό μεγαλύτερο του 10% του μετοχικού κεφαλαίου μιας τράπεζας ή ποσοστό μεγαλύτερο του 10% των μετοχών που διαθέτουν ψήφο, χωρίς την εκ των προτέρων έγκριση της Κεντρικής Τράπεζας Κύπρου. Επίσης, οι τράπεζες υποχρεούνται να ζητούν έγκριση από την Κεντρική Τράπεζα πριν τη μεταβίβαση μετοχών σε μη Κύπριους πολίτες, στην περίπτωση που με τη συγκεκριμένη πράξη, το μετοχικό κεφάλαιο που θα περιέλθει στην κατοχή ξένων επενδυτών θα υπερβεί το 50% του συνόλου.

Από τις 30 Οκτωβρίου 2006, το ΧΑΚ λειτουργεί σε κοινή πλατφόρμα με ΧΑΑ, πράγμα που αποτελούσε τον σημαντικότερο στόχο από πλευράς στρατηγικού σχεδιασμού του ΧΑΚ. Η λειτουργία της κοινής πλατφόρμας απέφερε οφέλη για τους επενδυτές και τους συντελεστές της αγοράς γενικότερα, έως την κρίση του 2009.

Το ΧΑΚ αποτελεί μια μικρή αγορά και η κεφαλαιοποίηση των 126 εισηγμένων εταιριών ανερχόταν κατά το έτος 2010 στα 3,8 δισ. Ευρώ περίπου, ήτοι το 9% του ΧΑΑ. Εξ αυτών, τα 2,5 δισ. αφορούν τη χρηματιστηριακή αξία των έξι εταιριών της Κύριας Αγοράς, από τις οποίες οι δύο μεγαλύτερες είναι η Τράπεζα Κύπρου και η Marfin Popular Bank, των οποίων οι μετοχές αποτελούν αντικείμενο διαπραγμάτευσης και στο ΧΑΑ. Τα ταμειακά διαθέσιμα του ΧΑΚ ανέρχονται σε 15 εκατ. Ευρώ περίπου, ενώ η οικονομική του οντότητα εκτιμάται ότι αντιστοιχεί στο 2% με 3% της ΕΧΑΕ, η κεφαλαιοποίηση της οποίας ανέρχεται σε 300 εκατ. Ευρώ περίπου.

Το ΧΑΚ είναι μεν ένα μικρό χρηματιστήριο, που σε αντίθεση με τα περισσότερα χρηματιστήρια διεθνώς, δεν αντανakλά το μέγεθος ή τις δυνατότητες της οικονομίας της χώρας όπου λειτουργεί. Το ΧΑΚ θα μπορούσε να αποτελέσει μια κρίσιμη βάση στην κυπριακή αγορά για ευρύτερα επενδυτικά σχέδια. Ως γνωστόν στην Κύπρο εδρεύουν οι περισσότερες εποπτευόμενες εταιρείες παροχής επενδυτικών υπηρεσιών από κάθε άλλη χώρα της Ευρώπης. Υπό όρους και προϋποθέσεις, οι εταιρείες αυτές, κυρίως ρωσικών συμφερόντων, θα μπορούσαν να γίνουν δίαυλος για την αξιοποίηση επενδυτικών κεφαλαίων. Όμως κατά το έτος 2010 το ΧΑΚ συνέχισε να καταγράφει μεγάλη,συνεχόμενη πτώση, γεγονός που κατατάσσει την κυπριακή αγορά στη χειρότερη θέση από όλα τα άλλα χρηματιστήρια των χωρών της Ευρωζώνης. Κάποιες μάλιστα εταιρείες (πχ “Andy Spyrou Group”) αποχώρησαν εκδηλώνοντας την απογοήτευσή τους για τον τρόπο λειτουργίας του ΧΑΚ και την έλλειψη ενδιαφέροντος προς τα μέλη του. Αρκετοί εντόπιοι αναλυτές θεωρούν ότι το ο δημόσιος χαρακτήρας του ΧΑΚ αποτελεί τη κυριότερη τροχοπέδη για την ανάπτυξη του.

Οι κυπριακές Αρχές φαίνονται να αποφάσισαν να κινήσουν στο εγγύς μέλλον τη διαδικασία ιδιωτικοποίησης του Κυπριακού Χρηματιστηρίου. Ταυτόχρονα το τελευταίο επιδιώκει τη συνεργασία με άλλα χρηματιστήρια, τρίτων χωρών (πχ Ρωσίας, Κατάρ) , μέσω της υπογραφής σχετικών πρωτοκόλλων. Η αβεβαιότητα στην διεθνή αγορά από την κρίση χρέους στην Ελλάδα και λοιπή Ευρωζώνη, οι υποβαθμίσεις της πιστοληπτικής ικανότητας της κυπριακής οικονομίας, οι ανησυχίες για την οικονομική πορεία των ΗΠΑ (κλπ), αποτέλεσαν τροχοπέδη για την ανάπτυξη του ΧΑΚ το 2010.

Η Επιτροπή Κεφαλαιαγοράς Κύπρου συστάθηκε το 2001 ως νομικό πρόσωπο δημοσίου δικαίου και αποτελεί μια από τις πέντε Εποπτικές Αρχές του χρηματοπιστωτικού τομέα της Κύπρου. Η Επιτροπή είναι επιφορτισμένη με τη γενική εποπτεία της κεφαλαιαγοράς, τη παρακολούθηση των συναλλαγών κινητών αξιών, τη μελέτη και εισήγηση μέτρων στις αρμόδιες αρχές αλλά και τη λήψη μέτρων από την ίδια για την κανονική λειτουργία της κεφαλαιαγοράς.

1.3 Ναυτιλία

Η ανάπτυξη της κυπριακής εμπορικής ναυτιλίας άρχισε ουσιαστικά με την ίδρυση του κυπριακού νηολογίου το 1963, ενώ οι προσπάθειες της Κύπρου για αναβάθμιση της εμπορικής της ναυτιλίας έγιναν πιο έντονες μετά την τουρκική εισβολή του 1974. Το αποτέλεσμα ήταν πολύ ικανοποιητικό ιδίως μετά το 2004. Η ένταξη της Κύπρου στην Ευρωπαϊκή Ένωση λειτούργησε καταλυτικά στην αναβάθμιση του Κυπριακού Νηολογίου, καθώς επίσης και στην είσοδο της κυπριακής σημαίας στην Λευκή Λίστα του Μνημονίου των Παρισίων και του Τόκυο, με αποτέλεσμα την εξέλιξη της Κύπρου σε πλήρες ναυτιλιακό κέντρο. Η Κύπρος αποτελεί σήμερα τη δέκατη ναυτιλιακή δύναμη στον κόσμο με εμπορικό στόλο 1.848 εγγεγραμμένων πλοίων που ξεπερνούν τα 22 εκατομμύρια κόρους και την τρίτη μεγαλύτερη ναυτιλιακή δύναμη στην Ευρ. Ένωση, κατέχοντας το 16% περίπου του στόλου των 27 Κρατών-Μελών της. Σε αυτά περιλαμβάνονται χίλια περίπου πλοία της ωκεανοπόρου ναυτιλίας.

Η συνεισφορά της ναυτιλίας (πλοιοκτησίας και πλοιοδιαχείρισης) στη διαμόρφωση του ΑΕΠ, ανέρχεται ακόμη και εν μέσω οικονομικής κρίσης στο, 6% ένα από τα υψηλότερα ποσοστά στην Ε.Ε. Τα κρατικά έσοδα από τέλη εγγραφής, φόρους, κλπ., που καταβάλλουν οι ναυτιλιακές εταιρείες υπερβαίνουν τα 8 εκ. ευρώ ετησίως και οι άμεσα απασχολούμενοι στις χερσαίες εγκαταστάσεις των ναυτιλιακών εταιρειών ανέρχονται σε 4.000, ενώ πολλές άλλες θέσεις εργασίας έχουν δημιουργηθεί σε παράλληλες, με την ναυτιλία, δραστηριότητες (ναυτασφαλιστές, ναυλομεσίτες, νηογνώμονες κλπ).

Το 95% των εσόδων της κυπριακής ναυτιλιακής βιομηχανίας προέρχεται από τη διαχείριση πλοίων υπό ξένη σημαία και μόνο το 5% από πλοία υπό κυπριακή σημαία. Η πλειοψηφία των εσόδων προέρχονται από τη Γερμανία (63%). Από τα συνολικά έσοδα της πλοιοδιαχείρισης, το 75% αφορά την διαχείριση, το 18% τα ναύλα (freight), το 4% τις ναυλώσεις (charter) και το 3% άλλες δραστηριότητες. Η διαχείριση πληρωμάτων αποτελεί τον πιο σημαντικό τύπο υπηρεσίας πλοιοδιαχείρισης που παρέχεται στην Κύπρο, αφού καλύπτει το 48% της συνολικής πλοιοδιαχείρισης. Το 49% των εταιριών πλοιοδιαχείρισης συνεργάζεται με πλοιοδιαχειρίστριες εταιρείες στην Κύπρο. Τα έξοδα που καταβλήθηκαν από τη κυπριακή ναυτιλιακή βιομηχανία αφορούσαν κατά 45% έξοδα πληρωμάτων, εκ των οποίων το 30% καταβλήθηκε σε μη Ευρωπαίους πολίτες, έπονται τα έξοδα πλοιοδιαχείρισης (28%) και τα διοικητικά έξοδα.(27%).

Η Κύπρος έχει καταστεί πλέον, σε παγκόσμια κλίμακα, ένα από τα πέντε μεγαλύτερα κέντρα διαχείρισης πλοίων και περισσότερες από 130 ναυτιλιακές εταιρείες διατηρούν μονάδες πλήρους δραστηριότητας. Η πλειοψηφία των εταιρειών αυτών έχει εγκατασταθεί στην πόλη της Λεμεσού όπου αρκετές από τις μεγαλύτερες, παγκοσμίως, ναυτιλιακές εταιρείες έχουν μεταφέρει τα Κεντρικά Γραφεία τους στην πόλη αυτή. Εκτιμάται ότι οι εγκατεστημένες στην Κύπρο ναυτιλιακές εταιρείες διαχειρίζονται σήμερα το 4% του παγκόσμιου στόλου, πράγμα που έχει πολλά οφέλη για την Κυπριακή οικονομία. Αξίζει να σημειωθεί ότι από το σύνολο των ναυτιλιακών εταιρειών που δραστηριοποιούνται στην Κύπρο, δηλαδή εταιρείες πλοιοκτησίας και διαχείρισης πλοίων, το 87% προέρχεται από τις χώρες της Ε.Ε.

Το 2009 αφαιρέθηκε η «Κυπριακή Σημαία» από την αποκαλούμενη “Target List” της Αμερικανικής Ακτοφυλακής (USCG), πράγμα που βελτιώνει την εικόνα της «Κυπριακής Σημαίας» στην ποντοπόρο ναυτιλία. Επίσης, η κυπριακή σημαία βρίσκεται, όπως προαναφέρθηκε, στη λευκή λίστα τόσο του Μνημονίου των Παρισίων για τον έλεγχο των πλοίων (Paris MOU) όσο και του Μνημονίου του Τόκυο (Tokyo MOU).

Το έτος 2010, η Ευρωπαϊκή Επιτροπή ενέκρινε το αναθεωρημένο Κυπριακό Ναυτιλιακό Φορολογικό Σύστημα. Σύμφωνα με το νέο φορολογικό σύστημα, η φορολόγηση των ναυτιλιακών εταιρειών, που έχουν έδρα τους την Κύπρο, γίνεται πλέον με βάση την

χωρητικότητα του στόλου τους και όχι με βάση τα έσοδά τους. Αυτό σημαίνει φορολογική ελάφρυνση των ναυτιλιακών εταιρειών, πράγμα που αναμένεται να προσελκύσει και άλλες ναυτιλιακές εταιρείες στην Μεγαλόνησο, για να επωφεληθούν των πλεονεκτημάτων αυτής της φορολογικής ρύθμισης, η οποία είναι συμβατή με το Ευρωπαϊκό Κεκτημένο.

Στο πλαίσιο αυτού του φορολογικού συστήματος και σε συνδυασμό με την άρση του «καμποτάζ» από την Ελλάδα, κρίνεται σκόπιμο ν' αναφερθεί ότι ο κυπριακός, όμιλος "Louis Hellenic Cruises", προέβη σε υποστολή της ελληνικής σημαίας από τα έξι κρουαζιερόπλοια του. Ο όμιλος που απασχολούσε μέχρι τούδε 1000 περίπου Έλληνες ναυτικούς, επικαλείται ανισότητα στα λειτουργικά του έξοδα μετά την άρση του «καμποτάζ» σε σχέση με αντίστοιχα πλοία άλλων σημαιών που θα μπορούν από εφέτος να πραγματοποιούν κρουαζιέρες από τα ελληνικά λιμάνια.

Το τουρκικό εμπάργκο στα υπό κυπριακή σημαία πλοία αποτελεί το μεγαλύτερο εμπόδιο για τις προοπτικές της κυπριακής ναυτιλίας, καθώς οι ναυλωτές που συνήθως ναυλώνουν για μεγάλο χρονικό διάστημα, ενίοτε μεγαλύτερο των δύο δεκαετιών, δεν επιθυμούν να έχουν περιορισμούς στη διακίνηση των πλοίων τους. Το κόστος για την κυπριακή οικονομία του τουρκικού εμπάργκο ανέρχεται στα 138,5 εκ. Ευρώ, ή το 1,3% του ΑΕΠ. Οι επιπτώσεις του αφορούν ολόκληρη τη κυπριακή ναυτιλιακή βιομηχανία, όπως το νηολόγιο, τη λιμενική βιομηχανία, τον τομέα πλοιο-διαχείρισης και πλοιοκτησίας.

Είναι προφανές, ότι για ένα νησί, όπως η Κύπρος, οι θαλάσσιες μεταφορές είναι ζωτικής σημασίας καθώς αποτελούν τη μοναδική λύση διεξαγωγής του μεγαλύτερου όγκου του εισαγωγικού και εξαγωγικού εμπορίου. Για το λόγο αυτό, οι κυπριακές Αρχές επιδιώκουν τη βελτίωση της αποδοτικότητας της λειτουργίας των λιμανιών, τη μείωση του κόστους χειρισμού φορτίων και την ένταξη των λιμενικών υπηρεσιών σε ένα ολοκληρωμένο παγκόσμιο δίκτυο διανομής.

Τέλος, θα πρέπει να αναφερθεί ότι η Κύπρος, μαζί με άλλα έξι Κράτη-Μέλη, δεν έχει ακόμη εφαρμόσει τη νέα κοινοτική νομοθεσία (2009) για τον έλεγχο από το κράτος του λιμένα στο πλαίσιο του τρίτου πακέτου για την ασφάλεια στην θάλασσα. Σύμφωνα με την σχετική κοινοτική οδηγία, από 1.1.2011 το κράτος του λιμένα οφείλει να προβαίνει σε συχνότερες επιθεωρήσεις στα αλλοδαπά πλοία, ανάλογα με τη κατηγορία κινδύνου του πλοίου.

1.4 Τουρισμός

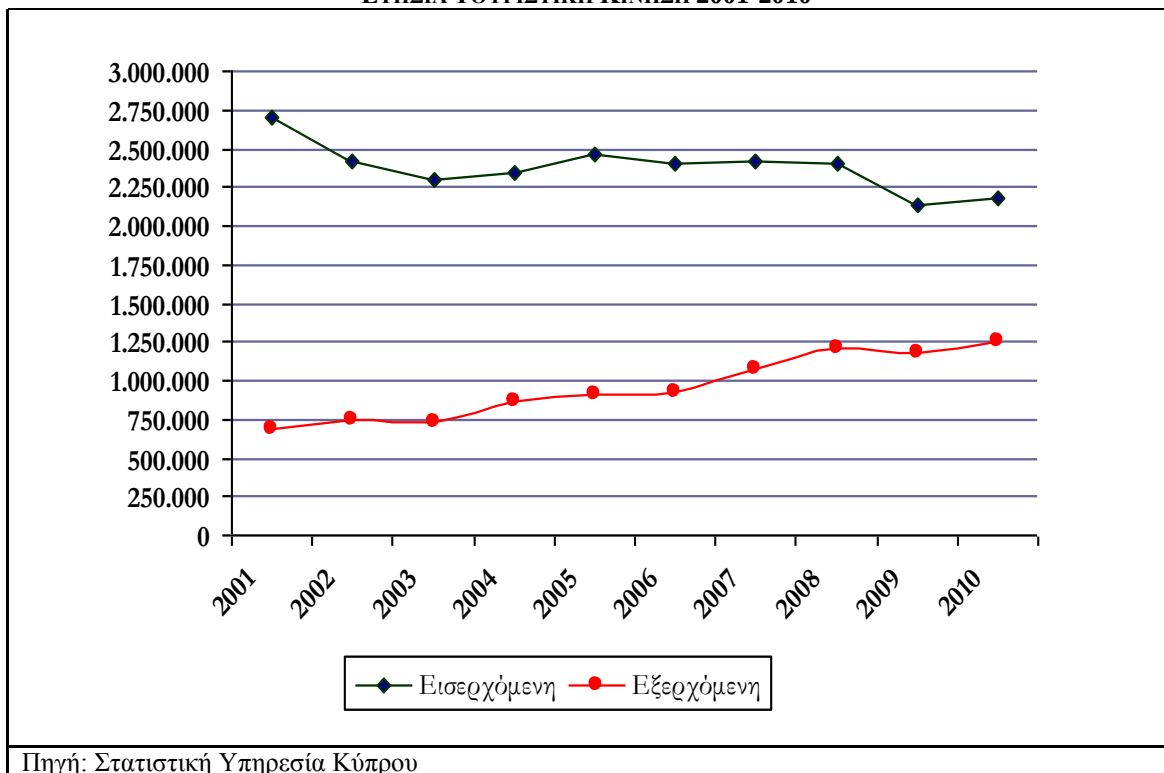
Στην Κύπρο ο τουρισμός αποτελεί επί τρεις δεκαετίες το κύριο στήριγμα της οικονομίας. Το έτος 2001, όταν ο τουρισμός μεσουρανούσε στη Κύπρο, αντιπροσώπευε το 20% του ΑΕΠ. Όμως το έτος 2001 αποτελεί το τελευταίο θετικό χρόνο στην πρόσφατη ιστορία της τουριστικής Κύπρου. Έκτοτε ο αριθμός των αφίξεων βαίνει μειούμενος. Τα τελευταία χρόνια η άμεση συνεισφορά του στο ΑΕΠ υπολογίσθηκε σε 6,6% (2008) και 6,1% (2009), η δε συνεισφορά της γενικότερης τουριστικής οικονομίας σε 18-20%, ενώ οι αντίστοιχοι δείκτες στην ΕΕ ήταν 5,0% και 10 - 12%. Σύμφωνα με τους επαγγελματίες του τουριστικού κλάδου, το 2004 τα έσοδα του τουρισμού ήταν αντίστοιχα με αυτά του 1998 και σήμερα είναι στα ίδια επίπεδα και πάλι με αυτά του 1998.

Κατά τη δεκαετία που παρέλευσε, ο τουριστικός τομέας υπερκεράστηκε από την άνθιση της αγοράς ακινήτων και το χρηματοοικονομικό τομέα, με αποτέλεσμα οι τουριστικές συναλλαγματικές εισροές να περιορίζονται πλέον στο 12% του ΑΕΠ.

Λαμβάνοντας υπόψη τις έμμεσες θέσεις εργασίας που δημιουργούνται σε άλλους τομείς της οικονομικής δραστηριότητας λόγω της τουριστικής βιομηχανίας, το σύνολο των θέσεων εργασίας από τον τουρισμό ανέρχεται στις 77.000 περίπου, δηλαδή στο 19% περίπου του συνολικού εργατικού δυναμικού.

Οι αφίξεις τουριστών το 2010 αυξήθηκαν στα 2.173 εκ. από 2.142 εκ. το 2009 ήτοι κατά 1,5%. Η αύξηση αυτή οφείλεται κατά κύριο λόγο στην άνοδο των αφίξεων από το Ηνωμένο Βασίλειο από το οποίο προέρχεται το 50% της τουριστικής κίνησης (κατά 174 χιλιάδες) και από τη Ρωσία (κατά 32 χιλιάδες). Τα έσοδα από τον τουρισμό το 2010 αυξήθηκαν στα 1.549,8 εκ. σε σύγκριση με 1.493,2 εκ. το 2009 ή κατά 3,8%.

ΕΤΗΣΙΑ ΤΟΥΡΙΣΤΙΚΗ ΚΙΝΗΣΗ 2001-2010

Η συντριπτική πλειονότητα (άνω του 80% του συνόλου) των τουριστικών αφίξεων προέρχεται από το Ηνωμένο Βασίλειο (50% περίπου του συνόλου), τη Ρωσία, τη Γερμανία, την Ελλάδα, την Νορβηγία, Ελβετία Σουηδία, την Ολλανδία, την Αυστρία κλπ. Οι αφίξεις από το Ηνωμένο Βασίλειο αποτελούν το βαρόμετρο για τις εξελίξεις στην τουριστική βιομηχανία της Κύπρου, αφού συνήθως το 50-54% των συνολικών επισκεπτών προέρχονται από την χώρα αυτή. Η κίνηση από την Ρωσία αυξάνεται σταθερά τα τελευταία χρόνια, πράγμα που δημιουργεί προσδοκίες στην τουριστική βιομηχανία και μάλιστα σε μακροπρόθεσμη βάση.

Τα δημόσια οικονομικά δεν επέτρεψαν την αύξηση των δαπανών στο πρόγραμμα τουριστικής προβολής του 2010. Ο Κυπριακός Οργανισμός Τουρισμού (ΚΟΤ) μείωσε τις δαπάνες για διαφήμιση στα ΜΜΕ, σε μια σειρά από σημαντικές αγορές, λόγω της ευρύτερης μείωσης του προϋπολογισμού του Οργανισμού.

ΕΤΗΣΙΑ ΤΟΥΡΙΣΤΙΚΗ ΚΙΝΗΣΗ 2001-2010

Έτος	Εισερχόμενη		Εξερχόμενη	
	Αριθμός	%Δ	Αριθμός	%Δ
2001	2.696.732	0,4	684.197	16,4
2002	2.418.238	-10,3	744.167	8,8
2003	2.303.247	-4,8	737.309	-0,9
2004	2.349.012	2,0	859.454	16,6
2005	2.470.063	5,2	913.820	6,3
2006	2.400.924	-2,8	932.116	2,0
2007	2.416.081	0,7	1.080.512	15,9
2008	2.403.750	-0,5	1.209.802	12,0
2009	2.141.193	-10,9	1.172.268	-3,1
2010	2.172.998	1,5	1.246.378	6,3

Πηγή: Στατιστική Υπηρεσία Κύπρου

Το Υπουργείο Εμπορίου Βιομηχανίας και Τουρισμού και ο ΚΟΤ ενισχύουν την τουριστική βιομηχανία, με επιδοτούμενα προγράμματα εσωτερικού κοινωνικού τουρισμού και ταυτόχρονα απευθύνονται σε νέες αγορές, όπως Ιράν, Ουκρανία, Κίνα, κλπ., αλλά θα χρειασθεί αρκετός χρόνος για να υπάρξει, άξια λόγου τουριστική κίνηση από τις χώρες αυτές. Όμως ο συνδυασμός της εγγύτητας κρίσης και των ταξιδιών στο εξωτερικό, περιόρισαν τις διανυκτερεύσεις στα κυπριακά ξενοδοχεία κατά 3,7%. Στην Κύπρο, το 90% των διανυκτερεύσεων στα ξενοδοχεία είναι από ξένους, ενώ στη Μάλτα φθάνει το 95%. Συνολικά, οι διανυκτερεύσεις ξένων και ντόπιων στα κυπριακά ξενοδοχεία αυξήθηκαν κατά 3,1%, το 2010.

Σύμφωνα με τον Παγκύπριο Σύνδεσμο Ξενοδόχων (ΠΑΣΥΞΕ) θα πρέπει να αναπτυχθούν όλες οι μορφές τουρισμού, όπως του εναλλακτικού, του εκθεσιακού, του συνεδριακού, του περιπατητικού, του ποδηλατικού, γκολφ (ύπαρξη τεσσάρων γηπέδων και υπό κατασκευή άλλα δύο), του αθλητικού (πχ αγώνες αυτοκινήτου IRC, διεθνής μααραθώνιος Λεμεσού, παγκόσμιοι αγώνες σκοποβολής, ή άρσης βαρών κάτω των 21, ποδηλατικός αγώνας Sun Sunny Cup, προετοιμασία ποδοσφαιρικών ομάδων βόρειας Ευρώπης), του ιατρικού, του πολιτιστικού-θρησκευτικού, τέλεσης γάμων (πχ με το Ισραήλ σαν κύρια αγορά στόχευσης κλπ) ώστε να επιτευχθεί η επιμήκυνση της τουριστικής περιόδου σε 12 μήνες το χρόνο.

Κατά τη γνώμη μερικών σημαντικών επιχειρηματιών του κλάδου, όπως ο Διευθύνων Σύμβουλος του τουριστικού ομίλου “Andy Spyrou Group” και μέλος της διοίκησης των εταιρειών “Honeywell Travel”, “Honeywell incentives” και “Europcar”, κ. Σπ. Σπύρου, θα έπρεπε να υπάρχει στρατηγική ανάπτυξης του τουριστικού προϊόντος για όλη την Κύπρο, σύμφωνα με το επιτυχημένο παράδειγμα των Αρχών της Λεμεσού. Συγκεκριμένα στη Λεμεσό, η μοναδική πόλη που αντιμετώπισε επιτυχώς τη πρόσφατη οικονομική κρίση, έγινε εξορθολόγηση του τοπικού τουριστικού προϊόντος μέσω κλεισίματος ξενοδοχείων χαμηλούς ποιότητας, προσφορά πολλών πλεονεκτημάτων, πραγματοποίηση έργων, δράσεις “marketing” (πχ “Limassol Banding”), εκδηλώσεις κλπ. Επίσης, η ύπαρξη καζίνο θα εμπλούτιζε το τουριστικό προϊόν και θα απέφερε έσοδα στο κράτος.

Οι Αρχές ανακοίνωσαν σειρά συγχρηματοδοτούμενων έργων για να εκσυγχρονιστούν οι τουριστικές επιχειρήσεις, την ανάπτυξη του ναυτικού τουρισμού μέσω της ανέγερσης τόσο της Μαρίνας Λεμεσού, όσο και των λιμανιών Λάρνακας, Αγίας Νάπας και Πάφου. Επιπλέον ο Κυπριακός Οργανισμός Τουρισμού (ΚΟΤ) ανακοίνωσε το σχέδιο του σχετικά με την ανάπτυξη των «Δρόμων Κρασιού» στα Κρασοχώρια, νέα γήπεδα ποδοσφαίρου στη Λεμεσό για προπόνηση ξένων ομάδων τους χειμερινούς μήνες, νέο αθλητικό κέντρο στη Λάρνακα, κέντρο αντισφαίρισης και νέο Ολυμπιακό Σκοπευτικό Κέντρο στην επαρχία Αμμοχώστου, νέο χιονοδρομικό κέντρο στο Τρόδος, σχέδιο ανέγερσης 14 γηπέδων γκολφ κλπ..

Η βασική προϋπόθεση για την αύξηση του τουριστικού ρεύματος στην Κύπρο, παραμένει η αναβάθμιση των ξενοδοχείων, τα οποία χαρακτηρίζονται «γερασμένα», σε συνδυασμό με την αναβάθμιση των παρεχομένων υπηρεσιών. Η απασχόληση φθινοεργατικού δυναμικού από τρίτες χώρες, που δεν διαθέτουν κατάλληλη εκπαίδευση, σε ξενοδοχεία και μονάδες εστίασης είναι ένας, επιπρόσθετος, ανασταλτικός παράγων για την αναβάθμιση των παρεχομένων υπηρεσιών.

Το έργο που θα δώσει σημαντική προστιθέμενη τουριστική αξία στη Λευκωσία και στη Κύπρο, εφόσον πραγματοποιηθεί, αφορά την ανέγερση τεράστιου συγκροτήματος που θα περιλαμβάνει πολυτελές ξενοδοχείο, διαμερίσματα, καταστήματα και γραφεία από κοινοπραξία της Κύπρου και του Κατάρ. Το σχέδιο αυτό αποτελεί μορφή μεικτής επένδυσης που θα καταβάλει το Κατάρ (δηλ. η κρατική εταιρία Qatari Diar) έναντι της παραχώρησης γης απέναντι από το ξενοδοχείο “Hilton-Cyprus”. Το κυπριακό κράτος θα καρπωθεί την όποια υπεραξία από τις πωλήσεις των ακινήτων.

Το σχέδιο δεν παρουσίαζε πρόοδο για αρκετούς μήνες, λόγω της διαφοράς μεταξύ των δύο μερών ως προς την εκτίμηση της αξίας του συγκεκριμένου τεμαχίου γης, που σύμφωνα με δημοσιεύματα του Τύπου ξεπεράστηκε. Η αρχική εκτίμηση του Κατάρ ανερχόταν στα 38 εκατ. Ευρώ ενώ της υπηρεσίας του κυπριακού κτηματολογίου σε 145 εκατ. Ευρώ, αλλά τελικά φαίνεται ότι το τεμάχιο γης θα διατεθεί στην κοινοπραξία έναντι 50 εκ. Ευρώ. Ο συμβιβασμός περιλαμβάνει και τροποποίηση των σχεδίων, που σύμφωνα με την αρχική συμφωνία (Απρίλιο 2010) προνοούσε, μεταξύ άλλων, την ανέγερση 220 πολυτελών σουιτών. Αντί αυτών θα

κατασκευαστεί ψηλότερο ξενοδοχείο 50-60 πολυτελών σουιτών αφού η Λευκωσία δεν ενδείκνυται για μεγάλα ξενοδοχεία λόγω χαμηλών πληροτήτων. Εξαιτίας όλων αυτών των καθυστερήσεων το ανωτέρω σχέδιο δεν θα έχει φυσικά ολοκληρωθεί πριν την ανάληψη της προεδρίας του Συμβουλίου της Ευρωπαϊκής Ένωσης από την Κύπρο τον Ιούνιο του 2012.

Ένας άλλος τομέας που θα μπορούσε να ενισχύσει τις οικογενειακού τύπου μικρομεσαίες τουριστικές επιχειρήσεις της Κύπρου είναι ο αγροτουρισμός. Σύμφωνα δε με πρόσφατη γνωμοδότηση του Ευρωκοινοβουλίου, αυτού του είδους επιχειρήσεις θα πρέπει να τεθούν υπό διαφορετικό καθεστώς ταξινόμησης από αυτό του ξενοδοχειακού τομέα, αφού δεν είναι σε θέση να ανταγωνιστούν μεγάλους ξενοδοχειακούς οργανισμούς.

Ο εν λόγω τομέας που αποτελεί μια ιδιαίτερη ταυτότητα, μεταξύ διαφόρων άλλων εμπειριών της Κυπριακής υπαίθρου, θα μπορούσε να προωθηθεί διεθνώς μέσω του «ηλεκτρονικού τουρισμού» (πχ “social media”, ηλεκτρονικό εμπόριο, εφαρμογές εντοπισμού θέσης και κινητών τηλεφώνων). Υπενθυμίζεται ότι ο «ηλεκτρονικός τουρισμός», στον οποίο επιδίδονται επιτυχώς η Ινδία και Κίνα, προωθεί νέους τουριστικούς προορισμούς, δίνοντας έμφαση στην ιδιαίτερη ταυτότητα και εμπειρίες που προσφέρει ένας προορισμός και όχι στο παραδοσιακό μοντέλο «ήλιος, θάλασσα, αλκοόλ» που έχει πλέον κορεστεί.

Η οικονομική κρίση δεν επηρέασε αρνητικά την εξερχόμενη τουριστική κίνηση. Η συντριπτική πλειοψηφία (άνω του 85%) Κυπρίων τουριστών επισκέπτεται ευρωπαϊκούς προορισμούς και κυρίως την Ελλάδα (50%), το Ηνωμένο Βασίλειο (άνω του 20%), την Ρωσία (54.625 ταξιδιώτες το 2010), την Ρουμανία, την Βουλγαρία με τους προορισμούς χωρών της Μέσης Ανατολής να ακολουθούν, όπως το Ισραήλ, τον Λίβανο, την Αίγυπτο, τα Η.Α.Ε., την Συρία κλπ..

Τα τελευταία χρόνια ο εξερχόμενος τουρισμός, υπερέβη τον συνολικό πληθυσμό της Κυπριακής Δημοκρατίας, γεγονός που αποδίδεται τόσο στο υψηλό κατά κεφαλήν εισόδημα όσο και στον ευρωπαϊκό προσανατολισμό της χώρας. Η σχετικά πρόσφατη τάση την Κυπρίων να ταξιδεύουν ανεξαρτήτως προορισμού, οικονομικής κρίσης (κλπ), συντέιναν στο γεγονός ότι κατά τα τελευταία έντεκα χρόνια ο αριθμός των Κυπρίων ταξιδιωτών στο εξωτερικό υπερδιπλασιάστηκε και συγκεκριμένα, από 540.396 (1999) ανήλθε σε 1.246.378 εκ.(2010) που αποτελεί τη καλύτερη επίδοση όλων των εποχών. Από αυτά περίπου 787 χιλιάδες έγιναν για λόγους αναψυχής (ή 67,3%) με την Ελλάδα να παραμένει σαν κυριότερος προορισμός. Οι λοιποί λόγοι ταξιδιού στο εξωτερικό ήταν επαγγελματικοί (19,3%) και σπουδών (9,3%). Η πλειοψηφία των ταξιδιωτών (44,7%) είναι ηλικίας από 25 έως 44 χρόνων.

Movement of travellers (covering all categories)

Κατηγορία	2009		2010													Category
	Δεκ. Dec.	Ιαν. - Δεκ. Jan. - Dec.	Ιαν. Jan.	Φεβ. Feb.	Μαρτ. March	Απρ. Apr.	Μάιος May	Ιούν. June	Ιουλ. July	Αυγ. Aug.	Σεπτ. Sept.	Οκτ. Oct.	Νοέμ. Nov.	Δεκ. Dec.	Ιαν. - Δεκ. Jan. - Dec.	
ΤΑΞΙΔΙΩΤΕΣ																TRAVELLERS
Αφίξεις	170.813	3.571.532	137.611	140.279	222.296	250.336	379.258	406.560	479.829	514.128	447.155	410.739	198.235	158.835	3.745.261	Arrivals
Αεροπορικάς	14.467	280.450	10.375	11.526	16.113	19.154	25.565	30.501	40.317	40.413	43.912	57.741	28.931	5.711	330.259	Sea
Αεροπορικάς	156.346	3.291.082	127.236	128.753	206.183	231.182	353.693	376.059	439.512	473.715	403.243	352.998	169.304	153.124	3.415.002	Air
Αναχωρήσεις	160.521	3.564.996	152.194	133.509	188.330	241.846	337.570	400.156	462.825	530.074	449.083	453.880	232.199	150.018	3.731.694	Departures
Αεροπορικάς	14.379	280.462	10.341	13.027	14.529	19.143	26.133	31.418	40.540	40.485	42.676	56.463	28.740	5.700	329.125	Sea
Αεροπορικάς	146.142	3.284.534	141.853	120.482	173.801	222.703	311.437	368.738	422.285	489.589	406.407	397.417	203.459	144.318	3.402.499	Air

ΠΙΝΑΚΑΣ 1(β). Ημερήσιοι επισκέπτες

TABLE 1(b). Same-day visitors

Κατηγορία	2009		2010													Category
	Δεκ. Dec.	Ιαν. - Δεκ. Jan. - Dec.	Ιαν. Jan.	Φεβ. Feb.	Μαρτ. March	Απρ. Apr.	Μάιος May	Ιούν. June	Ιουλ. July	Αυγ. Aug.	Σεπτ. Sept.	Οκτ. Oct.	Νοέμ. Nov.	Δεκ. Dec.	Ιαν. - Δεκ. Jan. - Dec.	
ΗΜΕΡΗΣΙΟΙ ΕΠΙΣΚΕΠΤΕΣ	14.147	228.787	10.355	11.345	8.853	14.698	21.322	23.581	31.730	19.690	38.443	53.055	28.296	6.067	277.435	SAME-DAY VISITORS
Ημερήσιοι τουρίστες	160	3.658	356	202	224	285	641	326	600	1.306	370	664	338	457	5.769	Same-day tourists
Εκδρομείς ¹	13.987	225.129	9.999	11.143	8.629	14.413	20.681	23.255	31.130	28.384	38.073	52.391	27.958	5.610	271.666	Excursionists ¹
Διαρχόμενοι από τα λιμάνια	22	369	0	3	18	20	10	18	15	15	19	15	2	25	170	Transit at ports
Συμμετέχοντες σε κρουαζιέρα	13.965	224.760	9.999	11.140	8.611	14.393	20.671	23.237	31.115	28.369	38.054	52.376	27.956	5.575	271.496	Cruise-ship

¹ Περιλαμβάνονται και επιβάτες που επισκέπτονται την Κύπρο και αναχωρούν την ίδια μέρα αεροπορικάς, αεροπορικάς ή/και αεροπορικάς/αεροπορικάς.
Includes also passengers who visit Cyprus and leave the same day by air, by sea, and/or by air/sea.

Ταξίδια κατοίκων Κύπρου και δαπάνες κατοίκων Κύπρου στο εξωτερικό
Trips of residents of Cyprus and expenditure of residents of Cyprus travelling abroad

Περίοδος	Ταξίδια κατοίκων Κύπρου ¹	Δαπάνες € (εκ) ²	% μεταβολή - % change		Period
			Ταξίδια κατοίκων Κύπρου Trips of residents of Cyprus	Δαπάνες € (εκ) Expenditure €(mn)	
2009 Ιανουάριος	71.492	59,9	-5,6	4,5	2009 January
Φεβρουάριος	64.224	52,1	10,9	8,5	February
Μάρτιος	77.136	61,7	-2,8	-11,3	March
ΠΡΩΤΟ ΤΡΙΜΗΝΟ	212.852	173,8	-0,1	-0,7	FIRST QUARTER
Απρίλιος	87.698	59,0	19,0	4,9	April
Μάιος	79.924	58,7	-8,9	-15,6	May
Ιούνιος	81.622	59,7	-4,8	-15,9	June
ΔΕΥΤΕΡΟ ΤΡΙΜΗΝΟ	249.244	177,4	0,8	-9,9	SECOND QUARTER
Ιούλιος	114.775	87,5	-3,3	-6,4	July
Αύγουστος	164.447	138,9	-3,3	-12,7	August
Σεπτέμβριος	99.591	75,2	-5,9	-20,0	September
ΤΡΙΤΟ ΤΡΙΜΗΝΟ	378.813	301,6	-4,0	-13,0	THIRD QUARTER
Οκτώβριος	95.165	75,9	0,5	-16,5	October
Νοέμβριος	71.178	54,4	-0,4	-24,6	November
Δεκέμβριος	67.848	46,6	11,3	-10,6	December
ΤΕΤΑΡΤΟ ΤΡΙΜΗΝΟ	234.191	176,9	3,1	-17,8	FOURTH QUARTER
ΣΥΝΟΛΟ ΧΡΟΝΟΥ	1.075.112	829,6	-0,6	-11,1	TOTAL YEAR
2010 Ιανουάριος	76.613	46,3	7,2	-22,6	2010 January
Φεβρουάριος	66.926	35,1	4,2	-32,7	February
Μάρτιος	83.419	42,4	8,1	-31,4	March
ΠΡΩΤΟ ΤΡΙΜΗΝΟ	226.958	123,8	6,6	-28,8	FIRST QUARTER
Απρίλιος	89.503	43,4	2,1	-26,4	April
Μάιος	87.992	44,7	10,1	-23,9	May
Ιούνιος	82.766	49,6	1,4	-17,0	June
ΔΕΥΤΕΡΟ ΤΡΙΜΗΝΟ	260.261	137,7	4,4	-22,4	SECOND QUARTER
Ιούλιος	124.390	84,6	8,4	-3,4	July
Αύγουστος	174.894	128,5	6,4	-7,5	August
Σεπτέμβριος	106.755	68,7	7,2	-8,6	September
ΤΡΙΤΟ ΤΡΙΜΗΝΟ	406.039	281,7	7,2	-6,6	THIRD QUARTER

1. - Συμπεριλαμβάνονται τα ταξίδια κατοίκων Κύπρου στο εξωτερικό για διακοπές, επαγγελματικούς και ιατρικούς λόγους. Δεν περιλαμβάνονται τα ταξίδια για σπουδές και εργασία στο εξωτερικό.

1. - It includes trips of residents traveling abroad for holidays, bussiness and health reasons. It doesn't include trips made for studies and work abroad.

2. - Δεν συμπεριλαμβάνει μεταφορικά και προμήθεια ταξιδιωτικών πρακτόρων

2. - Transport and travel agency fee is excluded

Η τουριστική κίνηση Ελλάδος - Κύπρου δεν μπορεί να συγκριθεί μ' αυτήν με τις υπόλοιπες χώρες. Ήδη από τη δεκαετία του '90, εκτός των τομέων άμυνας, επιχειρηματικότητας, πολιτισμού, αναπτύχθηκαν αξιόλογες δράσεις μεταξύ Ελλάδος και Κύπρου και στον τουρισμό. Οι δεσμοί των δύο κοινωνιών και τα κοινά ήθη κι έθιμα, σε συνδυασμό με τις εξαιρετικά συχνές μετακινήσεις για επαγγελματικούς (κλπ) λόγους και βέβαια η πολλή καλή αεροπορική σύνδεση (υπάρχουν περισσότερες από 60 τακτικές πτήσεις την εβδομάδα), έχουν ως αποτέλεσμα η φύση του τουρισμού να διαφέρει σημαντικά απ' αυτήν

των υπολοίπων χωρών. Η διαφορά αφορά ακόμα κι εκείνες τις χώρες που έχουν επίσης ιδιαίτερους δεσμούς με την Κύπρο (Βρετανία - βάσεις, κοινοπολιτεία, Ρωσία - 30.000 μόνιμοι κάτοικοι).

Κατά μέσο όρο, ο Κύπριος τουρίστας πραγματοποιεί σύντομα τριήμερα ταξίδια στην Ελλάδα (εκτός από τις θερινές του διακοπές που διαρκούν περισσότερο), ενώ η διαμονή του Έλληνα τουρίστα στη Κύπρο είναι εβδομαδιαίας διάρκειας. Από τους πρώτους μήνες του έτους 2010, όταν ξέσπασε η οικονομική κρίση στην Ελλάδα, παρατηρήθηκε το φαινόμενο των μαζικών πακέτων παραμονής για Κυπρίους στο χειμαζόμενο κέντρο της Αθήνας (δηλ. αεροπορικά εισιτήρια, διαμονή, διατροφή και νυχτερινή διασκέδαση). Το σταθερό αυτό τουριστικό ρεύμα συντηρεί τη κατανάλωση σε καταστήματα, ξενοδοχεία (κλπ), σε μια Αθήνα που φαίνεται να φθίνει ως τουριστικός προορισμός.

Σε γενικές γραμμές, τα ταξίδια στην Ελλάδα εξακολουθούν να αποτελούν το 50% του εξερχόμενου κυπριακού τουρισμού. Οι αγαπημένοι ελληνικοί προορισμοί των Κυπρίων είναι τα ελληνικά νησιά, όπως το Αιγαίο και το Ιόνιο πέλαγος και κυρίως η Κρήτη, η Μύκονος, η Σαντορίνη, η Ρόδος, η Κως, η Σκιάθος, η Τήνος, η Κέρκυρα, η Ζάκυνθος και η Κεφαλονιά.

Το έτος 2010 πραγματοποιήθηκαν 428.686 ταξίδια κατοίκων της Κύπρου προς την Ελλάδα. Αν και οι σημαντικότεροι αυτοκινητόδρομοι της Κύπρου μέσω τεράστιων “billboards”, προϊόν ιδιωτικής πρωτοβουλίας για ενίσχυση της χειμάζουσας ελληνικής οικονομίας, προέτρεπαν τους Κυπρίους να επιλέξουν την Ελλάδα για διακοπές, η αύξηση του τουριστικού ρεύματος προς την Ελλάδα ήταν οριακή (4,3%). Σε αντίθεση με άλλους προορισμούς, όπως τη Βρετανία (αύξηση τουλάχιστον κατά 11,5%), τη Ρωσία (12,1%), Ισραήλ (20,6%) και το Λίβανο (17,8%) που κερδίζουν έδαφος με ταχείς ρυθμούς. Επίσης η Ισπανία, η Ιταλία και το Παρίσι (λόγω “Eurodisney”) κεντρίζουν το ενδιαφέρον των Κυπρίων.

Η συμφωνία για επέκταση της συνεργασίας μεταξύ Κυπριακών Αερογραμμών και Olympic Air που υπογράφηκε λίγο καιρό μετά την εκπνοή του έτους 2010, επιτρέπει τις απευθείας προγραμματισμένες πτήσεις κοινού κωδικού στο δίκτυο δρομολογίων εσωτερικού και εξωτερικού των δύο εταιριών. Η συμφωνία συνέδεσε, αρχικά, τις πόλεις Λάρνακα και Πάφο με Αθήνα, Ρόδο, Ηράκλειο και Θεσσαλονίκη και στη συνέχεια τη συντριπτική πλειοψηφία των προορισμών εσωτερικού και εξωτερικού των δύο αερομεταφορέων. Σημειώνεται ότι εξ αρχής, οι δύο αεροπορικές εταιρίες πρόσφεραν το 63% του συνολικού αριθμού διαθέσιμων θέσεων στα δρομολόγια τους μεταξύ Ελλάδος και Κύπρου.

Τέλος, λειτουργεί και πάλι κάποιου είδους ακτοπλοϊκή σύνδεση της Κύπρου με την Ελλάδα. Σύμφωνα με τη νέα σύνδεση επιτρέπεται σε οχηματαγωγά πλοία να μεταφέρουν μέχρι και δώδεκα επιβάτες. Τα μέτρο αυτό ικανοποιεί αίτημα κύπριων επιβατών που διακατέχονται από τη φοβία του αεροπλάνου. Υπενθυμίζεται ότι εφαρμόζοταν επί πολλά χρόνια κανονική ακτοπλοϊκή σύνδεση μεταξύ των δύο χωρών, που όμως λόγω των συχνών αεροπορικών δρομολογίων σε ανταγωνιστικές τιμές, κρίθηκε οικονομικά ασύμφορη και έλαβε τέλος το 1998.

Η κυπριακή κυβέρνηση επεδίωξε τη σύναψη συμφωνίας ακτοπλοϊκής σύνδεσης με την Ελλάδα, την Ιταλία, και το Ισραήλ με στόχο να χρηματοδοτούνται τα λειτουργικά έξοδα των εμπλεκόμενων εταιριών κατά 70% από την Ευρ. Ένωση, στο πλαίσιο προγράμματος της ΕΕ για τη Μεσόγειο. Ωστόσο, η Ιταλία απέσυρε το ενδιαφέρον της, ενώ η όλη προσπάθεια δεν έχει ακόμα ευοδωθεί.

Συμπερασματικά, η διαχρονικά δυναμική συνεισφορά του **τρίτογενούς** τομέα στο ΑΕΠ συνεχίστηκε και το 2010 και το ποσοστό του στην διαμόρφωση του ΑΕΠ παραμένει κοντά στο 80%. Όπως είναι φυσικό, ο τριτογενής τομέας δοκιμάστηκε σκληρά από την οικονομική κρίση και ιδιαίτερα από την πτώση του τουρισμού.

Οι εξελίξεις που λαμβάνουν χώρα στον τριτογενή τομέα είναι συνδεδεμένες με την διαχρονική κυβερνητική πολιτική που στοχεύει στην μετεξέλιξη και ανάδειξη της Κύπρου σε διεθνές επιχειρηματικό κέντρο παροχής υπηρεσιών υψηλού επιπέδου. Η προσπάθεια αυτή συνδυάζεται με τη βελτίωση και επέκταση των υποδομών της χώρας.

Ο προβληματισμός όμως που αρχίζει να αναπτύσσεται μεταξύ ορισμένων αναλυτών είναι εάν το μέχρι τώρα οικονομικό μοντέλο έφθασε στα όρια του. Το τεράστιο μέγεθος των τραπεζών σε σχέση με τη λοιπή οικονομία, μετά την αρνητική Ιρλανδική τραπεζική εμπειρία

που ανέδειξε η διεθνής οικονομική κρίση, υποχρεώνει σε αναθεώρηση του στόχου ανάδειξης της Κύπρου σε διεθνές επιχειρηματικό κέντρο. Το 50% περίπου των σημαντικών ρωσικών κεφαλαίων-εισροών στο κυπριακό τραπεζικό σύστημα δεν είναι παρά λογιστικές εγγραφές και όχι πραγματικά κεφάλαια που αποτελούν καταθέσεις ή επενδύσεις. Καθίσταται λοιπόν προφανής η ανάγκη καθορισμού των ορίων και του ρόλου ενός τέτοιου διεθνούς επιχειρηματικού κέντρου.

Τέλος οι λοιποί πυλώνες του κυπριακού οικονομικού θαύματος (τουριστικός και κατασκευαστικός τομέας) βρίσκονται σε βαθιά κρίση και δεν αποτελούν πλέον εγγύηση ότι θα είναι σε θέση να στηρίξουν και πάλι μακροχρόνια την κυπριακή οικονομία. Η ναυτιλία, όμως, φαίνεται να δίνει αρκετές υποσχέσεις για το μέλλον αλλά από μόνη της δεν επαρκεί για να στηριχθεί το όραμα ενός διεθνούς επιχειρηματικού κέντρου.

2. Βιομηχανική πολιτική

Ο δευτερογενής τομέας παρουσιάζει μια σχετική σταθερότητα και συμμετέχει, κατά την τελευταία πενταετία, στη διαμόρφωση του ΑΕΠ με ποσοστό 18-19%. Ο εν λόγω κλάδος πρόσφερε απασχόληση στο 9,9% περίπου του εργατικού δυναμικού. Ο τομέας της **μεταποίησης** γνώρισε αύξηση των εξαγωγών μεταποιημένων προϊόντων βιομηχανικής προέλευσης, αλλά και μειωμένη εσωτερική ζήτηση. Οι σημαντικότεροι κλάδοι του τομέα της μεταποίησης είναι κυρίως αυτοί των τροφίμων και ποτών, της τυπογραφίας, των επίπλων, των μεταλλικών, των καπνικών, των πλαστικών, των χημικών και φαρμακευτικών προϊόντων.

Μετά την ένταξη της Κύπρου στην ΕΕ, οι κυπριακές επιχειρήσεις επιβαρύνθηκαν με το κόστος της εναρμόνισης με το ευρωπαϊκό κεκτημένο, ενώ οι κλάδοι εντάσεως εργασίας αντιμετωπίζουν σοβαρότερα προβλήματα ανταγωνιστικότητας, όχι μόνο στις αγορές του εξωτερικού, αλλά και στη κυπριακή αγορά. Ο διεθνής ανταγωνισμός εντείνεται τόσο από τις αναπτυσσόμενες χώρες χαμηλού εργατικού κόστους, όσο και από τις αναπτυγμένες χώρες που συνδυάζουν σχέδιο, ποιότητα, απαιτήσεις του καταναλωτή, νέους τρόπους ευέλικτης παραγωγής για ενισχυμένη παραγωγικότητα, εργασία και απόδοση κεφαλαίου.

Ως συνέπεια των ανωτέρω, κατά το 2010 ο τομέας της μεταποίησης παρουσίασε αρνητικό ρυθμό ανάπτυξης (-0,9%) μεγαλύτερο σε σύγκριση με αυτόν του 2009 (-0,6%). Η δε συνεισφορά του στο ΑΕΠ μειώθηκε στο 7,0% σε σύγκριση με 7,2% το 2009. Από τους υποτομείς του δευτερογενούς τομέα διεσώθη εκείνος της παραγωγής χαλουμιού (βιομηχανία τροφίμων). Ο σημαντικός υποτομέας της φαρμακοβιομηχανίας διατηρήθηκε σε αξιόλογα επίπεδα παρά τη κρίση. Τα κυριότερα βιομηχανικά προϊόντα της Κύπρου είναι τα φαρμακευτικά, οι φωτοευαίσθητες ημι-αγώγιμες συσκευές, τα τρόφιμα, τα ποτά και ο επεξεργασμένος καπνός.

Η κυπριακή **βιομηχανική πολιτική** της τελευταίας δεκαετίας χαρακτηρίζεται από τη δημιουργία Βιομηχανικών Περιοχών που επιτρέπουν την άμεση εγκαθίδρυση βιομηχανικών μονάδων με το χαμηλότερο δυνατό κεφαλαιουχικό κόστος. Στην ελεύθερη Κύπρο λειτουργούν 12 Βιομηχανικές Περιοχές που καλύπτουν όλες τις επαρχίες. Οι Βιομηχανικές Περιοχές συμπληρώνονται από 100 περίπου Βιομηχανικές/Βιοτεχνικές Ζώνες. Τέλος, η Ελεύθερη Ζώνη Λάρνακας προσπαθεί με δυσκολία ν' αναπτύξει, επίσης, βιομηχανικές δραστηριότητες εν μέσω κρίσης. Το 2010 ανεγέρθηκαν 2 εργοστασιακά κτήρια και εκμισθώθηκαν 14 βιομηχανικά οικοπέδα.

Σε γενικές γραμμές, η κυπριακή μεταποιητική βιομηχανία, συγκρινόμενη με το μέσο όρο των λοιπών χωρών της Ε.Ε., παρουσιάζει τη τελευταία δεκαετία χαμηλή παραγωγικότητα, υψηλό εργατικό κόστος αλλά και υψηλή προστιθέμενη αξία.

Τα βασικά πλεονεκτήματα της θα μπορούσαν να συνοψιστούν ως ακολούθως:

Η καλλιέργεια καταναλωτικής πίστης (brand loyalty) στα εγχώρια προϊόντα καθιστά εξασφαλισμένη την τοπική αγορά στις κυπριακές παραγωγικές επιχειρήσεις (πχ στους κλάδους ποτοποιίας, ζυθοποιίας, γαλακτοκομικών-λευκό γιαούρτι, χαλούμι-, κρεάτων, φαρμακευτικών). Το ευνοϊκό θεσμικό πλαίσιο για προσέλκυση επενδύσεων (χαμηλός συντελεστής φορολόγησης επιχειρηματικών κερδών, ευέλικτες διαδικασίες σύστασης και έναρξης λειτουργίας εταιρίας) αυξάνει το βαθμό ελκυστικότητας της Κύπρου. Η τάση προσανατολισμού στην ποιότητα οδηγεί στην ικανοποιητική προστιθέμενη αξία της Κυπριακής μεταποίησης (πχ φαρμακευτικά προϊόντα, παρασιτοκτόνα, χρώματα και βερνίκια, θερμοσίφωνες κλπ). Η επιτυχημένη

εφαρμογή από τις επιχειρήσεις σειράς μεθόδων στήριξης της ζήτησης των παραγόμενων προϊόντων εξασφαλίζει την απορρόφηση όλης σχεδόν της παραγωγής (πχ παραγωγή με συμβόλαιο και επανασυσκευασίες- repackaging- για λογαριασμό ξένων εταιρειών που εμπορεύονται παρασιτογενή προϊόντα, κατασκευές σύμφωνα με ατομικές απαιτήσεις-tailor made- στα έπιπλα, σύστημα επιστρεφόμενων φιαλών στη ποτοποιεία/ζυθοπαραγωγή κλπ).

Οι σημαντικότερες αδυναμίες της κυπριακής μεταποίησης, είναι με τη σειρά τους οι εξής:

Η χαμηλή παραγωγικότητα (πχ κλάδοι πλαστικών, φαρμακευτικών, ποτοποιίας, κρεάτων, χρωμάτων και θερμοσιφώνων) και το υψηλό λειτουργικό κόστος/κόστος παραγωγής λόγω χαμηλούς παραγωγικότητας, υψηλού εργατικού κόστους-ΑΤΑ-, ακριβών πρώτων υλών, ηλεκτρικής ενέργειας, υπο-απασχόλησης των μηχανημάτων (κλπ) αποτελούν τις κυριότερες αδυναμίες της Κυπριακής βιομηχανίας. Οι λοιποί αρνητικοί παράγοντες που την επηρεάζουν δυσμενώς είναι η έλλειψη εξειδικευμένου εργατικού δυναμικού, η μεγάλη ευαισθησία των επιχειρήσεων στις μεταβολές τιμών των πρώτων υλών, το μικρό μέγεθος των εταιριών αλλά και της τοπικής αγοράς, η γραφειοκρατία, η έλλειψη προϊόντικής διαφοροποίησης και η περιορισμένη προσφορά προϊόντικού χαρτοφυλακίου.

Τα τελευταία χρόνια ο τομέας των **κατασκευών** έχει εισέλθει σε περίοδο σοβαρής ύφεσης. Η βασική αιτία για την μείωση της οικοδομικής δραστηριότητας βρίσκεται στη διεθνή οικονομική κρίση, στην πτώση αγοραπωλησιών ακινήτων από μη Κύπριους, κυρίως Βρετανούς. Οι μειώσεις των τιμών ακινήτων στις οποίες προέβησαν οι κατασκευαστές, οι οποίες σε ορισμένες περιοχές υπερέβησαν και το 20% δεν κατάφεραν να αναθερμάνουν την αγορά. Οι μεγαλύτερες μειώσεις (πχ 75-80%) κατεγράφησαν στις επαρχίες της Αμμοχώστου, της Λάρνακας και Πάφου που διακρίνονται στο τομέα της εξοχικής κατοικίας. Η κρίση αφορά κυρίως τις τρεις προαναφερθείσες παραλιακές πόλεις, με εξαίρεση τη Λεμεσό (όπου κατοικεί εύπορη ρωσική κοινότητα), σε αντίθεση με τα λοιπά αστικά κέντρα.

Η αξία της ετήσιας παραγωγής από τα **ορυχεία και τα λατομεία** κατά την παρελθούσα δεκαετία υπερβαίνει τα 50-55 εκατομ. Ευρώ. Η μοναδική μεταλλευτική δραστηριότητα που υπάρχει σήμερα στην χώρα είναι το μεταλλείο χαλκού της Σκουριώτισσας. Η λατομική βιομηχανία είναι έντονα δραστηριοποιημένη και σήμερα λειτουργούν 167 λατομεία που παράγουν διάφορα πετρώματα και βιομηχανικά ορυκτά.

Τέλος τα επόμενα χρόνια ευελπιστείται η ανάπτυξη του **ενεργειακού τομέα** (φυσικού αερίου, πετροχημικών κλπ) σε συνάρτηση με τα αποτελέσματα των ερευνών για αποθέματα φυσικού αερίου και πετρελαίου στην κυπριακή ΑΟΖ.

3. Αγροτική πολιτική

Ο πρωτογενής τομέας βρίσκεται, ακόμη, σε μια μεταβατική φάση που οφείλεται στο νέο οικονομικό περιβάλλον που δημιουργήθηκε ως αποτέλεσμα της πλήρους ένταξης της Κύπρου στην Ε.Ε. Η συνεισφορά του πρωτογενούς τομέα στη διαμόρφωση του ΑΕΠ παρουσιάζει, εδώ και αρκετά χρόνια, μια σταθερά πτωτική τάση. Από το 16% του ΑΕΠ που καταλάμβανε το 1960, μειώθηκε διαχρονικά στο 3,4% το 2004, σε 2,3% το 2009 και 2,4 % το 2010.

Από την συνολική έκταση του νησιού (925.100 εκτάρια) περίπου 589.880 εκτάρια ελέγχονται από την Κυπριακή Δημοκρατία και από αυτά η γεωργική γη αποτελεί το 24,0%, τα δάση το 23,7%, οι άλλες δασοκαλυμμένες εκτάσεις το 30,3%, η άγονη και ακαλλιεργήτη γη το 9,6% και η οικιστική γη το υπόλοιπο 12,4%. Κατά την γεωργική απογραφή του 2003 η συνολική έκταση της γεωργικής γης ήταν 141.700 εκτάρια και έκτοτε υπολογίζεται να έχει μειωθεί κατά, τουλάχιστον, 1,5%. Τέσσερεις καλλιέργειες καλύπτουν το 77,5% της αγροτικής γης και πιο συγκεκριμένα τα σιτηρά καλύπτουν το 43,4%, τα κτηνοτροφικά φυτά το 15,5%, οι αμπελώνες το 11,0% και οι ελιές μαζί με τις χαρουπιές το 7,6%. Η μείωση της γεωργικής γης έχει επηρεάσει, κυρίως, τις καλλιέργειες των αμπελιών και των εσπεριδοειδών.

Ο αριθμός των γεωργικών εκμεταλλεύσεων ανέρχεται στις 45.000, με κάθε εκμετάλλευση να αποτελείται κατά μέσο όρο από 5 αγροτεμάχια συνολικής έκτασης 35 στρεμμάτων. Το μικρό μέγεθος και ο κατακερματισμός του αγροτικού κλήρου, δυσχεραίνουν την ορθή και αποδοτική διαχείριση των αγροτικών εκμεταλλεύσεων, ιδιαίτερα στις ημιορεινές

περιοχές. Τα σημαντικότερα γεωργικά προϊόντα που παράγει η Κυπριακή γη είναι: σιτηρά, πατάτες, σταφύλια, εσπεριδοειδή, λαχανικά και ελιές.

Όσον αφορά την καλλιέργεια βιολογικών προϊόντων, οι καλλιεργούμενες εκτάσεις ανέρχονται σε 3.200 εκτάρια και αποτελούν το 2,4% του συνόλου της γεωργικής γης. Οι πιο σημαντικές γεωργικές καλλιέργειες είναι οι ελιές (35%), τα σιτηρά (49) και τα αμπέλια (7%). Στις πλείστες των περιπτώσεων οι παραγόμενες ποσότητες είναι επαρκείς για την κάλυψη της εγχώριας κατανάλωσης, για μερικά «ελλειμματικά» προϊόντα γίνονται εισαγωγές και για κάποια άλλα πραγματοποιούνται εξαγωγές κυρίως στις χώρες της Ε.Ε.

α) Η **φυτική παραγωγή** περιλαμβάνει τα «κτηνοτροφικά φυτά» που καταλαμβάνουν τις μεγαλύτερες εκτάσεις (33,7 χιλιάδες εκτάρια περίπου), τα σιτηρά (31 χιλιάδες εκτάρια), τις ελιές (12 χιλιάδες εκτάρια), τα αμπέλια (8,8 χιλιάδες εκτάρια) και τα κατεξοχήν εξαγωγίμα προϊόντα, όπως πατάτες (4,9 χιλιάδες εκτάρια) και εσπεριδοειδή (4,9 χιλιάδες εκτάρια). Σε έκταση περίπου 2,1 χιλιάδων εκταρίων καλλιεργούνται πεπονοειδή και άλλα λαχανικά (ντομάτες, αγγούρια, φυλλώδη κλπ) ενώ σε ορεινές περιοχές φυλλοβόλα-οπωροφόρα δέντρα (πχ μηλιές, αχλαδιές, ροδακινιές, κερασιές κλπ.

Ως προς το θέμα της διατήρησης του περιβάλλοντος και της υπαίθρου οι τρεις πιο παραδοσιακές καλλιέργειες είναι οι ελιές, χαρουπιές και αμυγδαλιές. Οι ελιές πήραν τα τελευταία χρόνια ανάπτυξη με τη δημιουργία νέων αρδευόμενων φυτειών με αποτέλεσμα η έκταση της καλλιέργειας τους να ξεπερνά πλέον αυτή των εσπεριδοειδών. Με τη σειρά της, η παραγωγή ελαιολάδου έχει οδηγήσει σε σχετική αυτάρκεια και ακόμη σε εξαγωγές. Το ίδιο φαινόμενο, αλλά με πιο έντονο τρόπο, παρατηρείται στις πατάτες και τα εσπεριδοειδή. Αντίθετα εισάγονται σημαντικές ποσότητες σιτηρών. Η καλλιέργεια των εσπεριδοειδών συρρικνώνεται λόγω των διεθνών ανταγωνιστικών τιμών, της ανομβρίας (κλπ) και δημιουργείται έτσι η ανάγκη αναδιάρθρωσης κάποιων καλλιεργειών, όπως της πατάτας.

β) Η **κτηνοτροφική παραγωγή** αν και είναι αρκετά ανταγωνιστική, εν τούτοις κατά περιόδους αντιμετωπίζει εξειδικευμένα προβλήματα που σχετίζονται με κρούσματα αφθώδους πυρετού, την προσβολή μεγάλου αριθμού αιγοπροβάτων από την τρομώδη νόσο και τις μολυσμένες ζωτροφές, με αποτέλεσμα την ανίχνευση αφλατοξινών στο αγελαδινό γάλα. Η ανεπάρκεια της εγχώριας παραγωγής ζωτροφών και η, κατά συνέπεια, μεγάλη εξάρτηση από τις αγορές του εξωτερικού αποτελεί ένα πρόσθετο πρόβλημα για την κτηνοτροφία της Κύπρου, αφού επηρεάζει, δυσμενώς, την ανταγωνιστικότητά της. Τέλος η εναρμόνιση με τα ισχύοντα στην Ε.Ε., δημιουργεί νέες υποχρεώσεις στις μεγάλες κτηνοτροφικές μονάδες, κυρίως χοιροστάσια και βουστάσια, οι οποίες υποχρεούνται να χρησιμοποιούν τις βέλτιστες τεχνικές διαχείρισης αποβλήτων, κάτι που απαιτεί εξειδικευμένες επενδύσεις και αυξάνει το κόστος λειτουργίας τους.

Επίσης οι δύο κυριότεροι παραγωγοί γάλακτος, κατηγορούνται από τις τοπικές γαλακτοβιομηχανίες για μονοπωλιακές ή ολιγοπωλιακές πρακτικές με αποτέλεσμα η τιμή παραγωγού-προμηθευτή γάλακτος προς τη βιομηχανία να είναι από τις υψηλότερες στην Ε.Ε., αν όχι η υψηλότερη.

Η Κύπρος έχει αυτάρκεια χοιρινού κρέατος, κρέατος πουλερικών και αυγών. Παρά την ανάπτυξη, ο βαθμός αυτάρκειας στην αιγοπροβατοτροφία είναι γύρω στο 80%, ενώ μεγαλύτερη εξάρτηση από τις εισαγωγές έχει ο τομέας του βοδινού κρέατος. Οι μονάδες αγελαδοτροφείας είναι μεικτές, δηλαδή η παραγωγή γάλακτος και η πάχυνση μόσχων γίνονται στην ίδια μονάδα. Παρά τη σχετική αυτάρκεια στο φρέσκο γάλα, πραγματοποιούνται σημαντικές εισαγωγές γαλακτοκομικών προϊόντων.

Στη Κύπρο λειτουργούν 236 βουστάσια στα οποία γίνεται εκτροφή 55.000 βοοειδών περίπου, εκ των οποίων 24.000 γαλακτοφόρων αγελάδων. Στη χοιροτροφία λειτουργούν 95 οργανωμένα χοιροστάσια. Ο αριθμός αιγοπροβάτων ανέρχεται σε 451.000 περίπου.

Η **πτηνοτροφία** (102 πτηνοτροφικές μονάδες) αντιμετωπίζει ανταγωνισμό από τις μεγάλες και σύγχρονες πτηνοτροφικές μονάδες του Ισραήλ, που λόγω των διευκολύνσεων που παρέχει η Ε.Ε. στην χώρα αυτή, έχουν την δυνατότητα να ανταγωνισθούν τις αντίστοιχες Κυπριακές στην εσωτερική αγορά.

γ) Η **αλιεία** έχει περιορισμένη σημασία για την οικονομία της Κύπρου, λόγω του μικρού αλιευτικού πλούτου των Κυπριακών θαλασσών αλλά και της κατοχής, από την Τουρκία, των σημαντικότερων αλιευτικών πεδίων της Νήσου. Η συνολική ετήσια παραγωγή

της θαλάσσιας αλιείας ανέρχεται στους 1.900-2.000 τόνους. Η παραγωγή ψαριών από τις υδατοκαλλιέργειες γίνεται από μικρό αριθμό μονάδων που αποτελείται από 7 ιχθυοτροφεία πάχυνσης τσιπούρας και λαυρακιού, δύο ιχθυοτροφεία που ασχολούνται αποκλειστικά με την πάχυνση ερυθρού τόνου και 9 μικρές μονάδες που ασχολούνται με την παραγωγή πέστροφας. Η μισή περίπου παραγωγή, εξάγεται κυρίως στις χώρες της Ευρώπης.

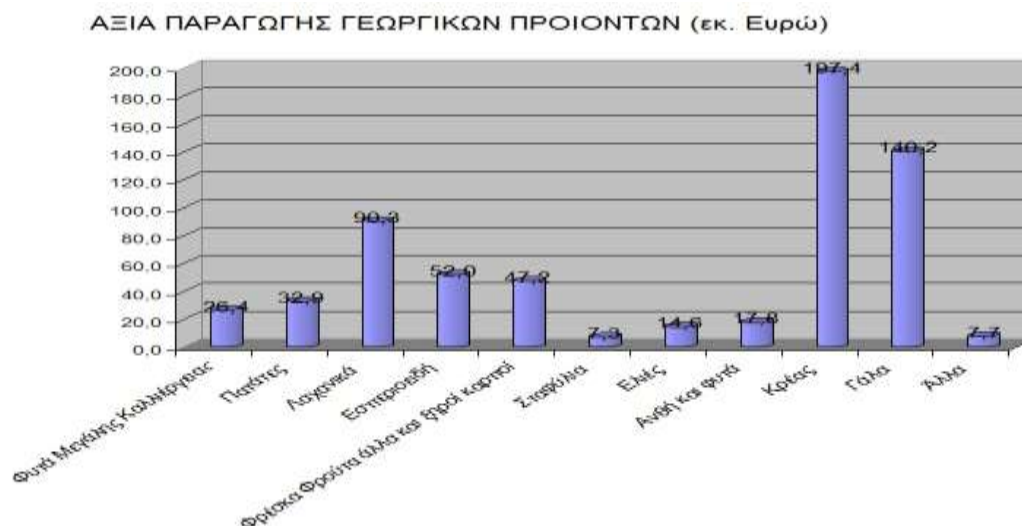
Ορισμένα από τα παραγόμενα αγροτικά προϊόντα εξάγονται προς τις χώρες της Ε.Ε., αλλά και προς τρίτες χώρες, κυρίως γειτονικές. Όπως προαναφέρθηκε, οι Κυπριακές πατάτες και τα εσπεριδοειδή είναι βασικά εξαγωγικά προϊόντα. Το 93-95% της παραγωγής κυπριακής πατάτας εξάγεται στις χώρες της Ε.Ε. και το υπόλοιπο προς τρίτες χώρες. Το 75% τουλάχιστον των ετήσιων εξαγωγών εσπεριδοειδών κατευθύνεται προς τις αγορές της Ε.Ε. και το υπόλοιπο προς τρίτες χώρες.

Η μεταποίηση των «γκρέιφρουτ» και η παραγωγή χυμών (κλπ) αποτελούσε για χρόνια μια από τις σημαντικότερες μορφές μεταποίησης γεωργικών προϊόντων. Η φθίνουσα όμως πορεία των εξαγωγών φρέσκων εσπεριδοειδών συντέινει επίσης στην αύξηση της μεταποίησης και των εξαγωγών της (πχ χυμοί εσπεριδοειδών). Όσον αφορά τις εισαγωγές-εξαγωγές μεταποιημένων εσπεριδοειδών αυτές αφορούν εισαγωγές χυμού πορτοκαλιού και εξαγωγές μεταποιημένων προϊόντων (χυμών και τεμαχίων) «γκρέιφρουτ», λεμονιού και πορτοκαλιού.

Τα οινοποιησίμα σταφύλια μεταποιούνται από τέσσερις οινοβιομηχανίες και τοπικά οινοποιεία. Παράγεται επίσης οινόπνευμα και άλλα προϊόντα, εξειδικευμένα και μη.

Η ζωική παραγωγή δεν επαρκεί για τις ανάγκες χώρας και για τον λόγο αυτό εισάγονται όλων των ειδών κρέατα από διάφορες χώρες, συμπεριλαμβανομένης και της Ελλάδας, από την οποία εισάγεται κυρίως πρόβειο κρέας. Το μοναδικό άξιο λόγου εξαγωγικό γαλακτοκομικό προϊόν της ζωικής παραγωγής είναι το χαλούμι. Το προϊόν αυτό παράγεται από μίγμα αγελαδινού και αιγοπρόβειου γάλακτος. Η μέση ετήσια παραγωγή χαλουμιού, είναι περί τους 12.000 τόνους, εκ των οποίων εξάγεται το 55% περίπου και αποφέρει έσοδα ύψους 41 εκατομ. ευρώ. Το Υπουργείο Εμπορίου, Βιομηχανίας και Τουρισμού έχει κατοχυρώσει το χαλούμι ως εμπορικό σήμα (Trade Mark) στο Ην. Βασίλειο, τις Η.Π.Α. και τον Καναδά, ενώ εκκρεμεί στις Βρυξέλλες ο φάκελος για εγγραφή του χαλουμιού ως προϊόντος Προστατευόμενης Ονομασίας Προέλευσης (ΠΟΠ).

Δεν υπάρχει ντόπια παραγωγή βουτύρου ή σκόνης γάλακτος. Τέλος αξιόλογη θεωρείται και η παραγωγή παραδοσιακών μεταποιημένων προϊόντων όπως χαλουμιού από αιγοπρόβειο γάλα, γλυκών από φρούτα, «σουτζούκου», αλλαντικών κλπ..

Πηγή: Στατιστική Υπηρεσία Κύπρου

Στο πλαίσιο της Κοινής Αγροτικής Πολιτικής (ΚΑΠ) για την περίοδο 2007-2013 θα διατεθούν κονδύλια στην Κύπρο συνολικού ύψους 162, 5 εκ. Ευρώ από το Ευρωπαϊκό Γεωργικό Ταμείο Αγροτικής Ανάπτυξης. Για την αξιοποίηση των πόρων αυτών, η Κύπρος συνέταξε το Εθνικό Στρατηγικό Σχέδιο Αγροτικής Ανάπτυξης, ως προς τους γενικούς

στρατηγικούς στόχους και τομείς, που εξειδικεύονται μέσω του Προγράμματος Αγροτικής Ανάπτυξης 2007-2013. Ο συνολικός προϋπολογισμός του Προγράμματος ανέρχεται σε 325 εκ. Ευρώ, από τα οποία 162,5 εκ. Ευρώ (δηλαδή το 50%), όπως προαναφέρθηκε, αποτελούν κοινοτική χρηματοδότηση. Επιπλέον ένα ποσό 55 εκ. Ευρώ αποτελεί κρατική ενίσχυση.

4. Ξένες επενδύσεις

4.1 Επενδυτικό Καθεστώς

Οι ξένοι επενδυτές μπορούν να συμμετέχουν σε όλους σχεδόν τους τομείς της οικονομίας μέχρι και 100%, είτε προέρχονται από χώρες της ΕΕ, είτε εκτός χωρών της ΕΕ. Για τους επενδυτές χωρών της ΕΕ δεν υφίσταται κανένας περιορισμός στην απόκτηση γης, κάτι που όμως δεν ισχύει για τους επενδυτές τρίτων χωρών. Στο Υπουργείο Εμπορίου Βιομηχανίας και Τουρισμού (ΥΕΒΤ) λειτουργεί εδώ και μερικά χρόνια η Υπηρεσία Μονοθυριδικής Πρόσβασης για την ταχεία σύσταση επιχειρήσεων (www.mcit.gov.cy).

Από τον Ιανουάριο του 2008, λειτουργεί, υπό την εποπτεία και την χρηματοδότηση του ΥΕΒΤ, ο Κυπριακός Οργανισμός Προώθησης Επενδύσεων (CIPA: www.cipa.org.cy), στο δωδεκαμελές Διοικητικό Συμβούλιο του οποίου συμμετέχουν δέκα άτομα από τον ιδιωτικό τομέα. Ο CIPA έχει επιφορτισθεί με την προώθηση της Κύπρου ως ελκυστικού επενδυτικού προορισμού και την προσέλκυση ξένου επιχειρηματικού κεφαλαίου για άμεσες επενδύσεις σε τομείς προτεραιότητας (τραπεζικές και χρηματοοικονομικές υπηρεσίες, λογιστικές-νομικές υπηρεσίες, τεχνολογίες πληροφορικής και τηλεπικοινωνιών, ναυτιλία, ανανεώσιμες πηγές ενέργειας, έρευνα και ανάπτυξη, εκπαίδευση, υπηρεσίες υγείας, τουρισμός), την διευκόλυνση νέων επενδυτών να υλοποιήσουν χωρίς καθυστέρηση τις επενδύσεις τους αντιμετωπίζοντας ενδεχόμενα ζητήματα γραφειοκρατίας, την διατύπωση προτάσεων με στόχο την διενέργεια των απαραίτητων μεταρρυθμίσεων που βελτιώνουν το επιχειρηματικό κλίμα και την εικόνα της Κύπρου ως διεθνούς επιχειρηματικού κέντρου κλπ.. Για την περίοδο 2009-2010 εφαρμόστηκαν συγκεκριμένα προγράμματα για υποψήφιους επενδυτές με στόχευση στους ακόλουθους τομείς: Χρηματοπιστωτικός, Ναυτιλία, Επικοινωνίες, Ενέργεια, Τουρισμός, Εκπαίδευση, Περίθαλψη, Έρευνα και Τεχνολογία.

Στο φιλόδοξο πλαίσιο της προσέλκυσης ξένων επενδύσεων σε τομείς προηγμένης τεχνολογίας (εισαγωγή τεχνογνωσίας), της δημιουργίας ευκαιριών απασχόλησης σε τομείς όπου υπάρχει ανεργία, της αύξησης των εξαγωγών βιομηχανικών προϊόντων, της εισαγωγής ξένου συναλλάγματος και της αξιοποίησης της γεωγραφικής ζώνης της Κύπρου, όπως προαναφέρθηκε, έχει συσταθεί (Ν.69/1975, Κανονισμός 276/1981, Τελωνειακοί Κανονισμοί ΕΕ) και λειτουργεί, υπό την αιγίδα του Υπουργείου Εμπορίου και Βιομηχανίας, **η Ελεύθερη Ζώνη της Λάρνακας**, που βρίσκεται εννιά χλμ. από το λιμάνι της Λάρνακας και έξι χλμ. από το αεροδρόμιο της πόλης.

Σε ό,τι αφορά τα κίνητρα που χορηγούνται για την εγκατάσταση επιχειρήσεων στην ανωτέρω Ελεύθερη Ζώνη, σημειώνουμε :

- την κατάργηση των εισαγωγικών δασμών και φόρων για αγαθά που εισάγονται στην Ελεύθερη Ζώνη καθώς και
- το κόστος ενοικίασης χώρου για βιομηχανική παραγωγή εντός της Ζώνης, που ανέρχεται στο συμβολικό ποσό της μιας Κυπριακής Λίρας (1,71 Ευρώ περίπου) για την πρώτη πενταετία ενώ το ετήσιο κόστος ενοικίασης χώρου, μετά την πενταετία, ανέρχεται σε 525 Κυπριακές Λίρες (896 ευρώ)/στρέμμα.

Σε όλους τους διαθέσιμους χώρους εντός της Ελεύθερης Ζώνης, η εγκατάσταση ηλεκτρικού ρεύματος και τηλεφωνικών γραμμών είναι δωρεάν. Αρμόδιο για τη διαδικασία ενοικίασης βιομηχανικού χώρου, διάρκειας 99 ετών, είναι το Κυπριακό Υπουργείο Εμπορίου και Βιομηχανίας (www.mcit.gov.cy). Σύμφωνα πάντως με πρόσφατες δηλώσεις του Υπουργού Εμπορίου εξετάζεται το ενδεχόμενο να μετατραπεί η ζώνη Ελευθέρου Εμπορίου της Λάρνακας σε Βιομηχανική Ζώνη, προκειμένου να εγκατασταθούν οι παραγωγικές μονάδες κυπριακών εταιρειών, αφού οι αρχικοί σκοποί της ζώνης εμπορίου δεν φαίνεται να ευοδώθηκαν.

Η γεωπολιτική θέση της Κύπρου, η οποία προσφέρει πρόσβαση τόσο σε κοινοτικές επιχειρήσεις όσο και σε επιχειρήσεις που προέρχονται από τρίτες -εκτός ΕΕ- χώρες, καθώς και το ευνοϊκότατο, σε πανευρωπαϊκό επίπεδο, φορολογικό καθεστώς (ο εταιρικός φόρος δεν ξεπερνά το 10%), αποτελούν τους κυριότερους λόγους που καθιστούν την Κυπριακή αγορά πόλο έλξης των ξένων επιχειρήσεων.

Η Κύπρος διαθέτει δύο διεθνή αεροδρόμια στη Λάρνακα και την Πάφο και ένα ευρύ δίκτυο συνδέσεων με Ευρώπη, Μέση Ανατολή και Ασία που εξυπηρετείται από περισσότερους από 100 διεθνείς αερομεταφορείς. Λόγω του καλού δικτύου συνδέσεων, αποτελεί διαμετακομιστικό κέντρο εμπορευματικών αερομεταφορών για την ευρύτερη περιοχή. Στον τομέα των λιμενικών υποδομών, διαθέτει δύο λιμάνια για εμπορευματική και επιβατική χρήση στη Λεμεσό και τη Λάρνακα και ένα αποκλειστικά για βιομηχανική χρήση. Λειτουργούν, επίσης, τρεις τερματικοί σταθμοί καυσίμων σε Λάρνακα, Δεκέλεια και Μονή. Το οδικό δίκτυο είναι ανεπτυγμένο, εκτεινόμενο σε 12.280 χλμ..

Πέραν των ανωτέρω, η Κύπρος προσπαθεί συνεχώς να προσελκύσει ξένους επενδυτές, προβάλλοντας την καλή ποιότητα ζωής, τη γεωγραφική της θέση, την ένταξή της στην ΕΕ, και τις εξαιρετικά καλές θέσεις που κατέχει στην παγκόσμια κατάταξη στους δείκτες ανταγωνιστικότητας, διαφθοράς, επιχειρηματικότητας και απόδοσης ΑΞΕ, που εμφανίζονται στους Πίνακες που ακολουθούν. Κρίνεται σκόπιμο, ωστόσο, να σημειωθεί ότι και στους τέσσερις αυτούς δείκτες η χώρα εμφανίζεται, το 2010, να χάνει θέσεις στη γενική κατάταξη σε σχέση με το 2009.

ΔΕΙΚΤΗΣ ΑΝΤΑΓΩΝΙΣΤΙΚΟΤΗΤΑΣ GCI		
Χώρα*	Κατάταξη	
	2010-2011	2009-2010
Ελβετία	1	1
Σουηδία	2	4
ΗΠΑ	4	2
Γερμανία	5	7
Ισραήλ	24	27
ΚΥΠΡΟΣ	40	34
Τουρκία	61	61
Βουλγαρία	71	76
ΕΛΛΑΔΑ	83	71
Αλβανία	88	96
Συρία	97	94
Λιβύη	100	88

Πηγή: World Economic Forum

(*) Σύνολο 139 χωρών

ΔΕΙΚΤΗΣ ΔΙΑΦΘΟΡΑΣ CPI		
Χώρα*	Κατάταξη	
	2010	2009
Δανία	1	2
Σουηδία	4	3
Ελβετία	8	5
Γερμανία	15	14
ΗΠΑ	22	19
ΚΥΠΡΟΣ	28	27
Ισραήλ	30	32
Τουρκία	56	61
πΓΔΜ	62	71
Ρουμανία	69	71
Βουλγαρία	72	71
ΕΛΛΑΔΑ	78	71
Αίγυπτος	98	111
Συρία	127	126
Ρωσία	154	146

Πηγή: Transparency International

(*) Σύνολο 180 χωρών

ΔΕΙΚΤΗΣ ΕΠΙΧΕΙΡΗΜΑΤΙΚΟΤΗΤΑΣ (Ease of Doing Business Index)		
Χώρα*	Κατάταξη	
	2010	2009
Σιγκαπούρη	1	1
Ηνωμένο Βασίλειο	4	4
ΗΠΑ	5	5
Δανία	6	6
Ιρλανδία	8	9
ΚΥΠΡΟΣ	37	35
πΓΔΜ	38	36
Ρουμανία	56	54
Τουρκία	65	60
Ιταλία	80	76
Αλβανία	82	81
ΕΛΛΑΔΑ	109	97
Ρωσία	123	116
Βραζιλία	127	124

Πηγή: World Bank

(*) Σύνολο 183 χωρών

ΔΕΙΚΤΗΣ ΑΠΟΔΟΣΗΣ FDIs		
Χώρα*	Κατάταξη	
	2010	2009
Λουξεμβούργο	1	1
Χονγκ - Κονγκ	2	3
ΚΥΠΡΟΣ	8	4
Βουλγαρία	42	27
πΓΔΜ	56	79
Αίγυπτος	57	56
Ισραήλ	68	75
Γερμανία	104	110
Γαλλία	105	105
Τουρκία	108	102
Σουηδία	109	71
ΕΛΛΑΔΑ	119	122
Ιταλία	126	115
Ελβετία	140	33

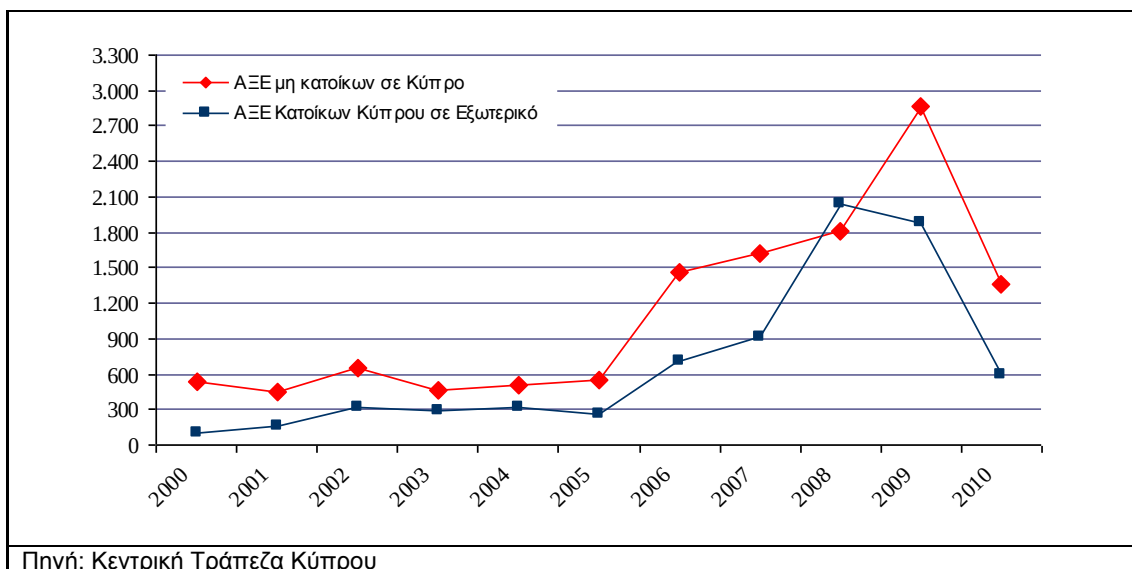
Πηγή: UNCTAD

(*) Σύνολο 141 χωρών

4.2 Άμεσες Ξένες Επενδύσεις (ΑΞΕ)

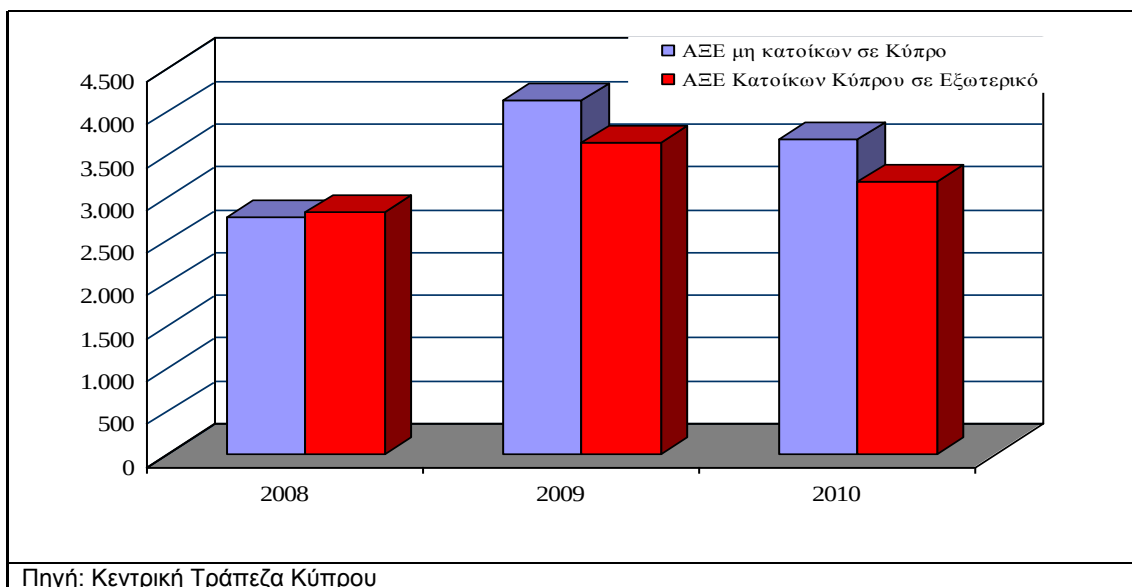
Σύμφωνα με τα στατιστικά στοιχεία της Κεντρικής Τράπεζας Κύπρου, οι Άμεσες Ξένες Επενδύσεις (ΑΞΕ) στην Κύπρο ανήλθαν, το 2010, στα 1.356,5 εκ. ευρώ, σημειώνοντας σημαντική πτώση σε σχέση με το 2009 (2.872,8 εκ. ευρώ), ενώ μεγάλη ήταν η μείωση και των κυπριακών ΑΞΕ στο εξωτερικό, καθώς περιορίστηκαν σε 593,6 εκ. ευρώ από 1.874,7 εκ. ευρώ το 2009.

ΆΜΕΣΕΣ ΞΕΝΕΣ ΕΠΕΝΔΥΣΕΙΣ: ΕΙΣΡΟΕΣ – ΕΚΡΟΕΣ 2000 – 2010 (ΕΚ. ΕΥΡΩ)

Επισημαίνεται, πάντως, ότι εάν συνυπολογιστούν και οι οντότητες χωρίς φυσική παρουσία το ποσό των ΑΞΕ στην Κύπρο (το 2010) ανήλθε σε 3.669,6 εκ. ευρώ έναντι 4.121,5 εκ. ευρώ το προηγούμενο έτος. Αντιστοίχως, όσον αφορά στις κυπριακές ΑΞΕ στο εξωτερικό (συν/νων οντοτήτων χωρίς φυσική παρουσία) το ποσό ανήλθε σε 3.186,1 εκ. ευρώ έναντι 3.636,4 εκ. ευρώ το 2009.

**ΑΜΕΣΕΣ ΞΕΝΕΣ ΕΠΕΝΔΥΣΕΙΣ ΣΥΜ/ΝΩΝ ΟΝΤΟΤΗΤΩΝ ΧΩΡΙΣ ΦΥΣΙΚΗ ΠΑΡΟΥΣΙΑ:
ΕΙΣΡΟΕΣ – ΕΚΡΟΕΣ 2008 – 2010 (ΕΚ. ΕΥΡΩ)**

Παρά τα ανωτέρω αρνητικά στοιχεία ως προς την προσέλκυση ΑΞΕ στην Κύπρο, σημειώνουμε ότι, σύμφωνα με στοιχεία του κυπριακού Υπουργείου Εσωτερικών, το 2010, αυξήθηκε σημαντικά ο αριθμός των **εκατομμυριούχων επενδυτών από τρίτες χώρες** που πολιτογραφήθηκαν Κύπριοι πολίτες. Αναλυτικότερα, από το 2008 (οπότε ετέθη σε ισχύ η διαδικασία απόκτησης κυπριακής υπηκοότητας με ταχείες διαδικασίες, επί τη βάσει συγκεκριμένων οικονομικών κριτηρίων) έως το 2010, έχουν πολιτογραφηθεί Κύπριοι συνολικά 57 εκατομμυριούχοι (κυρίως από Ρωσία και Ουκρανία), εκ των οποίων οι 26 έλαβαν την υπηκοότητα το 2010. Θετικό ενδεικτικό στοιχείο αποτελεί, επίσης, η αύξηση κατά 18,3% των αιτήσεων για εγγραφές νέων εταιρειών (από 16.231 το 2009 σε 19.201 το 2010), καθώς θεωρείται ότι αφορά, σε μεγάλο βαθμό, σε εταιρείες ξένων συμφερόντων.

Οι σημαντικότερες επενδύσεις κατά την τελευταία διετία αφορούν στον τομέα της ενέργειας:

Η επένδυση της αμερικανικής εταιρείας NOBLE ENERGY (ύψους 1,48 δισ. ευρώ) αφορά στις υποθαλάσσιες έρευνες για κοιτάσματα υδρογονανθράκων στο οικοπέδο 12 της κυπριακής Αποκλειστικής Οικονομικής Ζώνης. Σύμφωνα με τον Διευθυντή της εταιρείας στην Κύπρο, εφόσον οι θετικές προσδοκίες ευοδωθούν, το πιο αποτελεσματικό μέσο για την εκμετάλλευση των κοιτασμάτων φυσικού αερίου αποτελεί η κατασκευή μονάδας υγροποιημένου φυσικού αερίου (LNG). Το κόστος μίας τέτοιας επένδυσης (για παραγωγή 5 εκ. τόνων LNG ετησίως) υπολογίζεται ότι ανέρχεται σε 10 δισ. USD και ο χρόνος κατασκευής της μονάδας σε 3-4 χρόνια.

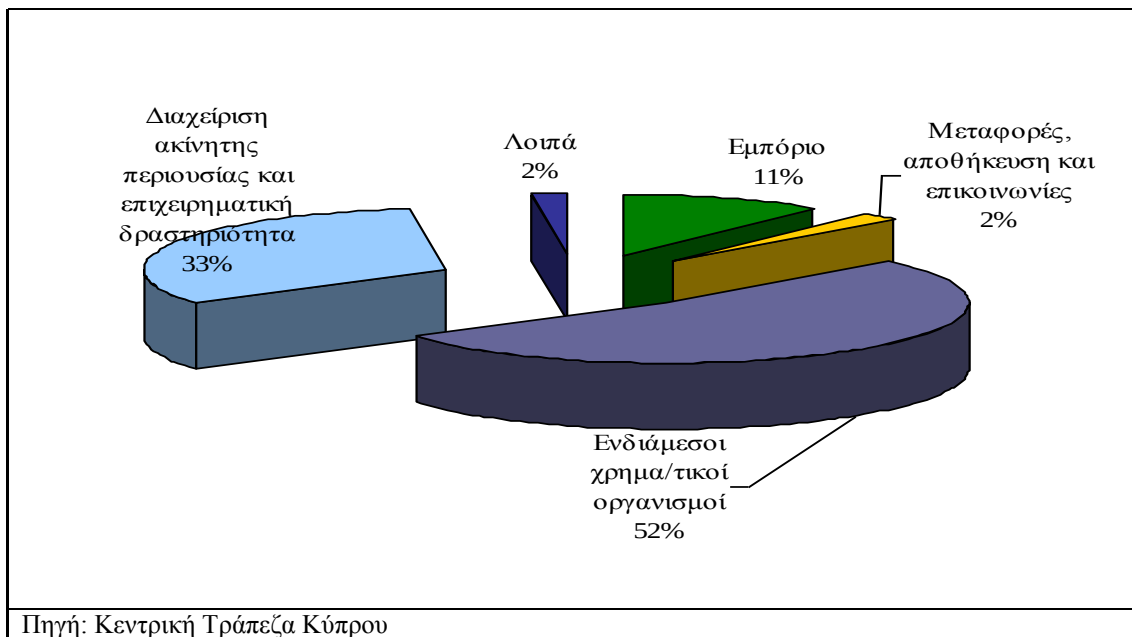
Ιδιαίτερο ενδιαφέρον συγκεντρώνει και η κατασκευή του αιολικού πάρκου Ορείτες στην Πάφο. Τη διαχείριση του έργου ανέλαβε η εταιρεία δανικών συμφερόντων DK WIND SUPPLY LTD και την άντληση των απαραίτητων κεφαλαίων η PLATINA PARTNERS LLP (το έργο χρηματοδοτήθηκε κατά 50% από την Ευρωπαϊκή Τράπεζα Επενδύσεων). Η συνολική παραγωγική ισχύς του πάρκου ανέρχεται σε 82 MW (με δυνατότητα να ανέλθει στα 140 MW), που αντιστοιχεί στο 10% της συνολικής παραγωγικής δυναμικότητας της Κύπρου.

Στον τομέα των κατασκευών επισημαίνουμε το έργο “Limassol Landmark”, το οποίο θα περιλαμβάνει 233 παραθεριστικές κατοικίες με θέα στη θάλασσα, 14 εμπορικές μονάδες και υπηρεσίες υποστήριξης επιχειρηματικής δραστηριότητας. Το “Limassol Landmark”, το οποίο αναμένεται να είναι το υψηλότερο κτίριο της Λεμεσού, υπολογίζεται ότι θα κοστίσει 370 εκ. ευρώ, ενώ στην επένδυση συμμετέχουν, εκτός από την κυπριακή εταιρεία “Pafilia”, δύο ρωσικοί και ένας νορβηγικός όμιλος εταιρειών. Επιπλέον, ιδιαίτερη σημασία δίδεται στην επενδυτική συμφωνία Κύπρου – Κατάρ της 21^{ης} Απριλίου 2010. Η εν λόγω συμφωνία

προβλέπει την ανάληψη επένδυσης από το Κατάρ για την ανάπτυξη γης στο κέντρο της Λευκωσίας (κατασκευή ξενοδοχειακού και εμπορικού συγκροτήματος).

Λαμβάνοντας υπ' όψιν τα υφιστάμενα στατιστικά στοιχεία, ο κύριος όγκος των ΑΞΕ στην Κύπρο αφορά σε παροχή χρηματοοικονομικών υπηρεσιών (8.856 εκ. ευρώ, ήτοι 52% επί του συνόλου ΑΞΕ), ενώ στη δεύτερη θέση βρίσκονται οι συμβουλευτικές υπηρεσίες διαχείρισης ακίνητης περιουσίας, νομικής και λογιστικής φύσης (5.492,7 εκ. ευρώ, ήτοι 33% επί του συνόλου ΑΞΕ).

ΘΕΣΕΙΣ ΑΞΕ ΚΑΤΑ ΟΙΚΟΝΟΜΙΚΗ ΔΡΑΣΤΗΡΙΟΤΗΤΑ

4.3 Φορολόγηση-νομική μορφή-χαρακτηριστικά κυπριακών εταιρειών

Σύμφωνα με την φορολογική μεταρρύθμιση της 1.1.2003, ένα φυσικό ή νομικό πρόσωπο φορολογείται σύμφωνα με την κυπριακή νομοθεσία μόνο εάν διαμένει στη Κύπρο για περισσότερες από 183 ημέρες τον χρόνο (φυσικό πρόσωπο) ή εάν η διεύθυνση και ο έλεγχος της εταιρείας διεξάγονται στην Κυπριακή Δημοκρατία.

Σε κάθε νομικό ή φυσικό πρόσωπο, που είναι κάτοικος Κύπρου, για κάθε φορολογικό έτος επιβάλλεται φόρος στο εισόδημα που αποκτάται ή προκύπτει από πηγές τόσο εντός όσο και εκτός της Κύπρου (κέρδη, μισθούς, μερίσματα, τόκους, συντάξεις, ενοίκια, δικαιώματα πνευματικής ιδιοκτησίας κ.ά.).

Η απλή εγγραφή της εταιρείας στη Κύπρο δεν συνεπάγεται και την φορολόγησή της σύμφωνα με την κείμενη νομοθεσία, ούτε την δυνατότητα να απολαμβάνει οποιασδήποτε ευνοϊκής διάταξης από τις συμφωνίες αποφυγής διπλής φορολογίας που έχει συνάψει η Κύπρος, εάν η διαχείρισή της δεν διεξάγεται στη Κύπρο.

Στην περίπτωση που η διαχείριση της εταιρείας δεν γίνεται στη Κύπρο τότε η εταιρεία αυτή είναι υποχρεωμένη να καταβάλλει φόρο, κατά την κυπριακή νομοθεσία, για τα εισοδήματα που προκύπτουν από τις δραστηριότητές της στη Κύπρο.

Σύμφωνα με την κείμενη νομοθεσία, οι σημαντικότερες νομικές μορφές των κυπριακών εταιρειών είναι: η ιδιωτική μετοχική εταιρεία περιορισμένης ευθύνης (περιορισμένο δικαίωμα μεταβίβασης μετοχών, αριθμός μετόχων έως 50), η δημόσια μετοχική εταιρεία περιορισμένης ευθύνης, χωρίς, όμως, τους περιορισμούς της ιδιωτικής μετοχικής εταιρείας και με την δυνατότητα εισαγωγής της προς διαπραγμάτευση στο Χρηματιστήριο Αξιών Κύπρου.

Η συνηθέστερη μορφή εταιρειών στη Κύπρο είναι η **ιδιωτική μετοχική εταιρεία περιορισμένης ευθύνης**, που έχει όλα τα βασικά χαρακτηριστικά της ελληνικής ανώνυμης εταιρείας και όχι της ελληνικής ΕΠΕ. Συστήνεται με υπογραφή, από τους ιδρυτές της ή

εξουσιοδοτημένους αντιπροσώπους τους, του ιδρυτικού εγγράφου (περιέχει υποχρεωτικά την επωνυμία, τους σκοπούς, την ευθύνη των μελών και το ύψος του μετοχικού κεφαλαίου) και του καταστατικού της. Τα έγγραφα αυτά κατατίθενται στο Τμήμα Εφόρου Εταιρειών του Υπουργείου Εμπορίου προκειμένου να εγγραφεί στο Μητρώο Εταιρειών.

Ενδεικτικά αναφέρουμε ότι το κόστος σύστασης μιας απλής κυπριακής εταιρείας περιορισμένης ευθύνης με μετοχές, ανέρχεται σε 1.000-1.200 ευρώ και τα βασικά έξοδα νομικής αντιπροσώπευσης (υπηρεσία διευθυντών, εγγεγραμμένου γραφείου, γραμματέα) σε 1.000 ευρώ ετησίως. Ειδικότερα το κόστος της εγγραφής της εταιρείας περιορισμένης ευθύνης με μετοχικό κεφάλαιο, στο Τμήμα Εφόρου Εταιρειών και Επίσημου Παραλήπτη του κυπριακού Υπουργείου Εμπορίου και Βιομηχανίας, ανέρχεται στα 102,52 ευρώ συν ποσοστό 0,6% επί του ονομαστικού κεφαλαίου της εταιρείας (βλ. ιστοσελίδα του Τμήματος Εφόρου Εταιρειών του Κυπριακού Υπουργείου Εμπορίου, Βιομηχανίας και Τουρισμού, www.mcit.gov.cy).

Ο ελάχιστος αριθμός των ιδρυτών/μετόχων είναι ένας, ενώ ο κάθε μέτοχος θα πρέπει να γνωστοποιεί τα πλήρη στοιχεία του (πλήρες όνομα, διεύθυνση, εθνικότητα, επάγγελμα, αριθμός μετοχών). Ο διορισμός γραμματέα -επιφορτισμένου με την ετοιμασία και καταχώρηση της ετήσιας έκθεσης στον Έφορο Εταιρειών, την τήρηση των πρακτικών των συνελεύσεων και συνεδριάσεων, την ετοιμασία των ψηφισμάτων και την καταχώρηση των αλλαγών στον Έφορο Εταιρειών- είναι δεσμευτική από τον κείμενη νομοθεσία. Όσον αφορά στο ύψος του μετοχικού κεφαλαίου δεν υφίσταται σχετική πρόβλεψη. Είθισται το ελάχιστο αρχικό μετοχικό κεφάλαιο να καθορίζεται σε 100 ευρώ, διαιρεμένο σε ισάριθμες μετοχές. Η διαδικασία σύστασης εταιρείας διαρκεί μόνο λίγες ημέρες.

Πέρα από τον χαμηλότερο φορολογικό συντελεστή (**10% επί των κερδών**) που ισχύει στις χώρες-μέλη της ΕΕ, η σύσταση ιθύνουσας εταιρείας στη Κύπρο με σκοπό τον καλύτερο φορολογικό προγραμματισμό της επιχείρησης, παρουσιάζει, μεταξύ άλλων, τα εξής **πλεονεκτήματα**:

- Η παρακράτηση φόρου στα εξερχόμενα από την κυπριακή εταιρεία μερίσματα, προς μέτοχο που δεν είναι κάτοικος Κύπρου, είναι μηδενική
- Δεν υφίσταται φόρος κεφαλαιουχικών κερδών εκτός από κέρδη που προκύπτουν από την διάθεση ακίνητης περιουσίας που βρίσκεται στη Κύπρο ή κερδών από διάθεση μετοχών, που αντιπροσωπεύουν ακίνητη περιουσία στη Κύπρο
- Υπάρχει η δυνατότητα πραγματοποίησης πληρωμών, διανομής μερισμάτων και κερδών, τόκων και δικαιωμάτων στο εξωτερικό χωρίς καμία φορολογική επιβάρυνση
- Πλήρης απελευθέρωση στη διακίνηση κεφαλαίων και πληρωμών.

Συμβάσεις για την αποφυγή διπλής φορολογίας

Το γεγονός ότι η Κύπρος αποτελεί σήμερα την ελκυστικότερη ευρωπαϊκή χώρα για επενδυτές από τρίτες χώρες οφείλεται - πέραν των χαμηλών φορολογικών συντελεστών - και στο ότι διαθέτει ένα εκτεταμένο δίκτυο συμφωνιών αποφυγής διπλής φορολογίας, το οποίο καλύπτει τις ακόλουθες 45 χώρες: Αίγυπτος, Άγιος Μαρίνος, Αρμενία, Αυστρία, Αζερμπαϊτζάν, Βέλγιο, Βουλγαρία, Γαλλία, Γερμανία, Δανία, Ελλάδα, Ηνωμένο Βασίλειο, ΗΠΑ, Ινδία, Ιρλανδία, Ιταλία, Καναδάς, Κατάρ, Κίνα, Κιργιστάν, Κουβέιτ, Λευκορωσία, Λίβανος, Μάλτα, Μαυρίκιος, Μαυροβούνιο, Μολδαβία, Ν. Αφρική, Νορβηγία, Ουγγαρία, Ουζμπεκιστάν, Ουκρανία, Πολωνία, Ρουμανία, Ρωσία, Σερβία, Σεϋχέλλες, Σλοβακία, Σλοβενία, Σουηδία, Σιγκαπούρη, Συρία, Τατζικιστάν, Ταϊλάνδη και Τσεχία.

Σύμφωνα με τις ανωτέρω συμφωνίες, ο φόρος που επιβάλλεται στη μία χώρα δίνεται ως πίστωση στο φόρο που επιβάλλεται στη χώρα στην οποία διαμένει ο φορολογούμενος, με αποτέλεσμα ο φορολογούμενος να μην επιβαρύνεται με ψηλότερο φορολογικό συντελεστή, από τον συντελεστή της χώρας με τον πιο ψηλό συντελεστή φόρου.

Συντελεστές φορολόγησης εισοδήματος φυσικών και νομικών προσώπων

Για τις εταιρείες, όπως ήδη σημειώθηκε, ο φορολογικός συντελεστής είναι 10% επί των κερδών, ενώ για τα **φυσικά πρόσωπα** ο συντελεστής φορολόγησης κυμαίνεται ως εξής :

- Για φορολογητέο εισόδημα 0-19.500 ευρώ : 0%

- Για φορολογητέο εισόδημα 19.500-28.000 ευρώ : 20% ήτοι φόρος 1.700 ευρώ
- Για φορολογητέο εισόδημα 28.000-36.300 ευρώ : 25% ήτοι φόρος 2.075 ευρώ επιπλέον και αθροιστικά 3.775 (1.700+2.075) ευρώ.
- Για φορολογητέο εισόδημα πάνω από 36.300 ευρώ : 30%.
- Σημειώνουμε ότι τόσο για τα φυσικά όσο και τα νομικά πρόσωπα, τα εισοδήματα από μερίσματα καθώς και τα κέρδη από διάθεση τίτλων απαλλάσσονται από την φορολόγηση.

Ειδικοί φορολογικοί συντελεστές

- Για **δικαιώματα πνευματικής ιδιοκτησίας**, άλλων δικαιωμάτων εκμεταλλεύσεως, αποζημιώσεως ή άλλου εισοδήματος που αποκτάται από πηγές εντός της Κύπρου από πρόσωπο μη κάτοικο Κύπρου, η παρακράτηση φόρου ανέρχεται σε 10%.
- Οι **ναυτιλιακές εταιρείες**, βάσει της νέας ναυτιλιακής νομοθεσίας από 1.1.2010, φορολογούνται αποκλειστικά με βάση την χωρητικότητα (tonnage) των πλοίων ως εξής : οι πρώτοι 1.000 τόνοι με 0,365 ευρώ/τόνο, οι επόμενοι 9.000 με 0,3103 ευρώ/τόνο, οι επόμενοι 15.000 με 0,2008 ευρώ/τόνο, οι επόμενοι 15.000 με 0,1278 ευρώ/τόνο και κάθε τόνος επιπλέον των 40.000 με 0,073 ευρώ/τόνο.
- Το ακαθάριστο ποσό οποιουδήποτε μισθώματος για την προβολή **κινηματογραφικών ταινιών** στη Κύπρο, που αποκτάται από πρόσωπο μη κάτοικο Κύπρου, η παρακράτηση φόρου ανέρχεται σε 5%
- Το ακαθάριστο ποσό που αποκτάται από **μη κάτοικο Κύπρου από την άσκηση στη Κύπρο οποιουδήποτε επαγγέλματος ή επιτηδεύματος** ή από υπηρεσίες ψυχαγωγίας στο κοινό περιλαμβανομένων και ποδοσφαιρικών ομάδων και άλλων αθλητικών αποστολών, υπόκειται σε παρακράτηση φόρου 10%.
- Η **έκτακτη αμυντική εισφορά** επιβάλλεται **στους τόκους των καταθέσεων** σε ποσοστό 10% (φυσικά και νομικά πρόσωπα), στα μερίσματα που λαμβάνονται από φυσικά πρόσωπα από εταιρεία κάτοικο Κύπρου σε ποσοστό 15%, στα μερίσματα από το εξωτερικό που εισπράττονται από φυσικά πρόσωπα σε ποσοστό 15%. Εάν τα μερίσματα εισπράττονται από εταιρεία τότε αυτά απαλλάσσονται από την καταβολή της έκτακτης αμυντικής εισφοράς. Η απαλλαγή δεν εφαρμόζεται όταν η εταιρεία που καταβάλλει το μέρισμα επιδίδεται, σε ποσοστό πάνω από 50%, σε δραστηριότητες οι οποίες απολήγουν σε εισόδημα από επένδυση ή η επιβάρυνση του αλλοδαπού φόρου πάνω στο εισόδημα της εταιρείας που καταβάλλει το μέρισμα είναι σημαντικά χαμηλότερη από την φορολογική επιβάρυνση της εταιρείας που λαμβάνει το μέρισμα στη Κύπρο.
- Όσον αφορά στους συντελεστές του **φόρου προστιθέμενης αξίας (ΦΠΑ)**, αυτοί κυμαίνονται από 0-15%. Ειδικότερα τα προϊόντα και οι υπηρεσίες που υπάγονται στους συντελεστές αυτούς έχουν ως εξής :

-0% : Εξαγωγές, παραδόσεις τροφίμων (εκτός αν η παράδοση τους γίνεται στα πλαίσια επισιτισμού), παραδόσεις φαρμάκων και εμβολίων, προμήθειες από το εξωτερικό για διαμεσολάβηση σε εισαγωγές/εξαγωγές στην/από την Κύπρο, διεθνείς αεροπορικές και θαλάσσιες μεταφορές προσώπων και αγαθών και συνδεδεμένες υπηρεσίες (εξαιρούνται οι ενδοκοινοτικές μεταφορές αγαθών), υπηρεσίες διαχείρισης πλοίων, παραδόσεις αγαθών που προορίζονται να τοποθετηθούν σε Αποθήκες Αρχής Λιμένων/Τελωνείου/αποταμίευσης/ ελεύθερες ζώνες ή τελωνειακό καθεστώς/καθεστώς προσωρινής εισαγωγής ή διαμετακόμισης, παραδόσεις αγαθών που προορίζονται να ενσωματωθούν σε εξέδρες γεωτρήσεων, παραδόσεις αγαθών μετά την εισαγωγή τους αλλά πριν τον εκτελωνισμό τους.

-5% : Παραδόσεις ζωοτροφών, περιλαμβανομένων των τροφών για πτηνά και ψάρια, λιπασμάτων και φυτοφαρμάκων, υπηρεσίες οδοκαθαρισμού, αποκομιδής και ανακύκλωσης απορριμμάτων, υπηρεσίες καλλιτεχνών και τα δικαιώματά τους, υπηρεσίες ανακαίνισης και επισκευής ιδιωτικών κατοικιών, παραδόσεις νερού,

βιομηχανοποιημένων ποτών και φρουτοποτών εξαιρουμένων των αναψυκτικών, οινοπνευματωδών, παράδοση υγραερίου, εφημερίδες, περιοδικά, βιβλία και παρόμοια προϊόντα, παραδόσεις παγωτών, αλατισμένων ή πικάντικων προϊόντων από δημητριακά ή πατάτα καθώς και αλατισμένους ή πικάντικους ξηρούς καρπούς, παραδόσεις φαρμάκων και εμβολίων εξαιρουμένων αυτών που υπόκεινται στον μηδενικό συντελεστή.

-8% : Μεταφορά επιβατών και των αποσκευών τους με ταξί, υπηρεσίες εστιατορίων και άλλες υπηρεσίες επισιτισμού, εξαιρουμένης της πώλησης οινοπνευματωδών ποτών, διαμονή σε ξενοδοχεία, τουριστικά καταλύματα και παρόμοιους χώρους, συμπεριλαμβανομένης και της παροχής καταλύματος διακοπών, θαλάσσια εγχώρια μεταφορά επιβατών και των αποσκευών τους.

-15% : Όλες οι παραδόσεις αγαθών ή παροχές υπηρεσιών, εκτός αν φορολογούνται με άλλο συντελεστή ή εξαιρούνται (εξαιρούνται τα ενοίκια, οι παραδόσεις ακίνητης ιδιοκτησίας εκτός πωλήσεων νέων κτηρίων, οι ασφαλιστικές και χρηματοοικονομικές υπηρεσίες, οι ιατρικές υπηρεσίες και οι υπηρεσίες εκπαίδευσης).

Στο πλαίσιο των μέτρων της κυπριακής κυβέρνησης για την αντιμετώπιση της παρούσας κρίσης, περιλαμβάνεται και η αύξηση του ΦΠΑ κατά 2 μονάδες.

Η διαχρονική φορολογική πολιτική των διαδοχικών κυπριακών κυβερνήσεων συνέβαλε τα μέγιστα στη προσέλκυση ξένων εταιριών και κεφαλαίων στη Κύπρο κατά τη τελευταία εικοσαετία. Όμως κατά τη παρούσα διεθνή οικονομική κρίση, κυρίως στην Ευρωζώνη, οιαδήποτε συζήτηση (πχ δημιουργία ενιαίας οικονομικής πολιτικής στην Ευρωζώνη) που μπορεί να έχει επιπτώσεις στην αύξηση της εταιρικής φορολογίας των Κ-Μ και συνεπώς και στην Κύπρο, δημιουργεί τεράστια ανησυχία στους Κύπριους ιθύνοντες, τραπεζίτες, δικηγόρους, διεθνείς λογιστές, επιχειρηματίες κλπ. Διότι μια αύξηση πχ από 10% σε περισσότερο από 15% στις επιχειρήσεις θα σήμαινε την απώλεια του κύριου συγκριτικού πλεονεκτήματος της Κύπρου σε διεθνές επίπεδο.

Γ. Η ΚΥΠΡΟΣ ΕΝΑΝΤΙ ΤΟΥ ΕΘΝΙΚΟΥ ΚΑΙ ΠΕΡΙΦΕΡΕΙΑΚΟΥ ΕΝΕΡΓΕΙΑΚΟΥ ΓΙΓΝΕΣΘΑΙ

Το ενεργειακό ζήτημα επηρεάζει σε ιδιαίτερα μεγάλο βαθμό τις οικονομικές εξελίξεις στην Κύπρο. Ενδεικτικά αναφέρουμε ότι η Κύπρος σήμερα τροφοδοτείται με συμβατικά καύσιμα το κόστος των οποίων κυμαίνεται μεταξύ 500-600 εκατ. ετησίως, ενώ η τιμή κατανάλωσης ηλεκτρικού ρεύματος είναι από τις υψηλότερες μεταξύ των χωρών της Ε.Ε. και αντιπαράγωγική για τις επιχειρήσεις.

Η ενεργειακή πολιτική της Κύπρου βασίζεται σε τέσσερις βασικές συνιστώσες:

-Η πρώτη συνιστώσα αφορά στην δημιουργία **Εθνικού Ενεργειακού Κέντρου**, που θα περιλαμβάνει, μεταξύ άλλων, θερματικό σταθμό απούγροποίησης φυσικού αερίου και θερματικό σταθμό αποθήκευσης πετρελαιοειδών. Το έργο θα κοστίσει 1,1 δισ. Ευρώ και θα περατωθεί δύο χρόνια μετά την υπογραφή της σχετικής σύμβασης.

Οι διεργασίες για την έλευση του φυσικού αερίου βρίσκονται σε πλήρη εξέλιξη. Η σημασία της έλευσης του φυσικού αερίου έχει τεράστια σημασία για την οικονομική ανάπτυξη της Κύπρου, αφού θα καθορίσει την ενεργειακή πολιτική της χώρας, πράγμα που θα έχει σημαντικές προεκτάσεις στο σύνολο της οικονομίας. Ο τομέας της ενέργειας χαρακτηρίζεται από την υψηλή εξάρτηση έναντι εισαγόμενων πηγών ενέργειας, την έντονη κυριαρχία του πετρελαίου στο ενεργειακό ισοζύγιο, την ταχεία αύξηση της ενεργειακής ζήτησης, τις δυσκολίες διασύνδεσης με τα ευρωπαϊκά δίκτυα και τον σχετικά χαμηλό βαθμό αξιοποίησης των ανανεώσιμων πηγών ενέργειας.

Ο τερματικός σταθμός εισαγωγής και αποϋδροποίησης του φυσικού αερίου προγραμματίζεται να ανεγερθεί στην περιοχή Βασιλικού (30 χλμ. δυτικά της Λάρνακας), όπου βρίσκεται ο κύριος ηλεκτροπαραγωγικός σταθμός της Αρχής Ηλεκτρισμού Κύπρου (ΑΗΚ). Σημειωτέον ότι από το σταθμό αυτό εξαρτάται η ηλεκτροδότηση όλης σχεδόν της ελεύθερης Κύπρου και σε περίπτωση απρόβλεπτου τεχνικού προβλήματος (ή έκρηξης κλπ), διακόπτεται η παροχή ρεύματος σε πολλές περιοχές της Κύπρου. Η ΑΗΚ θα έχει, επίσης, την ευθύνη κατασκευής του τερματικού σταθμού. Το φυσικό αέριο θα χρησιμοποιείται κυρίως στην ηλεκτροπαραγωγή και ο καθορισμός των εισαγομένων ποσοτήτων θα πραγματοποιείται, βάσει των προβλέψεων ζήτησης ηλεκτρικής ενέργειας. Η Δημόσια Επιχείρηση Φυσικού Αερίου (ΔΕΦΑ) θα διαχειρίζεται όλα τα ζητήματα που σχετίζονται με την εισαγωγή, εκμετάλλευση, διανομή, κλπ., του φυσικού αερίου. Μέτοχοι στην ΔΕΦΑ, θα είναι το Δημόσιο με ποσοστό 56% και η Αρχή Ηλεκτρισμού Κύπρου με 44%.

Η ΔΕΦΑ ευελπιστεί ότι θα είναι σε θέση να προμηθεύει την κυπριακή αγορά με φυσικό αέριο σε λίγα χρόνια. Για την επιλογή του παρόχου συμμετείχαν στο σχετικό διαγωνισμό οι πολυεθνικές εταιρείες Shell International Trading Middle East, BG LNG Trading, BP Gas Marketing και Exxon Mobil. Στα τέλη του Δεκεμβρίου 2010 επιλέχθηκε από τη κυβέρνηση η Shell International Trading Middle East. Όμως οι πολύ έντονες αντιδράσεις των κομμάτων και μέρους της ίδιας της διοίκησης του αρμόδιου Υπουργείου Εμπορίου, Βιομηχανίας & Τουρισμού, η προθυμία του Ισραήλ –μέσω της εταιρίας Delek- να προμηθεύσει και αυτό τη Κύπρο με φυσικό αέριο σε κατώτερη της Schell τιμή (μέσω υποθαλάσσιου αγωγού) και η φαινομενική ύπαρξη ενός ακόμη κοιτάσματος φυσικού αερίου νοτιοδυτικά της Πάφου (στα ανεπίσημα όρια των ΑΟΖ Κύπρου και Ελλάδας), άλλαξαν τη στάση της κυβέρνησης.

Η Κύπρος βάσει συμβατικής υποχρέωσης προς την Ε.Ε. διατηρεί, από 01-01-2008, ενεργειακά αποθέματα που ισοδυναμούν με 90 ημέρες μέσης κατανάλωσης. Οι αναμενόμενες ποσότητες που θα φιλοξενήσει το ενεργειακό κέντρο περιλαμβάνουν 130.000 Μ.Τ. λευκών προϊόντων (βενζίνη κ.α), 15.000 Μ.Τ. υγραερίου (LPG) και 15.000 Μ.Τ. ασφάλτου, ως λειτουργικά αποθέματα και 700.000 Μ.Τ. λευκών προϊόντων για στρατηγικά αποθέματα. Σήμερα, μέρος των ενεργειακών αποθεμάτων της Κύπρου, αποθηκεύεται στην Ελλάδα, μετά από σχετική σύμβαση. Η ανέγερση του τερματικού των πετρελαιοειδών θα γίνει με την μέθοδο της αυτοχρηματοδότησης BOT. Σημειώνουμε ότι σήμερα όλα τα παράγωγα πετρελαίου είναι εισαγόμενα. αφού η Κύπρος δεν έχει διυλιστήριο. Το Κυπριακό Διυλιστήριο Πετρελαίου διέκοψε την λειτουργία του στις 22/04/2004 και οι εγκαταστάσεις έχουν μετατραπεί σε αποθηκευτικούς χώρους πετρελαιοειδών.

Συνοπτικά, το σχέδιο στη περιοχή Βασιλικού (Λεμεσού) περιλαμβάνει έναν τερματικό σταθμό καυσίμων, μια εγκατάσταση υδροποιημένου φυσικού αερίου (LNG), ένα τερματικό σταθμό για υδροποιημένο αέριο πετρελαίου (LNG) καθώς και μια βιομηχανική μονάδα πετροχημικών προϊόντων βασιζομένων στο φυσικό αέριο. Ο τερματικός σταθμός καυσίμων θα κατασκευαστεί το έτος 2012, η δε εγκατάσταση LNG το 2013, ενώ η Αρχή Ηλεκτρισμού Κύπρου θα συμμετέχει σε αμφότερα τα έργα.

-Η δεύτερη συνιστώσα της ενεργειακής πολιτικής αφορά στην ολοκλήρωση **απελευθέρωσης της αγοράς ενέργειας**, που θα δημιουργήσει ένα ελκυστικό περιβάλλον για την ενίσχυση των ιδιωτικών ενεργειακών επενδύσεων. Ήδη από 1/1/2009, έχει απελευθερωθεί το 35% της αγοράς της ηλεκτρικής ενέργειας.

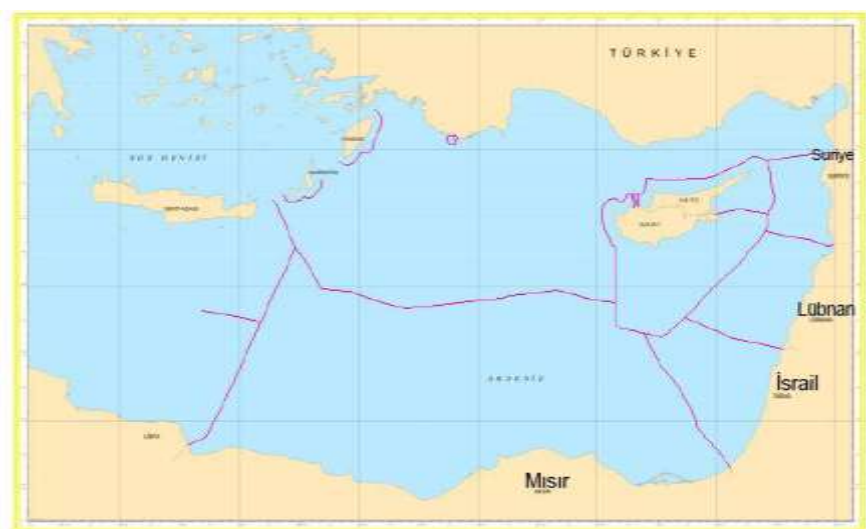
Ο αμιγώς μονοπωλιακός χαρακτήρας της κυπριακής αγοράς φυσικού αερίου, λόγω της εικοσαετούς εξαίρεσής της (ως απομονωμένης - νησιωτικής) από την εφαρμογή της κοινοτικής νομοθεσίας περί απελευθέρωσης, επισημαίνεται συχνά από διάφορους «ενεργειακούς» αναλυτές.

-Η τρίτη συνιστώσα είναι η ενίσχυση της διείσδυσης των **Ανανεώσιμων Πηγών Ενέργειας (ΑΠΕ)** στο ενεργειακό ισοζύγιο της χώρας. Σήμερα οι Ανανεώσιμες Πηγές Ενέργειας συμμετέχουν μόνον με 5,0% περίπου στο ενεργειακό ισοζύγιο της Κύπρου. Η ενέργεια αυτή παράγεται κατά 65% από ηλιακά ενεργειακά συστήματα, ενώ αύξηση παρουσιάζει η παραγωγή ενέργειας από αιολικά πάρκα και από βιομάζα.

Όμως η προώθηση των ΑΠΕ δεν φαίνεται να είναι παράλληλη και ισορροπημένη. Σύμφωνα με το συλλογικό όργανο των εταιρειών ΑΠΕ (ΣΕΑΠΕΚ) προωθείται τελευταία η εγκατάσταση αιολικών πάρκων σε βάρος όλων των άλλων ΑΠΕ. Στο τέλος του 2011, η αιολική τεχνολογία προβλέπεται να καλύπτει το 50% του στόχου που έθεσε η Ε.Ε. έως το έτος 2020, ενώ η φωτοβολταϊκή αναμένεται να καλύπτει μόλις το 1% του στόχου (2020). Το έτος 2010 εγκρίθηκαν μόνο 50 αιτήσεις από τις 1300 που εκκρεμούσαν.

-Τέλος, η τέταρτη συνιστώσα της ενεργειακής πολιτικής της Κύπρου, αφορά το ζήτημα της **εκμετάλλευσης των υδρογονανθράκων**, στον υποθαλάσσιο χώρο της Νήσου. Η Κυπριακή Δημοκρατία έχει ανακοινώσει τον 1^ο γύρο αδειοδοτήσεων για την χορήγηση αδειών έρευνας υδρογονανθράκων και ακολούθως εκμετάλλευσής τους, στην περίπτωση ανακάλυψης οικονομικά εκμεταλλεύσιμων αποθεμάτων σε έντεκα (11) από τα 13 προς διερεύνηση πεδία, εντός της Αποκλειστικής Οικονομικής Ζώνης (ΑΟΖ) της Δημοκρατίας. Μέχρι στιγμής υπάρχει η αδειοδότηση του πεδίου αριθμός (12), η οποία έχει κατακυρωθεί στην αμερικάνικη εταιρεία **Noble Energy** και προγραμματίσει την έναρξη των ερευνών (Φθινόπωρο 2011) και των ανακοινώσιμων αποτελεσμάτων (τέλη 2011 ή αρχές 2012), ώστε η άντληση φυσικού αερίου να αρχίσει ενωρίτερα του έτους 2017.

ΧΑΡΤΕΣ ΑΟΖ

Καυνακ: S. Βασηreen

Σημειώνουμε ότι το πεδίο 12 συνορεύει με πεδίο που ανήκει στην ΑΟΖ του Ισραήλ και στο οποίο, η προαναφερόμενη εταιρεία έχει εντοπίσει σημαντικές ποσότητες υδρογονανθράκων, πράγμα που, θεωρητικά, αυξάνει τις προοπτικές εντοπισμού υδρογονανθράκων και στο πεδίο που βρίσκεται εντός της ΑΟΖ της Κυπριακής Δημοκρατίας. Ο 2^{ος} γύρος αδειοδοτήσεων αναμένεται ν' αρχίσει το έτος 2012 και ενδεχομένως, για λόγους τακτικής, κατά την άσκηση της κυπριακής Προεδρίας του Συμβουλίου της Ε.Ε.

Τα κυριότερα ζητήματα για την κυπριακή ενεργειακή πολιτική στον τομέα του φυσικού αερίου είναι τα ακόλουθα:

- 2^{ος} γύρος αδειοδοτήσεων για έρευνες στην κυπριακή Αποκλειστική Οικονομική Ζώνη,
- Κατασκευή υποθαλάσσιων αγωγών,
- Κατασκευή εργοστασίων παραγωγής υγροποιημένου φυσικού αερίου (LNG),
- Ανάπτυξη εσωτερικού δικτύου διανομής,
- Φυσικό αέριο και παραγωγή ηλεκτρικής ενέργειας και
- Χρήση του φυσικού αερίου σε άλλους τομείς της οικονομίας, όπως οι μεταφορές.

Σε συνέχεια των ανωτέρω είναι ευνόητο ότι η Κύπρος έχει προσελκύσει το ενδιαφέρον πολλών διεθνών εταιριών του ενεργειακού τομέα, εντοπισμού, εξόρυξης και εκμετάλλευσης φυσικού αερίου (κλπ) στο πλαίσιο των γειτονικών κοιτασμάτων που εντοπίστηκαν. Αλλά και του φιλόδοξου σχεδίου της κυπριακής κυβέρνησης να μετατρέψει το νησί σε κέντρο καυσίμων για την ανατολική λεκάνη της Μεσογείου. Στόχος που εκ πρώτης όψεως αντίκειται στην άλλη εθνική στρατηγική, αυτή της διατήρησης της Κύπρου ως διεθνούς τουριστικού προορισμού.

Παρόλα αυτά η κυπριακή κυβέρνηση φαίνεται να προβληματίζεται για τα κάτωθι **σενάρια**:

α) Συνεργασία με το **Ισραήλ** στο πλαίσιο πακέτου για από κοινού εκμετάλλευση των ισραηλινών και κυπριακών κοιτασμάτων, εφόσον αυτά αποδειχθούν σημαντικά.

β) Συνεργασία με τη **βρετανική Shell** για προμήθεια φυσικού αερίου, αλλά με μεγάλη χρονική μείωση του αρχικού 20ετούς συμβολαίου, μετά από επικράτηση σε σχετικό διεθνή διαγωνισμό που είχε προκηρύξει η Κύπρος, σενάριο που, όπως ήδη αναφέρθηκε, φαίνεται να έχει πλέον ελάχιστες πιθανότητες υλοποίησης. Η Shell International Trading Middle East ενδιαφέρεται, επίσης, για τη κατασκευή τερματικού σχετικά με το αέριο στη Κύπρο, αλλά και συνεργασία στον τομέα έρευνας και εξόρυξης του αερίου.

γ) **Επιλογή μιας ενδιάμεσης, μεταβατικής λύσης, διάρκειας 7-10 ετών στο θέμα προμήθειας του φυσικού αερίου από κάποια μεγάλη εταιρία, μέχρι να ολοκληρωθούν οι διαβουλεύσεις και οι όποιες συμφωνίες με το Ισραήλ**, μετά φυσικά την οριστικοποίηση της ποσότητας των κυπριακών κοιτασμάτων. Η μεταβατική, ή προσωρινή λύση αποβλέπει στην εισαγωγή φυσικού αερίου από οποιαδήποτε πηγή και με οιαδήποτε τεχνολογία μεταφοράς (υγροποιημένο, συμπιεσμένο κλπ) ή επεξεργασίας (χερσαίο τερματικό, πλωτή εξέδρα από-υγροποίησης κλπ) κριθεί πρόσφορη και συμφέρουσα. Η περαιτέρω καθυστέρηση της έλευσης φυσικού αερίου για διάστημα 6-7 χρόνων θα εκτίνασσε στα ύψη την τιμή του ηλεκτρικού ρεύματος, αλλά και από το έτος 2013, την οικονομική επιβάρυνση για την αγορά δικαιωμάτων εκπομπής ρύπων διοξειδίου του άνθρακα. Στο πλαίσιο αυτό η Κύπρος θα πρέπει να προκηρύξει διαγωνισμό με ανοικτές προσφορές προς κάθε ενδιαφερόμενο. Για το σενάριο αυτό έχουν ήδη επιδείξει ενδιαφέρον εταιρείες όπως οι Delek, Shell, Noble Energy, Gazprom κλπ. Οι πλείστοι ενδιαφερόμενοι διαβεβαιώνουν ότι είναι σε θέση να προμηθεύσουν την Κύπρο με φυσικό αέριο εντός περίπου 3 ετών από τη λήψη της απόφασης.

Σύμφωνα με διάφορες εκτιμήσεις, οι ανάγκες της Κύπρου θα ανέρχονται αρχικά σε 0,77 εκατ. τόνους LNG και 1,37 εκατ. τόνους το 2035. Υπενθυμίζεται ότι η ενεργειακή πολιτική της Κύπρου είναι εναρμονισμένη με αυτή της Ευρωπαϊκής Ένωσης (ανταγωνισμός στην αγορά, διασφάλιση προμήθειας της ενέργειας με μικρή οικονομική και περιβαλλοντική επιβάρυνση, ενεργειακά αποθέματα 90 ημερών μέσης κατανάλωσης κλπ).

Πρόσφατη **ανταλλαγή επισκέψεων μεταξύ Κύπριων και Ισραηλινών ιθυνόντων**, όλων των επιπέδων της πολιτικής και υπηρεσιακής ιεραρχίας, αποσκοπούν στη διερεύνηση προοπτικών ευρύτερης ενεργειακής συνεργασίας. Ήδη φαίνεται να σχηματίστηκαν οι πρώτες μεικτές επιτροπές εμπειρογνομόνων των δύο χωρών.

Στις 18 Δεκεμβρίου 2010 η Κύπρος και το Ισραήλ υπέγραψαν συμφωνία για την οριοθέτηση της ΑΟΖ ώστε να ανοίξει ο δρόμος εκμετάλλευσης των κοιτασμάτων υδρογονανθράκων των δύο κρατών στη θαλάσσια αυτή περιοχή. Ανάμεσα στα διαθέσιμα κοιτάσματα, το Ταμάρ (250 δις κυβικών μέτρων), έναντι της Χάιφα και το Λεβιάθαν, είναι τα σημαντικότερα. Ο Υπουργός Υποδομών του Ισραήλ, κ. Λαντάου, θεωρεί πως το Λεβιάθαν, τα αποθέματα του οποίου (450 δις κυβικών μέτρων) είναι κατά 90% εκμεταλλεύσιμα, θα καλύψει τις εσωτερικές ανάγκες της χώρας του για 25 χρόνια, με δυνατότητες εξαγωγής του αερίου. Σύμφωνα με διεθνείς αναλυτές, το πιο πιθανό σενάριο ενεργειακής πολιτικής για το Ισραήλ είναι η δημιουργία **υποθαλάσσιου αγωγού που θα συνδέει τα κοιτάσματα Ταμάρ με κάποιο τερματικό σταθμό, ενδεχόμενα αυτόν που θα κατασκευαστεί στη Κύπρο**. Στο σταθμό αυτό, το αέριο θα ψύχεται και θα υγροποιείται και από εκεί θα μεταφέρεται στην Ευρώπη και την Ασία μέσω τάνκερ. Ένα άλλο, εναλλακτικό ισραηλινό σενάριο που αναφέρθηκε με κάποιες ενδόμυχες ανησυχίες από τον κυπριακό Τύπο, είναι η ενδεχόμενη δημιουργία **υποθαλάσσιου αγωγού μεταξύ των ισραηλινών κοιτασμάτων και της Κρήτης**.

Όμως πέραν των Ισραηλινών εταιριών, της Noble και Gazprom, μερικοί άλλοι κολοσσοί φαίνονται να ενδιαφέρονται, επίσης, για τη μεταφορά φυσικού αερίου από το «οικόπεδο 12» που βρίσκεται εντός της κυπριακής ΑΟΖ (Exxon Mobil, Chevron, ATP, BP, BG κλπ). Μάλιστα ορισμένες από αυτές προωθούν στη Κύπρο ενδιαφέρουσες προτάσεις συνεργασίας τόσο για την αξιοποίηση του φυσικού αερίου, όσο και για τη μεταβατική – προσωρινή λύση.

Στο σημείο αυτό υπογραμμίζονται οι **λοιπές παράμετροι** του ανωτέρω θέματος:

-Τα **κοιτάσματα της Ανατολικής Μεσογείου** εικάζεται ότι είναι πολύ σημαντικά, χωρίς ακόμη να έχουν επιβεβαιωθεί με ακρίβεια. Περυσινή μελέτη του Οργανισμού Γεωλογικών Επισκοπήσεων των ΗΠΑ κατέληξε στο συμπέρασμα ότι στην περιοχή της Ανατολικής Μεσογείου υπάρχουν εκμεταλλεύσιμα κοιτάσματα φυσικού αερίου 122 τρισεκατομμυρίων κυβικών ποδιών, κατά δέκα φορές περισσότερα από τα εκμεταλλεύσιμα κοιτάσματα που υπάρχουν στα βρετανικά χωρικά ύδατα της Βόρεια Θάλασσας. Κατά τον USGS (United States Geological Survey), στην περιοχή της λεκάνης Λεβάντ (Levante Bassin) υπάρχουν 3,4 τρις κυβικά μέτρα ανακτήσιμου φυσικού αερίου και 1,7 δις βαρέλια ανακτήσιμου πετρελαίου. Τα δε κοιτάσματα στα όρια του κυπριακού «οικόπεδου 12» εκτιμώνται ότι προσεγγίζουν τα 8 τρις κυβικά πόδια. Επίσης, όσον αφορά το κοιτάσμα νοτιοδυτικά της Πάφου, σύμφωνα με ανακοινώσεις Γάλλου εμπειρογνώμονα του Γαλλικού Ινστιτούτου Πετρελαίων (BEICIP) και εκ των συμβούλων της Κυπριακής Δημοκρατίας για κοιτάσματα, σε διεθνές συνέδριο εμπειρογνομόνων του πετρελαίου στη Ν. Ορλεάνη (2010), πρόκειται για εξαιρετικά σημαντικό κοιτάσμα που έχει μάλιστα χαρτογραφηθεί.

-Η **ισραηλινή ενεργειακή εταιρία Delek**, εταίρος του αμερικανικού ενεργειακού οργανισμού Noble Energy, **υπέβαλε πρόταση για την ανέγερση τερματικού σταθμού στη περιοχή Βασιλικού (Λεμεσού)**, οικονομικού ύψους 800 εκ. δολλ. ΗΠΑ. Σύμφωνα με τον ελληνοκυπριακό Τύπο, στο τερματικό θα μεταφέρεται με διασωλήνωση υγροποιημένο φυσικό αέριο από το Ισραήλ και απ' εκεί με πετρελαιοφόρα στη Δυτική Ευρώπη, περιορίζοντας έτσι το κίνδυνο ένοπλης επίθεσης από γειτονικές χώρες εναντίον του όλου εγχειρήματος. Άλλες ελληνοκυπριακές πηγές αναφέρουν ότι η πρόταση της Noble Energy αφορά μεταφορά στην Κύπρο φυσικού αερίου από το Ισραηλινό κοιτάσμα Λεβιάθαν και το κυπριακό «οικόπεδο 12» με υποθαλάσσιο αγωγό πριν το 2014, ικανοποιώντας τις άμεσες ανάγκες της Αρχής Ηλεκτρισμού Κύπρου (ΑΗΚ). Η αμερικανική εταιρία αναλαμβάνει τη διασωλήνωση 185 χιλιομέτρων, με τοποθέτηση αγωγού διαμέτρου 20 ιντσών. Το αέριο προσφέρεται σε τιμές κατώτερες του 50% αυτών της προηγούμενης διαδικασίας με τη Shell και του τερματικού αεριοποίησης. Η έναρξη εργασιών εικάζεται ότι θα πραγματοποιηθεί εντός του 2012 με ταυτόχρονη τοποθέτηση υποθαλάσσιων εγκαταστάσεων. Τέλος η ανωτέρω πρόταση προβλέπει τη δημιουργία εργοστασίου υγροποίησης του φυσικού αερίου για εξαγωγή και την κατασκευή τριών δεξαμενών αποθήκευσης. Το κόστος κατασκευής και λειτουργίας, σύμφωνα με το ελληνοκυπριακό Τύπο, θα επιβαρύνει την αμερικανική εταιρία, ενώ τα κέρδη θα κατανέμονται, αφού προηγουμένως αφαιρεθούν τα έξοδα της αμερικανικής εταιρίας.

Για το θέμα του τερματικού, **εκτός της Delek, ερίζουν πολλές άλλες εταιρείες**, όπως η Colar, δύο ευρωπαϊκές, η Shell, που τώρα φέρεται και αυτή διαθέσιμη να μεταφέρει άμεσα

φυσικό αέριο με πλοία κλπ. Στην ίδια περιοχή (Βασιλικό) επίσης, κατατέθηκε την 18 Ιανουαρίου 2011 ο θεμέλιος λίθος για την κατασκευή του τερματικού πετρελαιοειδών της εταιρίας VTTI, με δυνατότητα αποθήκευσης έως 550000 κυβικά μέτρα καυσίμων

-Μια άλλη εναλλακτική πρόταση αποτελεί η **μεταφορά του φυσικού αερίου από την Κύπρο με διασωλήνωση στην Ελλάδα και απ' εκεί με πετρελαιοφόρα πλοία στην Ευρώπη**. Κατά τους Κύπριους παρατηρητές, αφενός η Ελλάδα δεν φαίνεται να βιάζεται για την οριοθέτηση της ΑΟΖ της και διάφορα σενάρια, μετά χαρτών, δημοσιεύονται σε επιστημονικές επιθεωρήσεις ή στο Τύπο περί των μελλοντικών ορίων των ΑΟΖ Ελλάδος, Τουρκίας ή Κύπρου. Αφετέρου η ενεργειακή συνεργασία Κύπρου-Ισραήλ ενισχύεται σταθερά,. Με αυτά τα δεδομένα το σενάριο διασωλήνωσης μεταξύ Κύπρου και Ελλάδος αποδυναμώνεται. Σύμφωνα μάλιστα με μερικά ελληνοκυπριακά ΜΜΕ η ιδέα αυτή αποτελεί ήδη παρελθόν ενώ αν υλοποιούνταν δεν θα ήταν οικονομικά βιώσιμη. Αντίθετα ο Διευθυντής Διεθνών Δραστηριοτήτων της ΔΕΠΑ, κ. Κ. Καραγιαννάκος, ισχυρίζεται σε διάφορα διεθνή συνέδρια ότι η κατασκευή διασυνδετηρίου αγωγού μεταξύ Ανατολικής Μεσογείου και Ελλάδος είναι τεχνικά εφικτή και εμπορικά βιώσιμη.

-Η Κύπρος επιθυμεί ιδιαίτερα την οριοθέτηση μεταξύ κυπριακής και ελληνικής ΑΟΖ. Ή τουλάχιστον, σύμφωνα με το κυπριακό Τύπο, οι δύο χώρες οφείλουν να δημιουργήσουν κάποιο ενιαίο ενεργειακό δόγμα, ενώ ακόμη περισσότερο, υπάρχει η αναγκαιότητα υπογραφής συμφωνίας **στρατηγικής συνεργασίας μεταξύ Ελλάδας, Κύπρου και Ισραήλ**. Οι επαναστατικές αλλαγές που ξέσπασαν στην Μέση Ανατολή ενδέχεται να ανατρέψουν τα μέχρι τώρα γεωπολιτικά, στρατηγικά και ενεργειακά συμφέροντα στη περιοχή.

-Η **Τουρκία**, που δεν αναγνωρίζει την Κυπριακή Δημοκρατία, δεν αναγνωρίζει κατά συνέπεια την κυπριακή ΑΟΖ και αντιδρά έντονα, τόσο με νομικά και πολιτικά επιχειρήματα, όσο και με απειλές στην προαναφερθείσα συμφωνία με το Ισραήλ, όπως και για αυτές που έχει συνάψει η Κύπρος με την Αίγυπτο και το Λίβανο. Οι απειλές της αφορούν ιδιαίτερα το σενάριο εκμετάλλευσης των κοιτασμάτων της κυπριακής ΑΟΖ, αποκλειστικά και μόνο, από τους Ελληνοκυπρίους. Η Τουρκική Εταιρία Πετρελαίου (Turkish Petroleum Corporation-ΤΡΑΟ) εξήγγειλε την 28 Φεβρουαρίου 2011, διεθνή διαγωνισμό για υποθαλάσσιες έρευνες εντοπισμού κοιτασμάτων υδρογονανθράκων σε θαλάσσια οικοπέδα νοτίως της Τουρκίας (κόλπος Αττάλειας), μεταξύ Κύπρου και Καστελόριζου, τα οποία είχε διαχωρίσει τα έτη 2008-2009 χωρίς να έχει καθορίσει την Αποκλειστική Οικονομική Ζώνη της με την Ελλάδα και την Κύπρο. Επιπλέον στη ζώνη αυτή περιλαμβάνεται και το οικοπέδο 4321 της ΑΟΖ της Κύπρου αλλά και δυνητικά της Ελλάδος. Η Τουρκία φαίνεται να ελίσσεται συνεχώς ως προς τον ακριβή καθορισμό των «οικοπέδων» της, κάτι που πρέπει να σχετίζεται με το γεγονός ότι στις εκθέσεις προόδου της Ευρ. Επιτροπής αναφορικά με τη Τουρκία, υπάρχει πρόνοια για υπογραφή της Συμφωνίας του Δικαίου της Θάλασσας (1982) από μέρους της χώρας αυτής.

-Ανάλογες αντιδράσεις με τη Τουρκία εκφράζει και ο **Λίβανος** έναντι του Ισραήλ με το οποίο δεν έχει προβεί σε κοινή οριοθέτηση των θαλασσίων συνόρων τους, ενώ δεν έχουν λησμονηθεί και οι συγκρούσεις του πρόσφατου παρελθόντος.

-Όπως προαναφέρθηκε, τόσο οι πολιτικές εξελίξεις στη Μέση Ανατολή, όσο και τα κοιτάσματα φυσικού αερίου στη Νοτιανατολική περιοχή της Μεσογείου, προσθέτουν μια νέα διάσταση στο γεωπολιτικό πεδίο.

Αυτό που συμβαίνει αυτή την περίοδο είναι ο **στρατηγικός επανασχεδιασμός στην Ανατολική Μεσόγειο**. Αφενός τα κυπριακά ενεργειακά κοιτάσματα αναβαθμίζουν τη Κύπρο και την τοποθετούν στο διεθνή ενεργειακό χάρτη. Αφετέρου για την ισραηλινή στρατηγική, η δημιουργία ενεργειακού χώρου μεταξύ Κύπρου και Ισραήλ ενισχύει και τη σημασία της ελληνικής ΑΟΖ στο Καστελόριζο και στο θαλάσσιο χώρο Κρήτης-Ρόδου και Καρπάθου, αφού ο ανωτέρω ενεργειακός χώρος χρειάζεται ένα διάδρομο προς τη Μεσόγειο.

Οι σχέσεις μεταξύ Κύπρου και **Ισραήλ** εκβαθύνονται λοιπόν όλο και περισσότερο. Ένδειξη για τις σχέσεις των δύο χωρών αποτελεί και η συμπεριφορά του εβραϊκού λόμπι εντός των Ηνωμένων Πολιτειών όπως καταγράφεται μέσα από ενέργειες και τοποθετήσεις της Αμερικανικής Εβραϊκής Επιτροπής (ΑΕΕ). Από το 2010 διαφαίνεται μια στροφή της συγκεκριμένης οργάνωσης στην αντιμετώπιση της Κύπρου και του προβλήματός της. Αντιπροσωπεία της εβραϊκής οργάνωσης -με έδρα το Σικάγο-. επισκέφθηκε τη Λευκωσία και είχε συναντήσεις με αξιωματούχους του Υπουργείου Εξωτερικών και του Υπουργείου

Συγκοινωνιών. Σύμφωνα με τον πρωθυπουργό του Ισραήλ, Μπέντζιαμιν Νετανιάχου, για την ισραηλινή πλευρά έχει μεγάλη σημασία η εκμετάλλευση του φυσικού αερίου και ο τρόπος που αυτό θα φτάνει στις αγορές.

Κατά το τον ελληνοκυπριακό Τύπο, το Ισραήλ αναμένει από τη Λευκωσία μια συμφωνία για την από κοινού δημιουργία των εγκαταστάσεων φύλαξης και υγροποίησης του φυσικού αερίου.

Η επίσκεψη στη Λευκωσία, μεταξύ άλλων Ισραηλινών επισήμων, του υπουργού Εθνικών Υποδομών του Ισραήλ, Ούζι Λάνταου, εικάζεται ότι αφορούσαν το ανωτέρω σχέδιο. Οι αποφάσεις που σχετίζονται με την ανέγερση εγκαταστάσεων αποθήκευσης του φυσικού αερίου είναι αρμοδιότητας του Υπουργείου του.

Η Λευκωσία βλέπει φυσικά με ικανοποίηση τις σχέσεις με το Ισραήλ να ενισχύονται. Η ανάπτυξη των σχέσεων αυτών φαίνεται να είναι ουσιαστική. Εμπράκτως αυτό αποδείχθηκε από τις ενέργειες της ισραηλινής πλευράς ως απάντηση διαφόρων τουρκικών προκλήσεων στην περιοχή.

Ωστόσο η Λευκωσία δεν βιάζεται να κλείσει συμφωνία με το Ισραήλ για τη δημιουργία εγκαταστάσεων αποθήκευσης και εκμετάλλευσης του φυσικού αερίου που θα παράγουν οι δύο χώρες. Αυτή η καθυστέρηση γεννά ερωτηματικά για το κατά πόσο θα υπάρξει τελικά συμφωνία μεταξύ των δύο χωρών ή εν τέλει **αν η Λευκωσία θα εντάξει κι άλλους «παίκτες» στο παιχνίδι.**

Τοπικοί αναλυτές θεωρούν ότι ενδέχεται η Λευκωσία να θέλει να εξετάσει και το **ρωσικό ενδιαφέρον** για τη δημιουργία ενός κοινού σταθμού εκμετάλλευσης του φυσικού αερίου και μετά να καταλήξει σε οποιαδήποτε άλλη συμφωνία με το Ισραήλ. Η μεγάλη προθυμία που επέδειξε η Ρωσία να «διευκολύνει» την Κύπρο για την αντιμετώπιση των οικονομικών της προβλημάτων, πιθανώς να συνδέεται με το φυσικό αέριο και με αποφάσεις που θα ληφθούν στο άμεσο μέλλον.

Πάντως σύντομα η Κύπρος και το Ισραήλ θα προχωρήσουν στην υπογραφή μιας ακόμα συμφωνίας ιδιαίτερης σημασίας. Πρόκειται για τη συμφωνία συνεργασίας για την Έρευνα και Διάσωση στην ανατολική Μεσόγειο στη θαλάσσια περιοχή μεταξύ των δύο χωρών. Η άσκηση δικαιωμάτων Έρευνας και Διάσωσης εντός μιας συγκεκριμένης θαλάσσιας περιοχής καταδεικνύει ποιες χώρες ασκούν τον τοπικό έλεγχο.

Τέλος το Ισραήλ προτείνει την υπογραφή διακρατικής συμφωνίας με την Κύπρο για την προμήθεια δύο ισραηλινών πολεμικών πλοίων, Ταχέων Περιπολικών Κρούσης. Στην πρότασή του το Ισραήλ επισημαίνει τη σημασία της δυνατότητας επέμβασης Κύπρου και Ισραήλ στην θαλάσσια περιοχή της Αποκλειστικής Οικονομικής Ζώνης των δυο κρατών. Η απόκτηση από τη Κύπρο Πολεμικών Πλοίων «combat proven», μοντέρνας σχεδίασης και υψηλών δυνατοτήτων, θα επιτρέψει τον πλήρη έλεγχο των κινήσεων εντός της Οικονομικής Ζώνης ή οποία είναι πολυσύχναστη και αδύνατο να επιτηρηθεί μέσω ραντάρ από την ξηρά. Με τα υφιστάμενα πλωτά μέσα που διαθέτει η Διοίκηση Ναυτικού της Κύπρου, είναι αδύνατο να ασκήσει οποιοδήποτε έλεγχο ή να επιχειρήσει στην κυπριακή ΑΟΖ και να προστατέψει τα ζωτικά συμφέροντα της στην περιοχή. Προς το παρόν, σύμφωνα με τον ελληνοκυπριακό Τύπο, η Λευκωσία δεν έχει ακόμη απαντήσει στην εν λόγω πρόταση.

Ως γνωστόν οι τουρκικοί σχεδιασμοί επιχειρούν να παρεμβληθούν στη θαλάσσια περιοχή μεταξύ Κύπρου και Ελλάδας. Αυτό στοχεύει μεταξύ άλλων στη δημιουργία προβλημάτων στις όποιες μελλοντικές προσπάθειες της Κύπρου για μεταφορά του φυσικού αερίου προς την Ευρώπη ιδιαίτερα εάν αυτό επιχειρηθεί με υποθαλάσσιους αγωγούς. Αλλά και η μεταφορά του αερίου με πλοία θα είναι προβληματική εάν η Τουρκία συνεχίσει να δημιουργεί προσκόμματα.

Η Κύπρος εκ των πραγμάτων δεν είναι σε θέση να αντιμετωπίσει ανάλογες κινήσεις από την τουρκική πλευρά. Σ' αυτό το σημείο σημαντικό ρόλο θα έχει να παίζει το Ισραήλ από την ώρα που το προϊόν που θα φεύγει από την Κύπρο προς την Ευρώπη θα είναι μέρος και της δικής του παραγωγής.

Δ. ΕΛΛΗΝΙΚΑ ΟΙΚΟΝΟΜΙΚΑ ΣΥΜΦΕΡΟΝΤΑ ΣΤΗΝ ΚΥΠΡΟ**1. Γενική Επισκόπηση**

Η τροχιά δυναμικής ανόδου των οικονομικών και εμπορικών σχέσεων της Ελλάδας και της Κύπρου συνεχίσθηκε και το 2010.

Η σύγκλιση των οικονομικών συμφερόντων και η συμπληρωματικότητα των οικονομιών τους αποτυπώνεται με σαφήνεια στους τομείς του διμερούς εμπορίου, των επενδύσεων και του τουρισμού.

Η ένταξη της Κύπρου στην ΕΕ, τον Μάιο του 2004, έδωσε μεγαλύτερη ώθηση στις επιχειρηματικές σχέσεις των δύο χωρών. Η ένταξη της Κύπρου στην ΟΝΕ και η είσοδος του ευρώ στην οικονομική της ζωή, τον Ιανουάριο του 2008, λειτούργησε ως μοχλός μεγαλύτερης ανάπτυξης των οικονομικών σχέσεων οδηγώντας στη πλήρη ενοποίηση του οικονομικού χώρου των δύο χωρών.

2. Εξωτερικό εμπόριο Κύπρου - Ελλάδα

Το εύρος των διμερών εμπορικών συναλλαγών αναπτύχθηκε δυναμικά το 2010 και ανήλθε στα 1,46 δισ. ευρώ, παρουσιάζοντας αύξηση κατά 7,6% έναντι του 2009 (1,36 δισ. ευρώ).

Με βάση τα στοιχεία της Στατιστικής Υπηρεσίας Κύπρου, η Ελλάδα συνέχισε να είναι ο σημαντικότερος προμηθευτής προϊόντων της Κύπρου και το 2010, καθώς οι εξαγωγές της έφθασαν τα 1,22 δισ. ευρώ, σημειώνοντας αύξηση της τάξης του 7% σε σχέση με τις εξαγωγές της προς τη Κύπρο το 2009 (1,14 δισ. ευρώ). Η Κύπρος κατέχει την τρίτη θέση, από πλευράς σπουδαιότητας, για τα ελληνικά προϊόντα, μετά τις αγορές της Γερμανίας και της Ιταλίας.

Όσον αφορά στις κυπριακές εξαγωγές προς την Ελλάδα το 2010, σημειώνουμε ότι ανήλθαν στα 243,9 εκατ. ευρώ, καταγράφοντας αύξηση της τάξης του 10,7% σε σχέση με το 2009 (220,2 εκατ. ευρώ). Η κυπριακή αγορά, σύμφωνα με τα ανωτέρω στοιχεία, κατέχει την τρίτη θέση, από πλευράς σπουδαιότητας, για τα ελληνικά προϊόντα, μετά τις αγορές της Γερμανίας και της Ιταλίας.

ΔΙΜΕΡΕΣ ΕΜΠΟΡΙΟ ΚΥΠΡΟΥ - ΕΛΛΑΔΟΣ (ΕΚΑΤ. €)

Έτος	Εξαγωγές		Εισαγωγές		Εμπορικό Ισοζύγιο		Όγκος Εμπορίου	
	Αξία	%Δ	Αξία	%Δ	Αξία	%Δ	Αξία	%Δ
	1		2		3=1-2		4=1+2	
2006	146,2	4,9	951,6	10,4	-805,4	11,5	1.097,8	9,6
2007	214,7	46,8	1.110,8	16,7	-896,1	11,2	1.325,5	20,74
2008	218,5	1,7	1.232,4	10,9	-1.013,9	13,1	1.450,9	9,4
2009	220,2	0,8	1.138,2	-7,7	-918,0	-9,5	1.358,40	-6,4
2010	243,9	10,7	1.217,8	7,0	-973,9	6,1	1.461,70	7,6

Πηγή: Στατιστική Υπηρεσία Κύπρου

Το έλλειμμα του διμερούς εμπορικού ισοζυγίου για την Κύπρο διευρύνθηκε, το 2010, κατά 6,1% και έφθασε τα 973,9 εκατ. ευρώ., σε σύγκριση με το έλλειμμα του 2009 (918 εκατ. ευρώ).

Οι κυπριακές εξαγωγές με προορισμό την ελληνική αγορά κάλυψαν, κατά το 2010, το 21,3% του συνόλου των κυπριακών εξαγωγών, μειώνοντας το μερίδιό τους σε σχέση με το 2009 (22,15%), παρά τη σημειωθείσα αύξηση σε απόλυτους αριθμούς. Επιπλέον, αποτέλεσαν το 41,7% του συνόλου των κυπριακών εξαγωγών σε χώρες της Ευρωπαϊκής Ένωσης, μειώνοντας το μερίδιό τους σε σχέση με το 2009 (43%).

Οι κυπριακές εισαγωγές από την Ελλάδα, μείωσαν, επίσης, το μερίδιό τους επί του συνόλου των κυπριακών εισαγωγών από 20%, το 2009, σε 18,8% το 2010. Παράλληλα, οι εισαγωγές από την Ελλάδα κάλυψαν, το 2010, το 27,4% των κυπριακών εισαγωγών από χώρες της ΕΕ έναντι 28%, το 2009.

ΣΥΓΚΕΝΤΡΩΣΗ ΕΛΛΗΝΙΚΩΝ ΕΞΑΓΩΓΩΝ ΣΤΗΝ ΚΥΠΡΟ (2010)

ΔΚ	Κατηγορίες Προϊόντων	Αξία	%
	Σύνολο εισαγωγών από Ελλάδα (σε εκατ. ευρώ)	1.217,8	100
27	Πετρέλαιο και προϊόντα πετρελαίου	248,0	20,3
61-62	Ενδύματα	85,5	7,0
85	Ηλεκτρικές συσκευές εικόνας & ήχου	80,1	6,5
84	Μηχανές, αντιδραστήρες, λέβητες	70,6	5,8
30	Φαρμακευτικά προϊόντα	68,9	5,6
72	Χυτοσίδηρος, σίδηρος και χάλυβας	50,5	4,1
21	Διάφορα παρασκευάσματα διατροφής	33,8	2,7
39	Πλαστικές ύλες και τεχνουργήματα	33,4	2,7
33	Αιθέρια έλαια	30,5	2,5
19	Δημητριακά και προϊόντα τους	30,4	2,5
34	Σαπούνια, παρασκευάσματα για πλύσιμο	28,8	2,3
49	Προϊόντα εκδοτικών οίκων	26,0	2,1
94	Έπιπλα	22,8	1,9
64	Είδη υπόδησης	22,7	1,9
04	Γαλακτοκομικά	21,8	1,8
22	Ποτά (αλκοολούχα και μη)	20,9	1,7
76	Αλουμίνιο και τεχνουργήματα	15,8	1,3
68	Δομικά υλικά	14,5	1,2
87	Οχήματα και μέρη αυτών	12,5	1,0

ΣΥΓΚΕΝΤΡΩΣΗ ΚΥΠΡΙΑΚΩΝ ΕΞΑΓΩΓΩΝ ΣΤΗΝ ΕΛΛΑΔΑ (2010)

ΔΚ	Κατηγορίες Προϊόντων	Αξία	%
	Γενικό Σύνολο (σε εκατ. €)	243,9	100
29	Οργανικά χημικά	67,1	27,5
90	Οπτικ/κός εξοπλισμός, ιατροχειρουργικά	47,5	19,4
72	Χυτοσίδηρος, σίδηρος και χάλυβας (scrap)	22,1	9,0
85	Ηλεκτρικές συσκευές εικόνας & ήχου	15,8	6,4
30	Φαρμακευτικά προϊόντα	12,8	5,2
07	Γεώμηλα-Λαχανικά	11,4	4,7
02	Κρέας και υποπροϊόντα του	5,8	2,3
49	Προϊόντα εκδοτικών οίκων	5,5	2,2
04	Γαλακτοκομικά	4,8	1,9
84	Μηχανολογικός εξοπλισμός	4,4	1,8
24	Καπνός και Προϊόντα Καπνού	4,2	1,7
61	Πλεκτά	3,6	1,5
94	Έπιπλα, είδη κλινόστρωσης κλπ	3,5	1,4
73	Τεχνουργήματα από σίδηρο και χάλυβα	2,9	1,2
64	Είδη υπόδησης	2,8	1,2
76	Αλουμίνιο και τεχνουργήματα	2,2	0,9

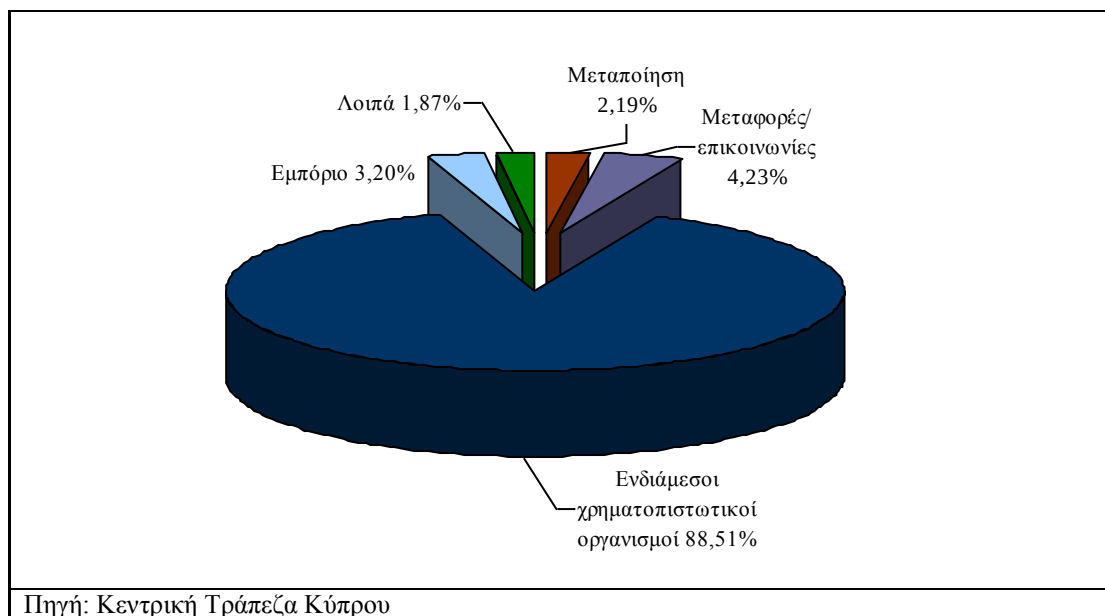
3. Ελληνικές Επενδύσεις στην Κύπρο

Σύμφωνα με τα προσωρινά στοιχεία της Κεντρικής Τράπεζας Κύπρου, οι ελληνικές ΑΞΕ στην Κύπρο το 2010 ανήλθαν στα **€ 132,2 εκ.** και αφορούσαν, κατά κύριο λόγο, στη σύσταση εταιρειών με αντικείμενο την παροχή συμβουλευτικών και χρηματοοικονομικών υπηρεσιών. Κρίνεται σκόπιμο να σημειωθεί ότι, λόγω μεταβολής στη μεθοδολογία καταγραφής ΑΞΕ από την Κεντρική Τράπεζα Κύπρου (δεν καταγράφονται πλέον οντότητες χωρίς φυσική παρουσία στην Κύπρο), το ποσό αυτό δεν είναι συγκρίσιμο με το αντίστοιχο του 2009. Θα πρέπει, ωστόσο, να επισημανθεί η μεγάλη και σταθερή αύξηση των ΑΞΕ από Ελλάδα, μετά το 2007. Η απόφαση ολοένα και περισσότερων ελληνικών εταιρειών να δραστηριοποιηθούν στην Κύπρο συνδέεται ασφαλώς, με την οικονομική κρίση και τη μείωση της εσωτερικής κατανάλωσης στην Ελλάδα, αλλά εξηγείται και από μία σειρά ευνοϊκών παραμέτρων: κοινή γλώσσα, εξοικείωση Κυπρίων καταναλωτών με ελληνικά “brands”, μηδενικό ελάχιστο κεφάλαιο και φορολόγηση εταιρειών με συντελεστή 10%.

Περισσότερες από **100 μεγάλες Ελληνικές επιχειρήσεις** δραστηριοποιούνται στην Κύπρο, αριθμός που σημειώνει σταθερή αύξηση κάθε χρόνο. Επίσης άνω των 1.000 Ελληνικών εταιρειών φαίνεται να έχουν εγγραφεί στην Κύπρο για φορολογικούς σκοπούς τα τελευταία δύο χρόνια.

Σημειώνεται, βέβαια, ότι μεγάλες ελληνικές εταιρείες έχουν ευρύτατη και μακροχρόνια παρουσία στην Κύπρο (Vivartia στα γαλακτοκομικά, Coca-Cola 3E στα αναψυκτικά, Ελληνικά Πετρέλαια στα πετρελαιοειδή), ενώ άλλες εξίσου μεγάλου βεληνεκού αναπτύσσονται με την ίδρυση νέων καταστημάτων. Μεταξύ άλλων, ο όμιλος Φουρλή διατηρεί στην Κύπρο το IKEA, τα καταστήματα INTERSPORT και το Leroy Merlin.

ΚΑΤΑΝΟΜΗ ΕΛΛΗΝΙΚΩΝ ΑΞΕ ΣΕ ΚΥΠΡΟ ΚΑΤΑ ΟΙΚΟΝΟΜΙΚΗ ΔΡΑΣΤΗΡΙΟΤΗΤΑ

Στον τραπεζικό τομέα, όπως προαναφέρθηκε, δραστηριοποιούνται **πέντε ελληνικοί τραπεζικοί όμιλοι** (Alpha Bank, Eurobank, Εθνική Τράπεζα, Εμπορική Τράπεζα και Τράπεζα Πειραιώς) με συνολικό μερίδιο 16% στις χορηγήσεις και 12,19% στις καταθέσεις. Η κυπριακή αγορά, παρά το μικρό μέγεθός της, συμβάλλει στην κερδοφορία των ως άνω τραπεζών, σε μία δύσκολη περίοδο για την αγορά στην Ελλάδα.

Τέλος, σύμφωνα με το Υπουργείο Εμπορίου, Βιομηχανίας, Τουρισμού κάποιες ελληνικές εταιρίες έχουν ήδη επιδείξει ενδιαφέρον για τα θαλάσσια οικόπεδα που βρίσκονται στην **Αποκλειστική Οικονομική Ζώνη (ΑΟΖ)** της Κύπρου.

Ως συνέπεια της οικονομικής κρίσης στην Ελλάδα, κατά τη τελευταία διετία η Κύπρος εξελίσσεται σε **ελκυστικό προορισμό για ελληνικές εταιρίες**. Οι περισσότερες ενδιαφέρονται για ανάπτυξη δραστηριότητας σε ευρύ οικονομικό φάσμα, είτε ως μονάδες κάποιας κοινοπραξίας με κυπριακές εταιρίες, είτε ως υπεργολάβοι. Στο ηλεκτρονικό σύστημα δημοσίων συμβάσεων του Γενικού Λογιστηρίου της Κυπριακής Δημοκρατίας είναι εγγεγραμμένες 4.000 εταιρίες εκ των οποίων 414 (ή **άνω του 10%**) **είναι ελληνικές**. Όμως ο αριθμός καταγράφεται σταθερά αυξητικός τους τελευταίους 24 μήνες ως προς το **ενδιαφέρον ελληνικών εταιρειών για ανάληψη έργων στην Κύπρο**. Ενώ το 2009 ήταν εγγεγραμμένες 59 εταιρίες, το 2010 ο αριθμός τους ανήλθε στις 248. Μόνο το πρώτο πεντάμηνο του 2011 εγγραφήκανε 107 νέες εταιρίες. Συνολικά 99 εταιρίες ανέλαβαν την περίοδο 2009/πεντάμηνο 2011, έργα που προκηρύχθηκαν από το κυπριακό δημόσιο. Πρόκειται κυρίως για έργα πληροφορικής και παροχής συμβουλευτικών υπηρεσιών. Συνήθως οι ελληνικές εταιρίες που αναλαμβάνουν τη διεκπεραίωση **δημοσίων συμβάσεων** μεταφέρουν στη Κύπρο το δικό τους προσωπικό, περιορισμένου αριθμού, για μερικούς μήνες μέχρι την ολοκλήρωση του έργου. Υπενθυμίζεται ότι, μέσω του ηλεκτρονικού συστήματος δημοσίων συμβάσεων, ανακοινώνονται δωρεάν οι προκηρύξεις δημοσίων συμβάσεων που αφορούν το κυπριακό δημόσιο και τον ευρύτερο δημόσιο τομέα του.

Εκτός της προσέλκυσης ελληνικών εταιριών, η Κύπρος προσελκύει πλέον και πολλούς **Έλληνες που αναζητούν εργασία**. Δεν υπάρχουν ακριβή στατιστικά στοιχεία για το νέο αυτό φαινόμενο αλλά μόνο ενδεικτικά, όπως ο αριθμός των Ελλήνων ασφαλισμένων στο κυπριακό Ταμείο Κοινωνικών Ασφαλίσεων (10.000 άτομα περίπου) ή η εγγραφή 1.739 Ελλήνων ανέργων (α' εξάμηνο 2011) στα Γραφεία της κυπριακής Δημόσιας Υπηρεσίας Απασχόλησης (ΔΥΑ) για αναζήτηση εργασίας κλπ.. Οι Έλληνες δεν ενδιαφέρονται να εργαστούν μόνο στον ιδιωτικό τομέα αλλά και στον δημόσιο τομέα της Κύπρου. Στον ιδιωτικό τομέα, η τουριστική-επισιτιστική βιομηχανία και το λιανικό εμπόριο αποτελούν τη κύρια προτίμηση τους και

ακολουθεί ευρύ φάσμα διαφόρων επαγγελματιών. Το 20,9% των Ελλήνων ενδιαφέρονται να εργαστούν ως «προσωντούχοι ειδικοί», το 17,1% ως τεχνίτες παραγωγής, το 17,1% ως υπάλληλοι υπηρεσιών, το 14,1% ανειδίκευτοι εργάτες, το 12,4% τεχνικοί βοηθοί, το 10% γραφείς-δακτυλογράφοι, το 4,8% χειριστές μηχανημάτων και το 2,6% διευθυντές-διοικητικοί. Το 49,9% των Ελλήνων ανέργων είναι παντρεμένοι και το 44,5% ανύπανδροι, ενώ οι περισσότεροι (33,4%) ανήκουν στην ηλικιακή ομάδα των 30-39 ετών.

Στο κυπριακό δημόσιο τομέα όλο και περισσότεροι Έλληνες υποβάλλουν αιτήσεις στις σχετικές εξετάσεις για διάφορες κρατικές θέσεις. Την τριετία 2008-2010 400 Έλληνες υπέβαλαν αιτήσεις και επέτυχαν στις εξετάσεις 130 από αυτούς. Οι τελευταίοι κατέλαβαν μη επιστημονικές θέσεις (μέχρι την κλίμακα Α7) και επιστημονικές θέσεις (από την κλίμακα Α8 και άνω). Επίσης οι Έλληνες καθηγητές Μέσης Εκπαίδευσης αποτελούν το 20% των υποψηφίων, ενώ το 10% είναι δάσκαλοι της Δημοτικής Εκπαίδευσης. Τέλος ο τομέας της υγείας, δημόσιος και ιδιωτικός, προσελκύει επίσης τους Έλληνες επιστήμονες, όπως εντατικολόγους, αναισθησιολόγους, ακτινολόγους, ορθοπεδικούς κλπ και βοηθητικό ή παραϊατρικό προσωπικό.

3.1 Ορισμένα ενδεικτικά προβλήματα που αντιμετωπίζουν ελληνικές (κ.ά.) εταιρείες στην Κυπριακή αγορά

Η Κύπρος, σχετικά νέο Κράτος-Μέλος της Ευρ. Ένωσης, παρουσιάζει τις γνωστές «παιδικές ασθένειες» ή δυσκολίες προσαρμογής νεοεισερχομένων κρατών στο κοινοτικό κεκτημένο (πχ θέματα δικαίου του ανταγωνισμού κλπ). Εκτός αυτής της ιδιαιτερότητας, πολλές ελληνικές και άλλες ξένες εταιρίες, αντιμετωπίζουν συνήθως τα κατωτέρω προβλήματα όταν δραστηριοποιούνται στη κυπριακή αγορά:

-Την έντονη γραφειοκρατία όταν πρόκειται να υποβληθεί αίτηση άδειας οικοδομής και λειτουργίας. Κάθε φορά που μια εταιρεία υποβάλλει τέτοιου είδους αίτηση, ακόμη και αν ο φάκελος είναι πανομοιότυπος με προηγούμενο αίτημα της ίδιας εταιρείας, η καθυστέρηση παραμένει αδικαιολογήτως η ίδια. Αυτό το φαινόμενο, έχει αντίκτυπο στους προγραμματισμούς της οποιας εταιρείας αφού δεν μπορούν να προετοιμαστούν σωστά οι προϋπολογισμοί και οι ταμειακές ροές. Πράγματι στην Ετήσια Έκθεση της Διεθνούς Τράπεζας «Doing Business» η Κύπρος για τρίτη συνεχόμενη χρονιά έχει πολύ χαμηλή αξιολόγηση στον δείκτη «άδειες οικοδομών» .

-Ο «Ομίλος Φουρλή» έχει πέντε χρόνια παρουσίας στην Κύπρο με διάφορες επιχειρήσεις και εργοδοτεί συνολικά 500 άτομα, ενώ ο κύκλος εργασιών του κυμαίνεται στα €60εκ-€80εκ. Τρία ζητήματα απασχολούν την διοίκηση του Ομίλου:

- (α) το ωράριο των Κυπριακών καταστημάτων, συγκεκριμένα της Τετάρτης και του Σαββάτου, σε σύγκριση με το ωράριο της Ελλάδας, αντιστοιχεί σε μία μέρα εργασίας/εβδομάδα λιγότερη.
- (β) Το ενεργειακό κόστος και η πολύ ψηλή τιμή του ηλεκτρικού ρεύματος σε σχέση με το εξωτερικό, είναι αποτρεπτικό για μια επιχείρηση.
- (γ) Το πολύ αυξημένο κυκλοφοριακό πρόβλημα στην τάχιστα αναπτυσσόμενη περιοχή (Λατσία, προάστιο της Λευκωσίας) όπου βρίσκονται οι εγκαταστάσεις της εταιρείας και η περιορισμένη ύπαρξη συγκοινωνιακών μέσων στην εν λόγω περιοχή.

-Η Κύπρος έχει μια «αρνητική πρωτοπορία» όσον αφορά την αδειοδότηση αυτοκινήτων ενοικίασης ('leasing'), δηλαδή τη μη πλήρη απελευθέρωση της αγοράς. Όποια εταιρεία θέλει να αναπτυχτεί προσκρούει στην υπάρχουσα νομοθεσία. Συνεπώς εκκρεμεί το θέμα της ψήφισης της νομοθεσίας για χρηματοδοτική μίσθωση (leasing).

-Οι γαλακτοβιομηχανίες (πχ «Ομίλος 3 Ε», "Vivartia" κ.ά.) αντιμετωπίζουν το πρόβλημα των πολύ υψηλών τιμών γάλακτος-παραγωγού, του «υψηλότερου στην Ευρώπη». Στην Κύπρο η τοπική αγορά γάλατος αποτελεί σχεδόν μονοπώλιο. Κατά συνέπεια τίθεται θέμα ελεύθερου ανταγωνισμού, η μη τήρηση του οποίου δεν φαίνεται να είναι συμβατή με το Κοινοτικό δίκαιο.

-Οι ελληνικών συμφερόντων τράπεζες, όπως οι "Alpha Bank", "Eurobank", "Πειραιώς", "ΕΤΕ", "Εμπορική" κ.ά. αντιμετωπίζουν το θέμα της εκποίησης περιουσιών κακοπληρωτών προς τους οπαίους χορηγήθηκαν δάνεια. Η νομοθεσία περί «πολεοδομικής αμνηστίας» έχει αδυναμίες. Οι τράπεζες που χορήγησαν δάνεια θα μείνουν εκτεθειμένες στις περιπτώσεις όπου οι κατασκευαστικές εταιρείες ή οι ιδιώτες δεν πράττουν τα δέοντα για να

επωφεληθούν από την «πολεοδομική αμνηστία», εντός των προβλεπομένων προθεσμιών. Υπενθυμίζεται ότι στην Κύπρο χρειάζονται 20 χρόνια για να εκπονηθεί περιουσία από κατοκλήρωτες δανείων. Κατά γενικό κανόνα παρατηρούνται καθυστερήσεις στις εκδόσεις τίτλων ιδιοκτησίας για ακίνητη περιουσία.

-Τα Ελληνικά Πετρέλαια (ΕΛΠΕ) ήρθαν στην Κύπρο το 2002 με ύψος επένδυσης 100εκ. ευρώ. Θα μπορούσε όμως να υποστηριχθεί ότι η εταιρεία έχει 60 χρόνια παρουσίας στην Κύπρο (πριν ως Shell και BP). Τα ΕΛΠΕ δεν προβάλλουν ένσταση να μεταφέρουν τους αποθηκευτικούς τους χώρους από τη Λάρνακα στο υπό δημιουργία ενεργειακό κέντρο του Βασιλικού, σύμφωνα με κυβερνητικό σχέδιο. Όμως δεν επιθυμούν να μεταφερθούν σε χώρο που θα ανήκει σε τρίτους (δηλ. στο κράτος), αλλά να έχουν επιλογή να εγκατασταθούν σε ιδιόκτητο χώρο.

-Σύμφωνα με αερομεταφορείς όπως η “Aegean Airlines”, η οποία μετέφερε 3 εκ. επιβάτες από και προς την Κύπρο τα τελευταία τρία χρόνια, το σημαντικότερο κυπριακό αεροδρόμιο (Λάρνακος) υπερτερεί σε ταχύτητα και αποτελεσματικότητα εξυπηρέτησης σε σχέση με το αντίστοιχο της Ελλάδας. Ιδιαίτερα, διακρίνεται στην ποιότητα υπηρεσιών και στα τέλη. Σύμφωνα με την ανωτέρω εταιρία, η Κύπρος θα πρέπει να απελευθερώσει τις αδειοδοτήσεις για πτητικούς προορισμούς, ιδιαίτερα από και προς την Μέση Ανατολή ή τη Ρωσία.

-Η Επιτροπή Προστασίας Ανταγωνισμού έχει κατά καιρούς δεχθεί διάφορες πιέσεις με αποτέλεσμα, σύμφωνα με πρόσφατες δηλώσεις παραιτηθέντων Προέδρων της, να μην μπορεί να ασκήσει επαρκώς τα εποπτικά της καθήκοντα. Εξ’ άλλου σύμφωνα με τον Σύνδεσμο Διεθνών Εταιρειών Κύπρου (www.ciba-cy.org), η γραφειοκρατία και ειδικότερα ο τρόπος μεταχείρισης των εταιρειών στην έκδοση αδειών εργασίας για το προσωπικό τους ή τα υψηλά τέλη που χρεώνουν οι τράπεζες, συνιστούν προβλήματα για τους ξένους επενδυτές.

-Ένα άλλο ζήτημα που έχει κατ’ επανάληψη τεθεί στις αρμόδιες κυπριακές Αρχές από την Ευρωπαϊκή Επιτροπή (ΕΕ), είναι η διευθέτηση της εκκρεμότητας για την θέσπιση αποτελεσματικού συστήματος εποπτείας των ορκωτών λογιστών και των ελεγκτικών εταιρειών. Βάσει οδηγίας πρέπει να συσταθεί αρμόδιος δημόσιος φορέας με σκοπό την έγκριση και εγγραφή των ορκωτών λογιστών σε μητρώα και την υιοθέτηση προτύπων επαγγελματικής δεοντολογίας. Η Οδηγία έπρεπε να είχε ενσωματωθεί πλήρως στο κυπριακό δίκαιο από τον Ιούλιο του 2008. Με την καθιέρωση αυτού του συστήματος θα εξασφαλίζεται η ακρίβεια και η αξιοπιστία των ελέγχων που διενεργούνται από τις ελεγκτικές εταιρείες.

-Επιγραμματικά επίσης αναφέρουμε ότι η ΕΕ έχει ζητήσει από την Κύπρο να ολοκληρώσει το συντομότερο δυνατό την διαδικασία απόκτησης εξοχικής κατοικίας χωρίς περιορισμούς από πολίτες της ΕΕ.

-Επίσης έχει ζητηθεί να διενεργούνται συχνότεροι έλεγχοι σε αλλοδαπά σκάφη που καταπλέουν στα κυπριακά λιμάνια.

-Παράλληλα η καταπολέμηση της χρήσης παράνομου (πειρατικού) λογισμικού σε συστήματα πληροφορικής, η αξία της οποίας έχει ξεπεράσει τα 17 εκατ. δολάρια, θα πρέπει να αντιμετωπισθεί δραστικότερα.

Θα πρέπει να υπογραμμιστεί ότι η δικαστική επίλυση ενδεχόμενων εμπορικών διαφορών μεταξύ των συμβαλλομένων μπορεί, βάσει άσκησης ειδικών νομικών βοηθημάτων που προβλέπονται στη κυπριακή νομοθεσία, να είναι συντομότερη από την συνήθη χρονοβόρα διαδικασία. Επίσης η συμφωνία προσφυγής σε διαιτησία επιτρέπει την δραστική μείωση του χρόνου διευθέτησης των διαφορών σε δύο μόλις εβδομάδες. Στο σημείο αυτό σημειώνουμε ότι την Άνοιξη του 2010 εγκαινιάστηκε το Κυπριακό Κέντρο Διεθνών Διαιτησιών στη Λευκωσία (τηλ. 00357 22 872330, φαξ 22 675533, e-mail : info@dmmlaw.com.cy), ένας μη κερδοσκοπικός Οργανισμός που φιλοδοξεί να προσφέρει έγκυρη εναλλακτική απονομή δικαιοσύνης με χαμηλότερο κόστος και σε σύντομο χρονικό διάστημα.

4. Κυπριακές Επενδύσεις στην Ελλάδα

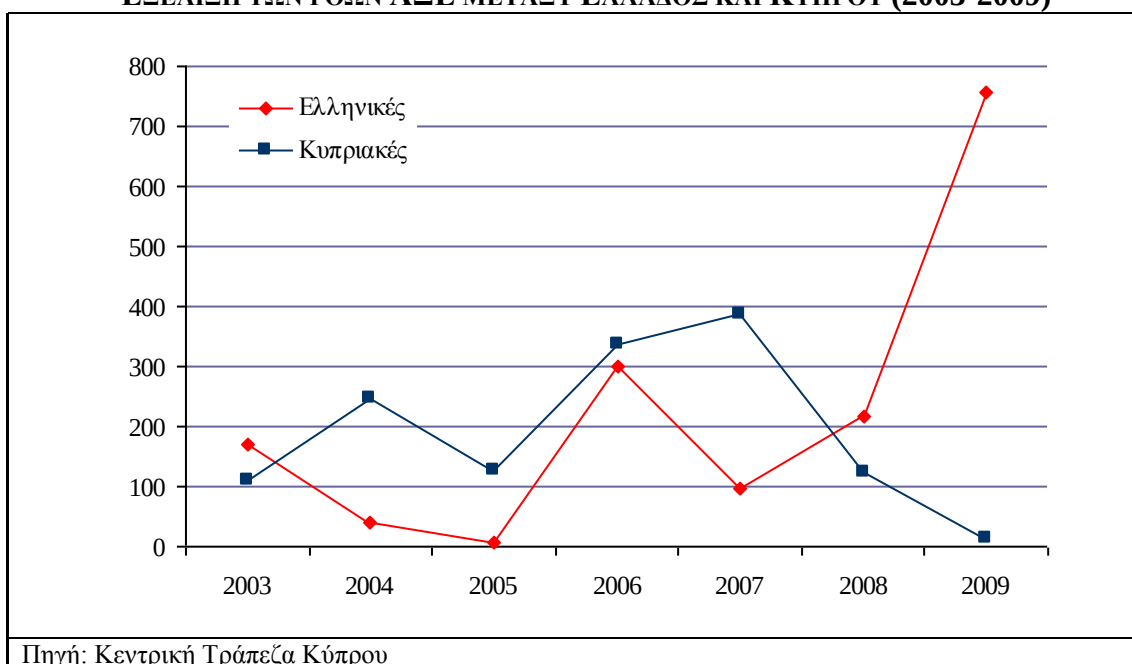
Σε αντίθεση με την τάση των ελληνικών ΑΞΕ, διαπιστώνεται ότι οι κυπριακές ΑΞΕ στην Ελλάδα βαίνουν σταθερά μειούμενες. Συγκεκριμένα, σύμφωνα με τα υφιστάμενα στατιστικά στοιχεία της Κεντρικής Τράπεζας Κύπρου οι επενδυτικές ροές από 382,6 εκ. ευρώ το 2007 μειώθηκαν στα 12,7 εκ. ευρώ το 2009. Το 2010 σημειώθηκε αρνητικό πρόσημο με το

ποσό των αντίστροφων ροών να ανέρχεται σε -185,1 εκ. ευρώ. Σύμφωνα με Κύπριους επιχειρηματίες, κύριες αιτίες για το εν λόγω φαινόμενο, πέραν των όποιων γραφειοκρατικών καθυστερήσεων στην υλοποίηση επενδυτικών σχεδίων, αποτελούν η ανασφάλεια που προκαλεί η τρέχουσα οικονομική συγκυρία στην Ελλάδα, αλλά και η εκροή κεφαλαίων από την Ελλάδα από κυπριακές τράπεζες ή άλλες εταιρείες με έδρα την Κύπρο.

Βέβαια οι κυπριακές επενδύσεις στην Ελλάδα δεν ήταν αμελητέες στη διάρκεια της τελευταίας πενταετίας και επικεντρώνονται κυρίως στον τραπεζικό τομέα, στον τουρισμό (ξενοδοχεία-τουριστικές κατοικίες-κρουαζιέρα) και στην ανάπτυξη ακινήτων.

Πάγιο αίτημα όλων των εκπροσώπων των κυπριακών εταιρειών που ενδιαφέρονται να επενδύσουν περαιτέρω στην Ελλάδα σε διάφορες τουριστικές περιοχές, **είναι η εξάλειψη των γραφειοκρατικών εμποδίων και προβλημάτων, που αντιμετωπίζουν από όλες τις εμπλεκόμενες δημόσιες υπηρεσίες**, οι οποίες οδηγούν σε συνεχείς καθυστερήσεις και αναβολές των προγραμματισμένων επενδύσεων.

ΕΞΕΛΙΞΗ ΤΩΝ ΡΟΩΝ ΑΞΕ ΜΕΤΑΞΥ ΕΛΛΑΔΟΣ ΚΑΙ ΚΥΠΡΟΥ (2003-2009)

Ε. ΤΡΟΠΟΙ ΑΝΑΠΤΥΞΗΣ ΤΗΣ ΔΙΜΕΡΟΥΣ ΟΙΚΟΝΟΜΙΚΗΣ ΚΑΙ ΕΜΠΟΡΙΚΗΣ ΣΥΝΕΡΓΑΣΙΑΣ.

Σε **διμερές οικονομικό θεσμικό επίπεδο**, δεν πρέπει να υπάρχει τομέας που να μην καλύπτεται από κάποια διμερή συμφωνία, έστω και μορφής MoU. Το μόνο ίσως αίτημα που εγείρεται από καιρού εις καιρόν, κυρίως από μέρους των κυπριακών Επιμελητηρίων (ΕΒΕ), είναι η εκ νέου ενεργοποίηση της ναυτιλιακής σύνδεσης της Κύπρου με την Ελλάδα. Όμως όλες οι μελέτες σκοπιμότητας αποδεικνύουν ότι ένα τέτοιο σχέδιο δεν είναι οικονομικά βιώσιμο λόγω του έντονου ανταγωνισμού από τις αεροπορικές εταιρίες. Μόνο επιδοτούμενη η γραμμή αυτή, από τα ενδιαφερόμενα κράτη ή την Ε.Ε., θα μπορούσε να υπάρξει. Μέχρι τώρα όμως όλες οι σχετικές προσπάθειες δεν έχουν φέρει κάποιο αποτέλεσμα.

Συνεπώς, δοθέντος του ανωτέρω, θα επικεντρωθούμε στους τρόπους περαιτέρω ανάπτυξης της **διμερούς επιχειρηματικής συνεργασίας** μας.

Η Ελλάδα την περίοδο 2000-2010 εδραιώθηκε ως βασικός εμπορικός εταίρος της Κύπρου, καλύπτοντας, το 2010, το 1/5 του συνόλου των εξωτερικών εμπορικών σχέσεων της χώρας.

Οι εξαγωγές της Ελλάδας κυριαρχούν στην κυπριακή αγορά, καθώς από το επίπεδο των € **282,1** εκατ. το 1999, ανήλθαν το 2010 στα **1,22 δις. €**, παρά τη σοβαρή οικονομική κρίση. Η τάση αυτή ενδυναμώθηκε ιδιαίτερα μετά την ένταξη της Κύπρου στην ΕΕ την 1^η Μαΐου 2004 και επιταχύνθηκε με την ένταξη της Κύπρου στην ΟΝΕ.

Επισημαίνουμε ότι:

- Η Ελλάδα και η Κύπρος αποτελούν τα νοτιότερα άκρα της ΕΕ και τις πύλες εισόδου στις χώρες της Μ. Ανατολής και της Β. Αφρικής.
- Η οικονομία των νησιών της Ελλάδας και αυτής της Κύπρου αναπτύσσεται στηριζόμενη κυρίως στις υπηρεσίες, ενώ ο δευτερογενής τομέας εμφανίζει χαμηλούς δείκτες τόσο στην απασχόληση όσο και στο προϊόν. Ο τομέας του τουρισμού αποτελεί τον δυναμικότερο κλάδο της οικονομίας τους.

Αναφέρουμε ενδεικτικά ορισμένους από τους τομείς που θα μπορούσαν να επικεντρωθούν οι Ελληνικές εταιρείες καθώς και τους άξονες προτεραιότητας για συνεργασία των επιχειρηματιών των δύο χωρών :

Αξιοποίηση Κοινοτικών Κονδυλίων

Δυνατότητες συνεργασίες για την αξιοποίηση των κοινοτικών κονδυλίων παρέχονται από τα Διαρθρωτικά Ταμεία και το Ταμείο Συνοχής της Ε.Ε.. Στην Ελλάδα υπάρχουν πολλές επιχειρήσεις και γραφεία μελετών με εμπειρία στην υποβολή προτάσεων για αξιοποίηση κοινοτικών κονδυλίων, ενώ στην Κύπρο ο τομέας αυτός δεν έχει αναπτυχθεί πλήρως. Ιδιαίτερη σημασία θα πρέπει δοθεί στην υλοποίηση των προγραμμάτων που προσφέρονται στο πλαίσιο «Διαδικασία της Βαρκελώνης: Ένωση για την Μεσόγειο». Από ελληνικής πλευράς έχουν γίνει συγκεκριμένες προτάσεις, οι κυριότερες των οποίων είναι:

- Θαλάσσιοι διάδρομοι στην Ν.Α. Μεσόγειο: Ανάπτυξη Θαλάσσιου Δικτύου Μεταφορών στην Μεσόγειο και προώθηση της οικονομικής ολοκλήρωσης των χωρών της περιοχής.
- Ηλιακή Ενέργεια: Παραγωγή ενέργειας από ηλιακά συστήματα παραγωγής ενέργειας για τροφοδοσία κατοικιών, ξενοδοχείων και άλλων μεγάλων μονάδων.
- “Mediterranean Water Initiative”: Κατάλληλη διαχείριση των υδάτινων πόρων στις χώρες της Μεσογείου, εν όψει μάλιστα της κλιματικής αλλαγής, πράγμα που θα συμβάλλει στην ισόρροπη ανάπτυξη της περιοχής και στην προστασία του περιβάλλοντος.

Έντονο ενδιαφέρον υπάρχει κα από τις δύο πλευρές για συνεργασία στο πλαίσιο του «Προγράμματος Διασυννοριακής Συνεργασίας: Ελλάδα – Κύπρος 2007-2013». Το

συγκεκριμένο πρόγραμμα χρηματοδοτείται από την Ε.Ε. με 55.7 εκατομ. ευρώ και από ελληνικής πλευράς αφορά τις Περιφέρειες Βορείου Αιγαίου, Νοτίου Αιγαίου και Κρήτης, ενώ από Κυπριακής ολόκληρη την χώρα.

Η «γεωστρατηγική» θέση των δύο χωρών ενισχύει και διευρύνει τον προσανατολισμό των διμερών οικονομικών σχέσεων και ταυτόχρονα υπαγορεύει την αξιοποίηση των συγκριτικών πλεονεκτημάτων τους στα Βαλκάνια, στην Ανατολική Ευρώπη και στις χώρες της ΝΑ Μεσογείου, Μέσης Ανατολής και Βόρειας Αφρικής.

Η συνεργασία των Ελλήνων και Κυπρίων επιχειρηματιών θα πρέπει να ξεφύγει από τα στενά όρια των αγορών των δύο χωρών. Τα περιθώρια και οι προοπτικές συνεργασίας των επιχειρηματιών των δύο χωρών, σε πολλούς τομείς είναι απεριόριστα, ιδιαίτερα μετά την κατάργηση του προστατευτισμού και της ελεύθερης διακίνησης κεφαλαίων και υπηρεσιών.

Οι κυριότεροι **τρόποι ανάπτυξης της διμερούς οικονομικής και εμπορικής συνεργασίας** μας και η συναφής χάραξη στρατηγικής μεσοπρόθεσμου προγραμματισμού ανάλογων δράσεων στην Κύπρο, θα μπορούσαν να είναι οι εξής:

Εφόσον, όπως προαναφέρθηκε, το ύψος των ελληνικών εξαγωγών στην Κύπρο, στη διάρκεια της τελευταίας τετραετίας (2007-2010) ξεπέρασε το 1 δισεκ. ευρώ ετησίως, καθιστώντας την **τον τρίτο σημαντικότερο εισαγωγέα των ελληνικών προϊόντων παγκοσμίως**, μετά την Γερμανία και την Ιταλία, η κυπριακή αγορά αποκτά βαρύνουσα σημασία στην απορρόφηση των ελληνικών εξαγωγών.

Με βάση τα ανωτέρω, αλλά και με δεδομένη την πραγματοποίηση σημαντικών κυπριακών επενδύσεων στην Ελλάδα (κυρίως στους κλάδους των τραπεζών, του τουρισμού και της ανάπτυξης ακινήτων) τη τελευταία πενταετία, είναι προφανές ότι η προώθηση των ελληνικών εξαγωγών και η προσέλκυση περαιτέρω κυπριακών επενδύσεων, στο πλαίσιο των δράσεων οικονομικής διπλωματίας θα πρέπει να συνεχισθεί με στοχευμένες δράσεις και εκδηλώσεις, όπως διοργάνωση στοχευμένων επιχειρηματικών αποστολών από την Ελλάδα, ημερίδων με στόχο την προσέλκυση επιπλέον κυπριακών επενδύσεων στην Ελλάδα, αναζήτηση και επιλογή αξιόπιστων κυπριακών εταιρειών προκειμένου να συμμετάσχουν ως εμπορικοί επισκέπτες στις σημαντικότερες κλαδικές εκθέσεις που διοργανώνονται στην Αθήνα και την Θεσσαλονίκη από την HELEXPO, παροχή εξειδικευμένης και ποιοτικής πληροφόρησης στις ελληνικές εταιρείες που επιθυμούν να τοποθετήσουν τα προϊόντα τους στην κυπριακή αγορά.

Βέβαια θα πρέπει να συνεκτιμηθούν δύο σημαντικά δεδομένα. Ο σχετικός κορεσμός της μικρής κυπριακής αγοράς από πολλά ελληνικά προϊόντα και το γεγονός ότι πλέον οι δείκτες οικονομικού κλίματος μειώθηκαν αισθητά τα δύο τελευταία χρόνια. Η κίνηση στο λιανεμπόριο σημειώνει σταθερή πτώση, με το «καλάθι της νοικοκυράς» να έχει περιορισθεί και τους καταναλωτές να στρέφονται από τα επώνυμα και ακριβότερα καταναλωτικά είδη στα προϊόντα με τις χαμηλότερες τιμές. Η μείωση της κατανάλωσης προκύπτει και από τον σταδιακό περιορισμό των μηνιαίων εισπράξεων έμμεσων φόρων (ΦΠΑ), παρά την αύξηση των φόρων κατανάλωσης στα καπνικά προϊόντα, τρόφιμα, φάρμακα και καύσιμα. Επίσης, σύμφωνα με τα στοιχεία του Κεντρικού Αρχείου Πληροφοριών, ο αριθμός των ακάλυπτων επιταγών, παρουσιάζει και αυτός συνεχή αύξηση κάθε μήνα. Το πρόβλημα της ρευστότητας επηρεάζει, πλέον και τις μεγάλες επιχειρήσεις. Οι εξελίξεις αυτές υποδηλώνουν την απότομη συρρίκνωση της οικονομίας.

Λαμβανομένων υπ' όψιν των ανωτέρω, **οι τομείς και κλάδοι προτεραιότητας για προώθηση προϊόντων και υπηρεσιών**, μέσω της διοργάνωσης επιχειρηματικών αποστολών, συμμετοχής σε κλαδικές εκθέσεις και ενημερωτικές ημερίδες, είναι οι ακόλουθοι:

- Στον τομέα των μεταποιημένων προϊόντων **τα δομικά υλικά** και **όλα τα συναφή προϊόντα** (υδραυλικά, είδη υγιεινής, πατώματα, πόρτες, παράθυρα, έπιπλα κουζίνας, συστήματα θέρμανσης και ψύξης, ηλεκτρολογικός εξοπλισμός, δεξαμενές αποθήκευσης νερού, συστήματα σκίασης, είδη κήπου), **που απαιτούνται για την ολοκλήρωση της κατασκευής** κατοικιών, γραφείων και ξενοδοχείων, παρουσιάζουν ακόμη σχετικό ενδιαφέρον, καθώς παρά την πτώση της οικοδομικής δραστηριότητας ειδικά σε ορισμένες τουριστικές περιοχές (Πάφος), η οικοδομική δραστηριότητα στη

Λευκωσία και στη Λεμεσό δεν σταμάτησε, τόσο σε επίπεδο ανέγερσης κατοικιών όσο και στην δημιουργία μεγαλύτερων έργων υποδομής και ανάπτυξης τουριστικών και οικιστικών συγκροτημάτων (κατασκευή μαρίνας, πολυτελών κατοικιών και καταστημάτων στην Λεμεσό, επικείμενη έναρξη εργασιών ανέγερσης πολυτελούς ξενοδοχείου, εμπορικού κέντρου, συγκροτημάτων γραφείων και χώρων στάθμευσης στην Λευκωσία).

- Η Κύπρος θα αναλάβει την **Προεδρία του Συμβουλίου της Ε.Ε.**, το δεύτερο εξάμηνο του 2012. Όσον αφορά στις δυνητικές επιχειρηματικές ευκαιρίες για ελληνικές εταιρείες, στο πλαίσιο της προετοιμασίας της Κυπριακής Προεδρίας, πραγματοποιούνται εργασίες κατασκευής, ανακαίνισης, αναπαλαίωσης κτιριακών εγκαταστάσεων, καταλυμάτων και συνεδριακών χώρων καθώς και προμήθειες επιπλέον τηλεπικοινωνιακού και συνεδριακού εξοπλισμού, για την άρτια διεξαγωγή των εργασιών της Προεδρίας. Στον τομέα των υποδομών εκτελούνται εργασίες διαπλάτυνσης του οδικού δικτύου Λάρνακας-Λευκωσίας καθώς και του ανισόπεδου κόμβου στην είσοδο της Λευκωσίας. Ένας άλλος τομέας, που παρουσιάζει επιχειρηματικό ενδιαφέρον είναι αυτός των συστημάτων και υπηρεσιών ασφαλείας καθώς και της εκπαίδευσης – κατάρτισης όλων των εμπλεκομένων στην ετοιμασία και υλοποίηση του έργου της κυπριακής Προεδρίας.
- **Στον αγροτικό τομέα**, υπάρχει ζήτηση για γεωργικό και κτηνοτροφικό εξοπλισμό και μηχανήματα, συστήματα άρδευσης και διαχείρισης υδάτων.
- Παρά τη σημαντική παρουσία των ελληνικών **τροφίμων** στα ράφια των κυπριακών υπεραγορών και κάποιο σχετικό κορεσμό της κυπριακής αγοράς, η περαιτέρω προώθηση συγκεκριμένων προϊόντων (πιστοποιημένων βιολογικών προϊόντων, έτοιμων προμαγειρευμένων γευμάτων, παραδοσιακών ελληνικών προϊόντων υψηλής ποιότητας) παρουσιάζει κάποιο ενδιαφέρον.
- Στο θέμα αυτό θα πρέπει να τονιστεί η πρόσφατη **αλλαγή των συνηθειών των Κυπρίων καταναλωτών** λόγω της οικονομικής κρίσης,. Συγκεκριμένα, ο μέσος Κύπριος καταναλωτής στρέφεται, πλέον, σε νέα προϊόντα «ιδιωτικής ετικέτας», ενώ εμφανίζεται συγκρατημένος στις αγοραστικές του συνήθειες. Σε αυτό, άλλωστε, έχει συμβάλει και η είσοδος της υπεραγοράς “Lidl” στην κυπριακή αγορά, η οποία, πέραν της προώθησης της «ιδιωτικής ετικέτας», έχει καθιερώσει και την πρακτική των εβδομαδιαίων προσφορών. Οι εν λόγω εξελίξεις έχουν οδηγήσει σε αλλαγές στο κυπριακό λιανικό εμπόριο πχ των τροφίμων και ποτών. Τα μη ειδικευμένα καταστήματα εμφανίζουν αύξηση στον κύκλο εργασιών, σε αντίθεση με τα ειδικευμένα (υπεραγορές), καθώς ο μέσος Κύπριος καταναλωτής έχει περιορίσει αισθητά τον όγκο των αγορών του, αυξάνοντας παράλληλα τις επισκέψεις του.
- Στον τομέα της **δικαιόχρησης (franchising)**, υπογραμμίζουμε τις προοπτικές περαιτέρω επέκτασης των ελληνικών εταιρειών στην κυπριακή αγορά, λόγω της μεγάλης αναγνωρισιμότητας τους από την πλειοψηφία των κυπρίων καταναλωτών, οι οποίοι επισκέπτονται συχνά την Ελλάδα (αναψυχή, ή επαγγελματικά ταξίδια). Σημειώνουμε ότι στον συγκεκριμένο τομέα, δραστηριοποιούνται με επιτυχία στην εδώ αγορά, αλυσίδες μαζικής εστίασης, καταστήματα ένδυσης και υπόδησης, καταστήματα διάθεσης τηλεπικοινωνιακού υλικού, καταστήματα διάθεσης λευκών ειδών και στρωμάτων, καταστήματα διάθεσης κοσμημάτων, καταστήματα διάθεσης οπτικών, φροντιστήρια ξένων γλωσσών.
- Λόγω του αναπτυσσόμενου κλάδου των μεταλλουργικών προϊόντων στην Κύπρο, δυνατότητες για περαιτέρω προώθηση παρουσιάζουν **τα μηχανήματα επεξεργασίας μετάλλων**. Επίσης, δεδομένης της σχετικά αναπτυσσόμενης εγχώριας παραγωγής τροφίμων (γαλακτοκομικών, αρτοποιημάτων, παγωτού και ειδών ζαχαροπλαστικής) και ποτών (κρασιών, τοπικών αποσταγμάτων), προοπτικές ανάπτυξης παρουσιάζει **ο μηχανολογικός εξοπλισμός, που απαιτείται για την παραγωγή των**

προαναφερομένων προϊόντων. Τέλος κάποια ζήτηση παρουσιάζει και ο τομέας **του ιατρικού και διαγνωστικού εξοπλισμού**.

- Στον τομέα των **πράσινων τεχνολογιών**, αξίζει να αναφερθεί η λειτουργία υπερσύγχρονης μονάδας ολοκληρωμένης διαχείρισης στερεών απορριμμάτων, που κατασκευάστηκε από μεγάλη ελληνική εργοληπτική εταιρεία και εγκαινιάστηκε εντός του 2010 στην επαρχία Λάρνακος. **Ο τομέας διαχείρισης και αξιοποίησης στερεών αποβλήτων** παρουσιάζει σημαντικές προοπτικές καθώς στο άμεσο μέλλον, σύμφωνα με την κοινοτική νομοθεσία, από καιρού εις καιρόν προκηρύσσονται διαγωνισμοί για την κατασκευή και λειτουργία παρεμφερών μονάδων και σε άλλες περιοχές της Κύπρου. Παράλληλα ευκαιρίες **συνεργασίας, παρουσιάζονται στο τομέα της αφαλάτωσης**, στον οποίο ελληνική εταιρεία, με την μέθοδο της αυτοχρηματοδότησης –BOOT-, έχει αναλάβει την κατασκευή κινητής μονάδας στη Πάφο. Το έργο αναμένεται να ολοκληρωθεί εντός της επόμενης διετίας. Ευκαιρίες παρουσιάζει επίσης ο τομέας **διαχείρισης υδάτων** (ανακύκλωση, βιολογικός καθαρισμός, συστήματα άρδευσης και αποχέτευσης) καθώς η παρατεταμένη λειψυδρία και η χαμηλή ποιότητα των υδάτων συνεπάγονται προβλήματα στην υδροδότηση των νοικοκυριών, στην κάλυψη των αναγκών της γεωργίας, της κτηνοτροφίας και της βιομηχανίας.
- Στον τομέα **της ενέργειας**, πέρα από την χρήση ηλιακών συστημάτων θέρμανσης νερού, όπου η Κύπρος κατέχει την πρώτη θέση μεταξύ των χωρών της ΕΕ, η χρήση των φωτοβολταϊκών συστημάτων σταδιακά αυξάνεται. Ήδη κυπριακή εταιρεία δραστηριοποιείται με επιτυχία στην παραγωγή φωτοβολταϊκών προϊόντων και πραγματοποιεί εξαγωγές. Η εξαιρετική ηλιοφάνεια του νησιού αλλά και η ευνοϊκή κρατική επιδότηση της παραγόμενης ηλεκτρικής ενέργειας στην ανάπτυξη μικρών φωτοβολταϊκών πάρκων και στην εγκατάσταση κυμαλών στις στέγες των κτιρίων αποτελούν σημαντικά κίνητρα. Σύμφωνα με τις δεσμεύσεις της απέναντι στη ΕΕ, έως το 2020, η Κύπρος θα πρέπει να πετύχει αύξηση του ποσοστού συνεισφοράς των Α.Π.Ε. από το 5% που είναι σήμερα, στο 13% του συνόλου της τελικής κατανάλωσης ενέργειας. Σημειώνουμε ότι τα τελευταία χρόνια έχουν αναπτυχθεί σημαντικές συνεργασίες μεταξύ κυπριακών και ελληνικών εταιρειών στην παραγωγή ενέργειας από φωτοβολταϊκά συστήματα ενώ **υπογραμμίζουμε το ενδιαφέρον για αγορά εκτάσεων γης στην Ελλάδα με σκοπό την δημιουργία μεγάλων φωτοβολταϊκών πάρκων**, από κύπριους επενδυτές. Στον κλάδο της αιολικής ενέργειας, έχουν επίσης πραγματοποιηθεί συνεργασίες μεταξύ κυπριακών και ελληνικών εταιρειών στην κατασκευή αιολικών πάρκων. Υπογραμμίζεται η συμμετοχή ελληνικής εταιρείας στην δημιουργία του πρώτου αιολικού πάρκου (82 MW) στη Κύπρο ενώ έχει υπογραφεί σύμβαση για εγκατάσταση και δεύτερου αιολικού πάρκου (31,5 MW). Στις εργασίες κατασκευής συμμετέχει άλλη ελληνική εταιρεία. Σχεδιάζονται επίσης δύο αιολικά πάρκα ισχύος (22,4 MW). Στον τομέα των Ανανεώσιμων Πηγών Ενέργειας (ΑΠΕ), λόγω της τεχνογνωσίας που έχουν αποκτήσει τα τελευταία χρόνια οι ελληνικές και κυπριακές εταιρείες, θα μπορούσαν να συνεργασθούν περαιτέρω, με στόχο την παραγωγή ενέργειας από ΑΠΕ σε τρίτες μεσογειακές χώρες. Επίσης και **ενόψει της δημιουργίας Εθνικού Ενεργειακού Κέντρου**, στην περιοχή του Βασιλικού στην επαρχία Λάρνακας, το οποίο θα περιλαμβάνει τερματικό σταθμό απούγροποίησης φυσικού αερίου και τερματικό σταθμό αποθήκευσης πετρελαιοειδών, θεωρούμε ότι υπάρχουν ευκαιρίες δραστηριοποίησης και ελληνικών εταιρειών.
- Στον τομέα **των τεχνικών έργων**, δεδομένων των εξαιρετικών σχέσεων και της τεχνογνωσίας που έχουν αναπτύξει τις τελευταίες δεκαετίες οι εξωστρεφείς κυπριακές τεχνικές εταιρείες κυρίως στις αραβικές χώρες, η συνεργασία ελληνικών κατασκευαστικών και μελετητικών εταιρειών με αυτές, θα συνδράμει σημαντικά τις ελληνικές εταιρείες στην διεύρυνση των δραστηριοτήτων τους στις ανωτέρω χώρες, συμμετέχοντας στην κατασκευή έργων υποδομής (ενεργειακά-αεροδρόμια-οδοποιία), δημοσίων κτιρίων και στην ανάπτυξη οικιστικών και τουριστικών συγκροτημάτων. Ανάλογη συνεργασία μπορεί επίσης να υπάρξει μεταξύ των κυπριακών τεχνικών

εταιρειών, που επιθυμούν να δραστηριοποιηθούν στην Ν.Α. Ευρώπη, με τις ελληνικές τεχνικές εταιρείες, που δραστηριοποιούνται ήδη με επιτυχία στα Βαλκάνια. Σημειώνουμε ότι στον κλάδο των λιμενικών έργων στην Κύπρο, ήδη δραστηριοποιείται (σε κοινοπραξία με κυπριακές κατασκευαστικές εταιρείες) ελληνική εταιρεία.

- Στον **τουριστικό τομέα**, θα πρέπει από ελληνικής πλευράς να γίνουν προσπάθειες να διατηρηθεί η μεγάλη ροή κυπρίων τουριστών προς την Ελλάδα η οποία αποτελεί την πρώτη προτίμησή τους. Ως γνωστό μεγάλο ενδιαφέρον παρουσιάζουν επίσης ο θρησκευτικός, ο κυνηγητικός και ο ιαματικός τουρισμός. Στον τουριστικό τομέα υπενθυμίζονται οι πολύ **σημαντικές κυπριακές επενδύσεις, που έχουν πραγματοποιηθεί στην Ελλάδα τα τελευταία 5-10 χρόνια**, από μεγάλες κυπριακές εταιρείες τόσο στον ξενοδοχειακό κλάδο όσο και στον κλάδο της ανάπτυξης γης (κατασκευή πολυτελών παραθεριστικών κατοικιών) και της κρουαζιέρας. Εφόσον αντιμετωπιστούν θέματα γραφειοκρατίας (κλπ) φαίνεται διατηρήσιμη η τάση τους να συνεχίσουν τις επενδύσεις τους στον τουριστικό κλάδο.
- Στον **τομέα των υπηρεσιών** υπογραμμίζουμε την επιθυμία των κυπρίων επιχειρηματιών για την **συν-διοργάνωση μικτών (με την συμμετοχή ελληνικών και κυπριακών εξαγωγικών επιχειρήσεων) στοχευμένων επιχειρηματικών αποστολών** στις χώρες της Μέσης Ανατολής και της Βαλκανικής, με στόχο την αξιοποίηση της γνώσης (π.χ. δίκτυα διανομής, σημεία πώλησης, χαρακτηριστικά και ιδιομορφίες αγοράς) και των επιχειρηματικών επαφών, που διαθέτουν οι πρώτες στις χώρες της Βαλκανικής και οι δεύτερες στις χώρες της Μέσης Ανατολής.
- Σημειώνουμε επίσης την **ανάγκη περαιτέρω ανάπτυξης συνεργασιών φορέων του κυπριακού δημοσίου αλλά και συλλογικών φορέων ιδιωτικών εταιρειών (Σύνδεσμοι, Επιμελητήρια) με ελληνικές εταιρείες συμβούλων**, που δραστηριοποιούνται στην υποβολή σχεδίων και προτάσεων, στο πλαίσιο συγχρηματοδοτούμενων από την ΕΕ προγραμμάτων. Η εμπειρία και τεχνογνωσία των τελευταίων είναι απαραίτητη στους εδώ φορείς και επιχειρήσεις, για αξιοποίηση των συγχρηματοδοτούμενων προγραμμάτων της Ε.Ε.. Από ελληνικής πλευράς έχουν γίνει προτάσεις συνεργασίας, στο πλαίσιο της «**Ενωσης για τη Μεσόγειο**», σχετικά με την ανάπτυξη θαλασσίου δικτύου μεταφορών στη Ν.Α. Μεσόγειο και προώθηση της οικονομικής ολοκλήρωσης των μεσογειακών χωρών, την παραγωγή ενέργειας από ηλιακά συστήματα για κατοικίες και ξενοδοχεία, τη διαχείριση των υδάτινων πόρων στις χώρες της περιοχής κλπ.. Στο πλαίσιο εξάλλου του Προγράμματος Διασυννοριακής Συνεργασίας Ελλάδας-Κύπρου 2007-2013, έχουν υποβληθεί, μεταξύ άλλων, προτάσεις για συνεργασία των κυπριακών και ελληνικών Επιμελητηρίων, με στόχο την προώθηση των ελληνικών και κυπριακών προϊόντων στις αγορές του εξωτερικού. Τέλος ενδιαφέρον παρουσιάζουν οι διεξαγωγές επιμορφωτικών σεμιναρίων από ελληνικές εταιρείες συμβούλων, στην Κύπρο, σε στελέχη κυπριακών εταιρειών και δημοσίων λειτουργών, σε διάφορους τομείς ενδιαφέροντός τους (προώθηση προϊόντων σε ξένες αγορές και ανάπτυξη εμπορικών συνεργασιών, εναρμόνιση της κυπριακής με την ευρωπαϊκή νομοθεσία σε διάφορους τομείς, όπως πχ την διασφάλιση της υγιεινής του εμφιαλωμένου και πόσιμου νερού και των υδρευτικών δικτύων κλπ).
- **Ως προς την προσέλκυση κυπριακών επενδύσεων**, η απλοποίηση των διαδικασιών για την υλοποίηση των επενδύσεων και η ουσιαστική συνδρομή των αρμόδιων φορέων, προεξάρχοντος του “INVEST IN GREECE”, στην επίλυση τυχόν γραφειοκρατικών και άλλων προβλημάτων, **ως προς τα στάδια υλοποίησης ενός επενδυτικού σχεδίου**, αντιπροσωπεύουν τα βασικά αιτήματα και των Κυπρίων επενδυτών.
Οι κυριότεροι ελληνικοί τομείς που ενδιαφέρουν τους Κύπριους επενδυτές είναι οι ακόλουθοι:
-Η αγορά γης στην Ελλάδα, με σκοπό τη δημιουργία μεγάλων φωτοβολταϊκών πάρκων.

-Οι επενδύσεις κυπριακών εταιρειών διαχείρισης μεγάλων χαρτοφυλακίων **σε χρηματιστηριακά προϊόντα του Χρηματιστηρίου Αξιών Αθηνών (Χ.Α.Α).** Σημειώνουμε ότι αμέσως μετά από τη λειτουργία της κοινής πλατφόρμας του Χρηματιστηρίου Αξιών Κύπρου (Χ.Α.Κ) με το Χ.Α.Α., από τις 30.10.2006, οι ροές κεφαλαίων από την Κύπρο προς το Χ.Α.Α. ήταν αυξημένες, κατατάσσοντας την Κύπρο ως τον τρίτο σημαντικότερο επενδυτή στο Χ.Α.Α, μετά το Ηνωμένο Βασίλειο και τις Η.Π.Α..

Καταλήγοντας στο πλαίσιο της προώθησης των ελληνικών εξαγωγών στην Κύπρο, την τελευταία πενταετία **το Γραφείο Ο.Ε.Υ. Λευκωσίας** διοργάνωσε 13 πολυκλαδικές επιχειρηματικές αποστολές (αποτελούμενες κατά μέσο όρο από 15 ελληνικές εταιρείες) σε συνεργασία με εξαγωγικούς φορείς (π.χ. ΟΠΕ, ΕΒΕ Δράμας, Λαρίσης, Σερρών, ΣΕΒΕ κλπ). Από τις δράσεις αυτές επετεύχθησαν εμπορικές συμφωνίες και κυκλοφόρησαν νέα ελληνικά προϊόντα στην κυπριακή αγορά.

Παράλληλα και για την ίδια περίοδο, σε συνεργασία με την HELEXPO, το Γραφείο έχει αποστείλει πάνω από 100 εκπροσώπους επιλεγμένων εισαγωγικών εταιρειών στις κλαδικές εκθέσεις που διοργανώνονται στην Αθήνα και στη Θεσσαλονίκη, όπου επετεύχθησαν, επίσης, εμπορικές συμφωνίες. Επιπλέον, διευθέτησε επιχειρηματικές συναντήσεις των ελληνικών εταιρειών που συμμετείχαν σε εκθέσεις στην Κύπρο με κυπριακές εισαγωγικές εταιρείες. Επίσης, μέσω άλλων συνεργιών του Γραφείου ήλθαν σε επαφή κυπριακές με ελληνικές εταιρείες που συμμετείχαν σε κοινές επιχειρηματικές αποστολές στη Ρουμανία ή στην Κύπρο με Έλληνες, Άραβες και Κύπριους επιχειρηματίες.

Συμπερασματικά, λαμβάνοντας υπόψη το σχετικό κορεσμό της περιορισμένου μεγέθους κυπριακής αγοράς από ελληνικά καταναλωτικά προϊόντα, την πολύ συντηρητική πλέον συμπεριφορά του Κύπριου καταναλωτή, λόγω της οικονομικής κρίσης, της τάσης των Κυπρίων εισαγωγέων-διανομέων να μην «πειραματίζονται» για αναζήτηση νέων προμηθευτών από την Ελλάδα, αλλά να διατηρούν και να διαφυλάττουν τις ήδη υπάρχουσες, επιτυχημένες και δοκιμασμένες στο χρόνο επιχειρηματικές συνεργασίες και προσωπικές σχέσεις, θα πρέπει η διοργάνωση νέων εκδηλώσεων με στόχο την προσέλκυση κυπριακών επενδύσεων στην Ελλάδα, ή γενικότερα η αναζήτηση διμερών επιχειρηματικών συνεργασιών να γίνεται σε προσεκτικά επιλεγμένους, μη κορεσμένους κλάδους (πχ Ανανεώσιμων Πηγών Ενέργειας, τουρισμού και ανάπτυξης γης, νέων τεχνολογιών –άμεσα εφαρμοσμένων στη παραγωγή- όπως νανοτεχνολογίας κλπ.).

ΕΞΩΤΕΡΙΚΟ ΕΜΠΟΡΙΟ ΚΥΠΡΟΥ 1960-2010 (Πηγή: ΥΣΤΑΤ)								
	ΕΙΣΑΓΩΓΕΣ c.i.f		ΕΞΑΓΩΓΕΣ f.o.b			Εμπορικό ισοζύγιο	Εξαγωγές ως ποσοστό των εισαγωγών (%)	Εξαγωγές ως ποσοστό του ΑΕΠ (%)
	Σύνολο	Επιτόπια κατανάλωση	Εγχώριες ⁽¹⁾	Επανεξαγωγές ⁽²⁾	Σύνολο			
2010	6.460.934	6.162.590	568.883	575.381	1.144.263	-5.316.670	17,7	6,6
2009	5.691.778	5.430.394	479.368	491.079	970.447	-4.721.331	17,0	5,7
2008	7.366.650	6.925.061	547.167	643.203	1.190.369	-6.176.281	16,2	6,9
2007	6.353.444	5.928.992	505.073	577.594	1.082.668	-5.270.776	17,0	6,8
2006	5.513.455	5.030.986	446.626	665.133	1.111.758	-4.401.697	20,2	7,7
2005	5.069.069	4.426.956	406.984	821.759	1.228.743	-3.840.326	24,2	9,1
2004	4.577.860	4.230.768	415.086	521.283	936.369	-3.641.491	20,5	7,4
2003	3.936.673	3.582.028	367.762	446.899	814.660	-3.122.013	20,7	6,9
2002	4.248.629	3.855.354	402.564	471.005	873.569	-3.375.060	20,6	8,0
2001	4.320.574	3.719.319	424.759	648.292	1.073.051	-3.247.523	24,8	10,1
2000	4.103.976	3.363.711	411.366	599.894	1.011.260	-3.092.716	24,6	10,2
1999	3.463.598	2.860.073	367.711	559.921	927.632	-2.535.966	26,8	10,2
1998	3.254.391	2.700.325	378.176	563.492	941.668	-2.312.723	28,9	11,2
1997	3.245.214	2.532.957	375.473	718.057	1.093.530	-2.151.684	33,7	14,0
1996	3.173.742	2.503.362	393.909	715.019	1.108.928	-2.064.814	34,9	14,9
1995	2.854.062	2.293.123	410.794	538.516	949.310	-1.904.752	33,3	13,3
1994	2.532.527	2.069.284	374.999	438.258	813.257	-1.719.270	32,1	13,0
1993	2.248.653	1.917.023	352.995	384.203	737.198	-1.511.454	32,8	13,2

1992	2.824.925	2.376.099	376.683	380.304	756.987	-2.067.937	26,8	14,3
1991	2.257.279	1.912.098	424.355	330.490	754.845	-1.502.435	33,4	16,5
1990	2.184.512	1.852.936	448.834	295.431	744.265	-1.440.247	34,1	17,0
1989	2.038.187	1.749.024	421.775	249.789	671.564	-1.366.623	32,9	17,4
1988	1.579.201	1.382.995	402.772	162.538	565.310	-1.013.891	35,8	16,6
1987	1.299.595	1.157.661	386.064	123.086	509.150	-790.445	39,2	16,7
1986	1.132.927	999.807	309.406	135.101	444.506	-688.421	39,2	16,3
1985	1.302.486	1.153.432	360.019	136.519	496.538	-805.947	38,1	19,6
1984	1.360.935	1.199.028	417.420	158.080	575.500	-785.436	42,3	25,2
1983	1.096.857	969.881	322.960	122.174	445.133	-651.724	40,6	22,9
1982	986.804	902.639	350.092	100.652	450.744	-536.060	45,7	25,7
1981	836.422	794.804	342.711	58.422	401.133	-435.288	48,0	26,8
1980	724.946	669.885	268.297	52.982	321.279	-403.667	44,3	24,7
1979	611.001	568.488	230.900	45.673	276.573	-334.428	45,3	25,7
1978	482.998	451.679	181.754	37.579	219.333	-263.665	45,4	25,3
1977	433.998	406.668	190.002	31.691	221.693	-212.306	51,1	30,7
1976	303.726	282.900	146.424	35.255	181.679	-122.047	59,8	31,8
1975	194.283	191.259	83.778	11.924	95.702	-98.581	49,3	21,8
1974	252.921	245.406	80.045	14.419	94.463	-158.457	37,3	18,2
1973	269.006	263.905	87.738	15.588	103.326	-165.680	38,4	18,3
1972	207.561	202.782	76.349	11.311	87.660	-119.901	42,2	17,3

1971	182.597	182.098	71.872	8.909	80.781	-101.816	44,2	18,1
1970	167.834	166.818	68.336	8.874	77.210	-90.624	46,0	19,9
1969	147.729	142.127	62.795	7.092	69.887	-77.842	47,3	19,4
1968	121.215	120.287	58.251	4.897	63.148	-58.067	52,1	20,1
1967	102.024	101.458	46.303	4.437	50.740	-51.284	49,7	17,6
1966	94.602	94.011	46.447	3.509	49.956	-44.646	52,8	19,8
1965	87.834	87.310	39.552	3.655	43.207	-44.627	49,2	18,6
1964	64.271	63.772	30.671	4.439	35.110	-29.161	54,6	19,0
1963	80.545	80.330	33.202	4.220	37.422	-43.123	46,5	18,6
1962	76.807	76.964	31.136	4.398	35.534	-41.273	46,3	18,4
1961	65.494	68.440	26.972	3.407	30.379	-35.115	46,4	17,7
1960	63.346	65.846	28.607	4.253	32.860	-30.487	51,9	21,0

⁽¹⁾ Περιλαμβανομένων των προμηθειών πλοίων και αεροπλάνων εγχώριας παραγωγής.

⁽²⁾ Περιλαμβανομένων των προμηθειών πλοίων και αεροπλάνων μη-εγχώριας παραγωγής.

Σημ.: Από το 1986 και μετά έχουν γίνει αναθεωρήσεις στα στοιχεία των εισαγωγών ώστε να περιλαμβάνεται ο στρατιωτικός εξοπλισμός.

ΠΑΡΑΡΤΗΜΑ

ΚΑΤΑΛΟΓΟΣ ΠΙΝΑΚΩΝ	σελ.
-ΣΥΝΟΛΙΚΟΣ ΠΛΗΘΥΣΜΟΣ	3
-ΠΡΟΒΟΛΗ ΠΛΗΘΥΣΜΟΥ 2017 – 2052	3
-ΕΞΕΛΙΞΗ ΒΑΣΙΚΩΝ ΟΙΚΟΝΟΜΙΚΩΝ ΜΕΓΕΘΩΝ	6
-ΚΑΤΑ ΚΕΦΑΛΗΝ ΑΕΠ 2010	7
-ΕΞΕΛΙΞΗ ΔΗΜΟΣΙΟΝΟΜΙΚΟΥ ΙΣΟΖΥΓΙΟΥ ΓΕΝΙΚΗΣ ΚΥΒΕΡΝΗΣΗΣ	8
-ΕΞΕΛΙΞΗ ΠΛΗΘΩΡΙΣΜΟΥ	11
-ΚΑΤΑΝΟΜΗ ΕΡΓΑΤΙΚΟΥ ΔΥΝΑΜΙΚΟΥ (ΠΟΣΟΣΤΟ ΕΠΙ ΤΟΥ ΣΥΝΟΛΟΥ)	11
-ΚΑΤΑΝΟΜΗ ΕΡΓΑΤΙΚΟΥ ΔΥΝΑΜΙΚΟΥ (ΧΙΛΙΑΔΕΣ)	11
-ΠΑΡΑΓΩΓΙΚΟΤΗΤΑ ΕΡΓΑΣΙΑΣ	13
-ΙΣΟΖΥΓΙΟ ΤΡΕΧΟΥΣΩΝ ΣΥΝΑΛΛΑΓΩΝ	14
-ΙΣΟΖΥΓΙΟ ΠΛΗΡΩΜΩΝ 2010	15
-ΕΞΩΤΕΡΙΚΟ ΕΜΠΟΡΙΟ ΤΗΣ ΚΥΠΡΟΥ	16
-ΕΞΩΤΕΡΙΚΟ ΕΜΠΟΡΙΟ ΚΑΤΑ ΠΕΡΙΟΧΗ	16
-ΣΗΜΑΝΤΙΚΟΤΕΡΟΙ ΕΜΠΟΡΙΚΟΙ ΕΤΑΙΡΟΙ ΚΥΠΡΟΥ	17
-ΕΞΕΛΙΞΗ ΟΙΚΟΝΟΜΙΚΩΝ ΜΕΓΕΘΩΝ ΠΡΟΓΡΑΜΜΑΤΟΣ ΣΤΑΘΕΡΟΤΗΤΑΣ	19
-ΣΥΝΘΕΣΗ ΤΟΥ ΑΕΠ ΚΑΤΑ ΔΡΑΣΤΗΡΙΟΤΗΤΑ	20
-ΚΑΤΟΧΗ ΕΛΛΗΝΙΚΟΥ ΧΡΕΟΥΣ ΑΠΟ ΤΡΑΠΕΖΕΣ	24
-ΚΑΤΑΘΕΣΕΙΣ ΤΡΑΠΕΖΙΚΟΥ ΣΥΣΤΗΜΑΤΟΣ	25
-ΕΤΗΣΙΑ ΤΟΥΡΙΣΤΙΚΗ ΚΙΝΗΣΗ	31
-ΑΡΙΘΜΟΣ ΕΠΙΣΚΕΠΤΩΝ ΑΝΑ ΜΕΣΟ ΜΕΤΑΦΟΡΑΣ	34
-ΤΑΞΙΔΙΑ ΚΑΙ ΔΑΠΑΝΕΣ ΚΑΤΟΙΚΩΝ ΚΥΠΡΟΥ	35
-ΔΕΙΚΤΕΣ ΑΝΤΑΓΩΝΙΣΤΙΚΟΤΗΤΑΣ, ΕΠΙΧΕΙΡΗΜΑΤΙΚΟΤΗΤΑΣ, ΑΠΟΔΟΣΗΣ ΑΞΕ ΚΑΙ ΔΙΑΦΘΟΡΑΣ	42-43
-ΔΙΜΕΡΕΣ ΕΜΠΟΡΙΟ ΚΥΠΡΟΥ - ΕΛΛΑΔΟΣ	55
-ΣΥΓΚΕΝΤΡΩΣΗ ΕΛΛΗΝΙΚΩΝ ΕΞΑΓΩΓΩΝ ΣΤΗΝ ΚΥΠΡΟ	56
-ΣΥΓΚΕΝΤΡΩΣΗ ΚΥΠΡΙΑΚΩΝ ΕΞΑΓΩΓΩΝ ΣΤΗΝ ΕΛΛΑΔΑ	57
-ΕΞΩΤΕΡΙΚΟ ΕΜΠΟΡΙΟ ΚΥΠΡΟΥ 1960-2010	68

ΚΑΤΑΛΟΓΟΣ ΔΙΑΓΡΑΜΜΑΤΩΝ

σελ.

-ΕΞΕΛΙΞΗ ΚΥΠΡΙΑΚΟΥ ΑΕΠ	7
-ΕΞΕΛΙΞΗ ΔΗΜΟΣΙΟΥ ΧΡΕΟΥΣ	9
-ΕΞΕΛΙΞΗ ΔΗΜΟΣΙΟΥ ΧΡΕΟΥΣ ΚΑΙ ΔΗΜΟΣΙΟΝΟΜΙΚΟΥ ΙΣΟΖΥΓΙΟΥ	9
-ΕΞΕΛΙΞΗ ΚΑΘΑΡΟΥ ΔΑΝΕΙΣΜΟΥ ΓΕΝΙΚΗΣ ΚΥΒΕΡΝΗΣΗΣ	10
-ΔΙΑΓΡΑΜΜΑ ΔΙΑΧΡΟΝΙΚΗΣ ΕΞΕΛΙΞΗΣ ΚΥΠΡΙΑΚΩΝ ΕΠΑΝΕΞΑΓΩΓΩΝ	18
-ΜΕΓΕΘΟΣ ΤΡΑΠΕΖΙΚΟΥ ΤΟΜΕΑ ΣΕ ΕΠΙΛΕΓΜΕΝΕΣ ΧΩΡΕΣ	21
-ΕΞΕΛΙΞΗ ΤΡΑΠΕΖΙΚΟΥ ΣΥΣΤΗΜΑΤΟΣ ΓΙΑ ΕΠΙΛΕΓΜΕΝΕΣ ΧΩΡΕΣ	22
-ΣΥΜΒΟΛΗ ΧΡΗΜΑΤΟΟΙΚΟΝΟΜΙΚΩΝ ΥΠΗΡΕΣΙΩΝ ΣΤΗΝ ΚΥΠΡΙΑΚΗ ΟΙΚΟΝΟΜΙΑ	22
-ΜΕΓΕΘΟΣ ΕΠΙΛΕΓΜΕΝΩΝ ΧΡΗΜΑΤΟΠΙΣΤΩΤΙΚΩΝ ΙΔΡΥΜΑΤΩΝ	23
-ΠΟΡΕΙΑ ΕΠΙΤΟΚΙΩΝ	27
-ΕΤΗΣΙΑ ΤΟΥΡΙΣΤΙΚΗ ΚΙΝΗΣΗ	31
-ΑΞΙΑ ΠΑΡΑΓΩΓΗΣ ΓΕΩΡΓΙΚΩΝ ΠΡΟΙΟΝΤΩΝ	40
-ΑΜΕΣΕΣ ΞΕΝΕΣ ΕΠΕΝΔΥΣΕΙΣ: ΕΙΣΡΟΕΣ – ΕΚΡΟΕΣ	43
-ΑΜΕΣΕΣ ΞΕΝΕΣ ΕΠΕΝΔΥΣΕΙΣ ΣΥΜ/ΝΩΝ ΟΝΤΟΤΗΤΩΝ ΧΩΡΙΣ ΦΥΣΙΚΗ ΠΑΡΟΥΣΙΑ: ΕΙΣΡΟΕΣ – ΕΚΡΟΕΣ	44
-ΘΕΣΕΙΣ ΑΞΕ ΚΑΤΑ ΟΙΚΟΝΟΜΙΚΗ ΔΡΑΣΤΗΡΙΟΤΗΤΑ	45
-ΚΑΤΑΝΟΜΗ ΕΛΛΗΝΙΚΩΝ ΑΞΕ ΣΕ ΚΥΠΡΟ ΚΑΤΑ ΟΙΚΟΝΟΜΙΚΗ ΔΡΑΣΤΗΡΙΟΤΗΤΑ	58
-ΕΞΕΛΙΞΗ ΤΩΝ ΡΟΩΝ ΑΞΕ ΜΕΤΑΞΥ ΕΛΛΑΔΟΣ ΚΑΙ ΚΥΠΡΟΥ	61